

והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו

יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה' (ישעיה ס"ז כ"ג) ח

הוא נקרא

לכח
לפי

ילמדנו רבינו אדם מישראל שבירך על המזון בריח ושכח ולא הזכיר של ר"ח כיצד הוא צריך לעשות (ז). למדונו רבותינו שכח ולא הזכיר של ר"ח ומשגמר ברכת המזון ונזכר מיד עד שלא הסיח דעתו מן הברכה אין צריך לחזור לכתחילה אלא גומרה ברכה קטנה בסוף בא"י אטי"ה אשר נתן ראשי חדשים לישראל עמו בא"י מקדש ישראל וראשי חדשים (ג) שמעון בן אבא בשם רבי יוחנן אמר [ספק הזכיר של ר"ח ספק לא הזכיר אין מחזירין אותו] וצריך (בחולו של מועד) [בתפלה של מוספין] לומר והשיאנו ה' אלהינו (ד)

עין

מגן דוד

טאיר

ח) הוספתי כאן המקרא שהוא הוא שמוקרו עליו הדרכות צפי' זו וצוקרא זה משלימים צאפטרחה לשבת ר"ח שפטירין זו כה אמר ה' וגו' (ישעיה ס"ז). וגרסינן צמגילה ל"א ע"א ר"ח שחל להיות בשבת מפטירין והיה מדי חדש בחדשו. וצמס' קופרים פ' י"ז ה"ט איתא שהוא מפטיר צכה אמר חזני ה' שער החלר וגו' (יחזקאל ע"ו) והמפורשים הגיהו זה שהיא נושצעת ואינו כראה והאמת שזהו הסדר הכוזב צממרח צמס אמר ר' הוכח אמר רב והאי דמס' קופרים היא הלכה עתיקה שנעקרה. (ז) צמוספתח דצרכות פ"ג שבת ור"ח וחולו של מועד ויו"ט יש צמס סזברת היום צצהמ"ז וכו'. וצצבת כ"ד ע"א הזכירו לה צמס צרייתח דר' חושעיה. ורצ ור' חנינח איפלגי צצצר דרצ אמר מזכיר ור"ח אינו מזכיר ואיבעי להו החס לרצנן להח מילתח דר"ח כיון שהוא דאורייתח לריך להזכיר או דילמח כיון דלח אקור צעטיית מלחכה לח מזכירין. (ג) צירוש' דצרכות פ"ז ה"ה גרסינן חני היה יושב ואוכל צצבת ושכח ולא הזכיר של שבת רצ אמר חזר ושמואל אמר אינו חוזר שמעון צר אצל צמס ר' יוחנן ספק הזכיר של ר"ח ספק לח הזכיר אין מחזירין אותו. אשכח חני ופליגי כל יום שיש צו קרצן מוסף כגון ר"ח וחולו של מועד לריך להזכיר מעין המאורע חס לח הזכיר מחזירין אותו וכו' (ומיח צרייתח צמוספתח דצרכות פ"ג וא"כ ר"ח היא בשבת). חנן צר אצל וחצרתח הוו יתצין אכלין צצבתח מן דאכלין וצרכין קס אצל ליה. חזר לגבן אשכחנן צרכין. אמר ולא בצר צרכנו אמרין ליה מצרכין ומצרכין דאשכחן מדברח דצבתח. לח כן אמר ר' אצל צמס ר' חונח ור' ירמיה מעו זה צמס רצ שכח ולא הזכיר של שבת חומר אשר נתן מנוחה לעמו ישראל (כלו' ולא היו לריכין לחזור ולצרך ומשני כאן צשפסיס וכו') כן צשפסיע דעתו וכן צשלח הסיע דעתו. וצצלי צרכות מ"ט גרסינן יתיצ ר' זירח אחורי דרצ גדל ויתיצ ר' גדל קמיה דרצ הונח ויתיצ וקאמר טעה ולא הזכיר של שבת וכו' מאן אמרה רצ וכו' הדר יתיצ וכו' של יו"ט חומר צרוך שנתן יומים טוצים לעמו ישראל לשמחה ולצברון צרוך מקדש ישראל והזמנים וכו' הדר יתיצ וקאמר טעה ולא הזכיר של ר"ח חומר צרוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכור את ה' וכל ידענח אי חומר זה שמחה אי לח אמר זה שמחה אי חתים זה אי לח חתים זה אי ידיה אי דרציה וכו' ח"ר מנשיח צר חחליפח אמר רצ לח שנו אלא שלח פתח צהטוב והמטיצ אצל פתח צהטוב והמטיצ חוזר לראש וכו' (כלו' כיון דעיקר צהמ"ז חס ג' צרכות הוו החחלתח דהטוב והמטיצ חסח הדעת לענין אחר ומירוש חסח הדעת דהכח הוא ג"כ שהחחיל צהטוב והמטיצ). והזכירו שס צמס ר' נחמן אמר שמואל טעה ולא הזכיר של ר"ח צתפלה מחזירין אותו צצהמ"ז אין מחזירין אותו וכו'. ומסוגיא דצצלי משמע דשמואל צצצחות וי"ט כמי ק"ל דחוזר וזהו כנגד הירושלמי שהצברנו. וקתמח דפסיקתח דילן כסתס צרייתח דירושלמי שהעמקנו והוו ר"ח כצצחות וי"ט וחוחמין צה ג"כ ועי' צרי"ף ור"ח שס וצה"ג ה' קידוש והצדלה והגמ"י פ"צ מה' צרכות הי"ג וצזרע אמרים. והרוקח סי' רכ"ח העתיק לשון הפסיקתח וגרס צה אלא חורה לחותה צרכה קענה וכו'. (ד) כל זה החומר הגמתי עפ"י הירושלמי והח דר"ש צן אצל הוא צירוש' שהעתיק לעיל חות ג' והח דוהסיחנו הוא צירושלמי פ' הרוחה דצרכות דגרסינן שס לענין הזברה צתפלה ר' יוסי צר כהוריא אמר מקדש ישראל מקדש חדשים ר' חייח צר חשי חומר מקדש ישראל וראשי חדשים שמואל אמר לריך לומר והסיחנו וכו'. לפי שאף ר"ח צכלל מועד וצזרע אמרים הגיה שמעון צן אצל צמס ר"ח ולריך צר חש חודש לומר וכו' והרז"ו הגיה ולריך בחולו של מועד וכו' ואינו כראה מכמה טעמים וירחה שהיה כתיב צר"ח צח' על מו' ונתחלפה להקופר חתייו צחית וקרא בחולו

רבתי א

והיה מדי חדש

פסיקתא

הרי למדנו שראשי חדשים שקולין כמוערות ה' שנאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם (במדבר י"ג) ואפילו בשבת שקולין הן ראשי חדשים ו) נמצאת אומר שראשי חדשים שקולים כנגד המועדות והשבתות ומניין שהם שקולים אף כנגד השבתות מטה שהשלים בנביא והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות:

[והיה מדי חדש בחדשו וגו'] כך פתח ר' תנחומא צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבא ואראה פני אלהים (תהלים מ"ג ז') זאת מפרנס בפתח הזה השיטה בתהילת פי אחרי מות ז': ד"א צמאה נפשי לאלהים כשתעשה את הדין (נביא) [באומות העולם] ה' אלהים לא תקלל (שמות כ"ג כ"ז): ד"א לאלהים כשתחזור אותה האלהות שעשיתני בסיני אני אמרתי אלהים אתם (תהלים פ"ג ו') ט': ד"א לאלהים שתלבושו (חלקים) [אלהות] כשם שלבשת בסיני הקרב הקץ ותייחד אלהותך בעולמך והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה י"ד ע') כמה שהוא דורש ביעקב ויתן לך האלהים מטל (כשיעל האלהים) [השמים] (זרעית כ"ז כ"ח) יתן לך אלהות י': ד"א לאלהים [לאל חי] שהוא חי וקים לעולמי עולמים: ד"א לאלהים [לאל חי] שהוא מבטיח על גבי חיינו להוריד גשמים בעונתם ולהפריח טללים בזמנם בשביל חיינו יא): ד"א (לאל חיינו) [לאלהים] לאלהים [לאלהים] לאלהים (א"ר פנחס הכהן בן חמא אע"פ שמתו המבטיחין אלו הנביאים אבל האלהים שהבטיח חי וקיים: למאה נפשי לחלקים חי) מתי אבא [ואראה פני אלהים] אמרו לו ישראל רבנו של עולם אימתי אתה מחזיר לנו את הכבוד שהיינו עולין בשלשת פעמי רגלים ורואין פני השכינה א"ר יצחק כשם שהיו באין לראות כך היו באין להראות (סני' יג): מתי אבא ואראה [ברוח הקדש] יד) א"ר יהושע בן לוי למה היה קורין אותו שמחת בית השואבה שמשם היו שואבין רוח הקודש טו). אמרו אימתי את מחזירנו לאותו הכבוד הרי כמה זמן שחרב בית חיינו הרי שבוע הרי יובל הרי שבע מאות ושבעים ושבע ועתה הוא כבר אלף ומאה וחמשים ואחד מתי אבא ואראה

עין

מגן דוד

מאיר

של מועד. ה) כלו' עפ"י הלכה זו נלמד כן וחס"כ מיייתי קרא צטעס הדצרה. ו) לענין הצרכה צבחה"ז. ז) הוא הערה מן הסופר שהשיטה הראשונה צדרשת זה המקרא היא מפורשת צחלח פ' אחרי מות ר"ל צפסי' האחרונה ולפנינו שם ליתא ונשמטה ע"י הסופרים והעיר צעל זרע אמרים על הילקוט צתהלים שם שנונו עליו שהיא מפסי' רבתי וה"ג לונא ה כפסי' לאלהים ממה את למאה חזרה ליה איני למאה לא לחבול ולצמות חלח לראות את פניך לך חזר לבי צקשו פני את פניך ה' חזק לבך כאשר נוחי חזא וחראה פני אלהים דצר אחר וכו'. וכחצ שזה נשמע מכאן צפסיקתא שלפנינו שאפשר שדירש כך על יוס"כ שאין צו לא חכילה ושתיה כ"ח לראות פני אלהים ע"כ. ובאמת שאין עדות הילקוט מכרחת שזה הדרש הוא ג"כ צמדרש תהלים שם ואפשר שמשם העתיקו צעל הילקוט. ח) צדפוס פראג איתא את הדין צע"ה וצדפוס שקלאו הגיהו צא"ה וצ"ח מחק שתיהן והגיה כמה דאת אמר וצילקוט תהלים שם איתא כשת עשה דין צאו מות העולם שכל מה ר וכו' ומיייתי ראה שאלהים הוא דיין ומדרך המדרשים צבונה דוכתי שמוציאין מקרא לראיה ונשמטו מלות שכל מה ר או כמה דאת אמר או ה' דאת אמר או כדכתיב. ט) צילקוט שם איתא חל הו"ת. וזהו המקרא כדרש כך צמכילתא מס' דצחדש פ"ט ועיי' צוני' ע"ה שם אית כ"ג ועיי' צאגדת צמואל סוף פ"ד. י) כ"ג להגיה וצילקוט הגי' ד"ח כשת לצדס האל הו"ת שכתבה ליעקב ויתן לך האלהים. וצ"ח הגיה ד"ח לאלהים שחל צדס אלהות כשם וגו' על כל הארץ דצר אחר לאלהים לאלהים שחל הו"ת כמו שהוא דורש ציעקב ויתן יך אלהים יתן לך אלהותא מטל כשיעל האלהים. ודרש זה הוא צצ"ר פק"ו ר' אחא אמר יתן לך ויתן לך אלהותא פי' כח ואיילות. יא) צילקוט הגי' ד"ח שהוא מפרים עללים ומוריד גשמים צעונתן צציל חיינו וצ"ח הגיה ד"ח לאלהים לאל חי שיהו חיינו מנטיח על חיינו וכו' והוא לל"ל. יב) צילק' ד"ח שהוא חי וכו'. יג) עיי' ספרי פ' ראה פי' קמ"ג וצוני' ע"ה שם אית ג' ואולי יש להפך כאן הנוסחא. יד) וכו' צילקוט שם. טו) צירושלמי סוכה ריש פ"ה ועיי' צצלי סוכה כ' ריש ע"ב. וצילקוט גרס

פסיקתא

והיה מדי חדש

רבתי א

ב

פני האלהים עז) אמר להם בני בעולם הזה כמה פעמים הייתם עולים (נסנה) לא שלשה פעמים בשנה כשיגיע הקץ אני בונה אותו ואין אתם עולים יז) שלשה פעמים בשנה אלא כל חודש וחודש ובכל שבת [ושבת] אתם עתידים להיות עולים (נו) [שם] כמה שנאמר והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יח):

ד"א והיה מדי חודש בחדשו והיאך אפשר שיבא כל בשר בירושלים בכל חודש ובכל שבת א"ר לוי עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל בכל העולם כולו. והיאך הם באין ראש חודש ושבת מסוף העולם אלא העבים באין ושוענים אותם ומביאין אותם לירושלים והם מתפללים שם בכוקר והוא שהנביא מקלסן מי אלה כעב תעופנה וגו' (ישעיה ס' ח') יט):

ד"א והיה מדי חדש והרי שאירע ר"ח להיות בשבת ואמר הכתוב מדי חדש ומדי שבת היאך א"ר פנחס הכהן בן חמא בשם ר' ראובן באים שני פעמים אחד של שבת ואחד של ר"ח ורחעבים שוענים אותן בהשכמה ומביאין אותן לירושלים והם מתפללין שם בבקר והן שוענים אותן (לנמיהן) [ומחזירים לירושלים] כ) מי אלה כעב תעופנה הרי של בוקר וכיונים אלא ארכותיהן (שם) הרי של מנחה: [יבא כל בשר וגו'] אינו אומר יבואו כל ישראל אלא [יבא כל] בשר כל א"ר פנחס מהו כל בשר כל מי שבשר יצרו בעולם הזה זוכה לראות פני שכינה כדכתב עוצם עיניו מראות ברע (ישעיה לג ע"ו) מה כתב אחריו מלך ביספו תחזינה עיניך (שם ע"ז) כז):

ד"א יבא כל בשר אפילו עכורים ולא כל עכורים אלא אותן שלא שעבדו בישראל משיח מקבלן כג). ובזכות מה ישראל זוכין לכל הכבוד הזה בזכות ישיבה של ארץ ישראל שהיו יושבין ומצטערין בין האומות בעולם הזה כד). וכן אתה מוצא באבות העולם אין סוף על מה שנצטערו על קבורת ארץ ישראל כה) א"ר חגיגא כל השקלים שכתוב בתורה סלעים ושל נביאים ליטרין בכתובים קינטירין ר' אבא בר יודן בשם רבי יהודה בר סימן חוץ מן השקלים ששקל אברהם לעפרון בקבורה שלקח הימנו שאינן אלא קנטירין (סקל בגמטריא קינטירין) ארץ ארבע מאות שקל בסף (זראשית כ"ג ע"ו) בא וראה ארבע מאות קנטירין של בסף נתן בקבורה כו). וכן יעקב כל זה שסיביל

א"ר לוי

א"ר חגיגא

מאיר

מגן דוד

עין

א"ר יצחק למה קורין וכו' ונראה שכתבנו מדלעיל דצירושלמי כמי גרים ריב"ל וצ"ר פ"ע הגי' ר' הושע"א. עז) צילקוט ליתא מן חמרו חימתי וכו' עד אמר להם בני וכו'. וכחצ צ"א ועתה הו"א כז' וכו' חין זה מדברי הספר רק מן סופר מעתיק הספר וציתיו עצרו חלק וקנ"א שנה וכן נמלא כמה פעמים צמדרשים וצפיוטיס עכ"ל. יז) ד"פ ואין לחס מו כ"ן ל א ש"ש וכו' וצ"א מו כ"ן ש"ש. יח) וכו' ד"פ וצילקוט שם קילר סגוון הלשון וצילקוט סוף ישעיה העתיק כל המחמר וקיטעו וקיירו. יט) עיי' ספרי דברים פי' ח' וצמ"ע חות מ"ד ולקוון פכ"א. וצילקוט העתיק זה המחמר ציסעיה ס' וכחצ שם הז"ר העצים צאים וכו' דס"ל חין תחומין למעלה מעשרה. כ) וכו' צילקוט שם כלו' שאותם העצים הם מחזירים אותם לירושלים צמחה אזל מחזרה לצית לא חיירי ובדלעיל וצ"א הגיה והם טושנין אותם לציתיהם וצמחה העצים חזרו ר"ס ומציאים חותה לירושלים ומתפללים שם ומתפללים ומה שהיה שם ועכ"ל הו"א עו עכ"ל חותם ומתפללים לירושלים וכו' וכו' וא"ל וצקח ס"י רכ"ט הוצאו אלו המחמרים ללא שנקטעו שם וכחצטו. כה) וכו' צילקוט ישעיה ס' וצ"פ חינו חוור יצאו כל צטר ללא ישראל והוא שיבזט. כז) צילקוט שם הגי' כל מי שנעשה כצטר צמ"ז וכו' וכו' כל שיצרו צטר והוא ע"ד המקרה והקירתי לצ האצן מצטרם ונחתי להם לצ צר (יחזקאל י"ח י"ט) ועיין סוטה ה' ע"א וצמ"ס ד"א רבה סוף פ"א והז"א פי' חלשון צצון חרגוס צזה צטר עיי' צמחורגוון ערך צטר וא"ל. כג) צילקוט שם ג' חפי' הגוים שלא עצדו בישראל חלך המשיח מקבלם. כד) ד"פ חיתא ישיבת של ח"י וצ"א הגיה ישיבת ח"י. וכו' ש"ה חלטערין צין האומות להיות זוכין לישיבת ח"י. כה) צ"א חחק מלות ח"י סו' וק' והגיה א צר ה"ס י ע ק צ ו י ו ק צ ע פ"י מה שמלא בחוצ. כו) צירושלמי דקידושין פ"א גרים דא"ר חגיגא כל שקל י"ס וכו' קינטירין א"ר יודן כז' צר חין חזקלי

פסיקתא

והיה מדי חדש

רבתי א

קמ"א

מימיו וכל ממון שהיה לו (אמר לו) [הכרה] כזו כדי ליתן לפני עשו בקבורתו שלא יכנס עשו בקבורה לתוכה כח שנאמר בקברי אשר בריתי לי וגו' (שם ל' ה') בט). וכן אתה מוצא בשעת סילוקו מן העולם משביע ליוסף ואומר לו אל גא תקברני במצרים (שם מ"ז כ"ט). ולמה בן. רבי חנינא אומר דברים בגו רבי יוסי אומר דברים בגו ל). אמר ריש לקיש בשם רבי אליעזר הקפר מפני שמתיה חיים בימות המשיח כמו שדוד אמר אתהלך לפני ה' בארצות החיים (תהלים קט"ז ע') וכי ארץ ישראל ארץ החיים היא והלא בני אדם מתים בתוכה לא) והלא חוצה לארץ היא ארץ החיים לב) אלא ארץ ישראל מתים מצויין בתוכה וכיון שדוד אמר בארצות החיים שמתיה חיים לימות המשיח לב). שאל רבי יוסי לריש לקיש אפילו כגון ירבעם בן נבט אמר לו גפרית ומלח לד).

כאיר

מגן דוד

עין

עפרון דהויין קינטירין מה טעמא זכק א מ ל א י ת כ כ ה ל. וצצלי זכורות כ' ע"א גרסינן א"ר חנינא כ ל כ ק א האמור צתורה קחס קלע דנציאים ליטרין (פרש"י מנין דהוא כ"ה קלעים) דכתובים קינטירין (פרש"י ממה קלעים צכל שקל) חוץ מן כקפו של עפרון שאעפ"י שכחוצ צתורה קחס קינטירין דכתיב ארבע מאות שקל כסא עו צ ר ל ק ו ח ר. וצ"ר פני"ג א"ר ח"ה כל שקלים וכו' קינטירין ר' יודן אמר חוץ משקלי עפרון שהיו קנטירין. וצממות רצה פל"א א"ר ח"ה כל שקל וכו' א"ר יהודה צן פזי חוץ משקלי עפרון מה היו קנטירין מה היה אומר עפרון ל א צ ר ה ס א ס א ת ה כ ו ת י ל י ד' מ א ו ת ש ק ל כ ק א מן ס ה ו ר ת צ י ת ד א ת ה כ ו ת כ ה ל י. וצרות רצה פ"ז הועתק מן הירושלמי וכמו שהוא שם חל"א דג' א"ר יודן צן פזי ולא מייתי קרא לראיה. וצממותא פ' וירא ג' א"ר ח"ה כל שקלים וכו' קנטירין צר משקלי עפרון דאינון קנטירין דכתיב זכק א מ ל א י ת כ כ ה ל י. ושם צפ' צהר ג' אמר צן מ א ר ה (וצקלת כוס' מארח) אעפ"י שאמר ר' חנינא כל שקלים שצמורה קלעים הם חוץ וחלו שהם קנטירין ד' מאות קנטירין לצר אצרהם לפני עפרון. ועכ"פ מלות כל כ ק א שצצלי הם ע"ס עיי' צירושלמי וצמדת רות שם ואם נקיים הרצים מפני המועטין יהיה הא דשקלי עפרון ל' י ה ו ד ה צן פזי. והאי שקל צגי' וכו' הוא הוספה מגליון וצ"א השמיטו. כז) עשה כ ר י וכן צצ"ר פ"ק הרצה ממון ה כ ר ה עליה (וצ"א הגיה צלשון הצ"ר שם ה כ ר ת י ו א"כ) וצד"פ ג' מ כ ר כדי וכן צצ"א וא"כ. כח) צ"א הגיה לפני עשו ס ל א י כ כ ע ש ו צ ק צ ו ר ת ו ס ל' ו א"ל וחלי ל"ל שלל יכנס ע מ ו. בט) ועיי' צצ"ר שם וצממות רצה פל"א וצממותא פ' ויחי וצפדרי"א פל"ח ופל"ט וצקוטה י"ג ע"א וצקפר היטר ק"פ ויש צ ו פ' ויחי וצת"י פ' ויחי ל' י"ג. וצענין חצוצ האצות לא"י עיי' צצמ"ר פל"צ וצממותא פ' ראה. ל) צצ"א השמיט רי"א וכו' וצירושלמי כלאים פ"ט וכחוצות פי"צ ג' ר' לעזר אמר דצרים בגב רח"א וכו' ר' יהושע צן לוי אמר דצרים צגז מהו דצרים צגז רש"ל אמר אתהלך וגו' וכו' וכו"ה וצממותא פ' ויחי ושם הגי' דצרים צגז וצצ"ר פ' ויחי ג' א"ר אלעזר דצרים צגז ר' יהושע צן לוי אמר מהו דצרים צגז אתהלך וגו' וקטיעה הוא ונוסוצט ועכ"פ נראה דמלות ר' יוסי הם שצוט ול"ל ר' יהושע. לא) צרעב וצחוקר כל. לב) צירושלמי שם ר' שמעון צן לקיש אמר אתהלך לפני ה' וגו' והלא אין ארלות החיים חל"א לור וחצרותיה וקיסרין וחצרותיה תמן זולא תמן שוצעא רש"ל צסם צר קפרא וכו' (וצירו' כתובות תמן כו לה והוא ע"ס) וצצ"ר פ"ע"ד דרשו כן אמקרא אמרתי אחת מחסי חלקי צארץ החיים (תהלים קמ"צ) והלא אין ארץ החיים חל"א לור וחצרותיה תמן שוצעא תמן זולא ואת אמרת חלקי צארץ החיים חל"א ארץ וכו'. וציומא ע"א ע"א צארלות החיים אר"י זה מקום שווקים. לב) כלו' ולפי שצ"י הנחיים מצויין כיון שאמר דוד צארלות החיים על כרחך שעל חציית המחים אמר שמתיה חיים לע"ל. וצ"א השמיט מלות א ל א י ת כ כ ה ל י ו י י ס צ ו כ ה ו צ ל ק ו ט תהלים ר' תחע"ד הגי' וכי א"י ארלות החיים היא והלא צנ"א מתים צחוכה אמר ר"ל צסם ר"א הקפר מפני שמתיה חיים לימות המשיח. וצירו' שם מקיים הכי ר' שמעון צן לקיש צסם צר ק פ ר א ארץ שמתיה חייך ת ה ל ה לימות המשיח ומ"ע נותן נשמה לעם עליה וצצ"ר פ"ע"ד מקיים הכי חל"א ארץ שמתיה חיים חל"א לימות המשיח ר"ל צסם צר ק פ ר א מייתי לה מהכא נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים צה. ומלת ת ה ל ה הוא הוספה מגליון ועיי' לקמן לוח כ"א. לד) וכ"ה צילקוט תהלים שם והשאר השמיט שם עד אר"י צר אלעאי חצל מדלקמן

שאל רבי חלבו לר' אמי כגון ירבעם בן נבט אמר לו שאלתי לריש לקיש ואמר לי גפרית ומלח. שאל ר' ברכיה לרבי חלבו כגון ירבעם בן נבט אמר לו שאלתי לר' אמי ואמר לי שאלתי לריש לקיש וכן השיבני ואמר לי גפרית ומלח לה) א"ר ברכיה אין אנו אומרים סתרה מהו שהשיבו גפרית לו) אלא כלום עתיד הקב"ה ליפרע מרשעים בניהנם אלא בגפרית ומלח אלא שחרב בית המקדש לו). א"ר יהודה ברבי אלעאי שבע שנים היתה ארץ ישראל בוערת בגפרית ואש כמה שנאמר גפרית ומלח שרפה כל ארצה (דברים כ"ט כ"ז) לח). א"ר יוסי בן חלפתא חמשים ושתים שנים לאחר חורבן הבית לא עבר אדם בארץ ישראל כמה שכתב [על ההרים וגו' כי נצתו מבלי איש עובר וגו'] מעוף השמים עד בהמה גדרו הלכו (ירמיה ט"ו ט') ולמה מפני שהיתה בוערת באש שהושלך עליה כמ"ש ממרום שלח אש בעצמותי וגו' (איכה ח' י"ג) מ) (למה) [ומה שהיה] לאלהים ליפרע מן ירבעם בן נבט וחכיריו [כבר פרע] מהן באותן שבע שנים שהייתה ארץ ישראל בוערת באש מ"א) הוי אפילו ירבעם בן נבט וחכיריו היים הם לימות המשיח ומי גרם להם להנצל מדינה של ניהנם ולחיות מ"ג) קבורת ארץ ישראל [שנאמר וכפר אדמתו עמו] (דברים ל"ב מ"ג) מ"ג). א"ר הונא הכהן בן אבין בשם ר' אבא בן ימינא (ורזי) [רבי] חלבו ורבי המא בר חנינא מד' ר' חלבו אמר המת בחוצה לארץ והנקבר בח"ל שתי צרות בידו צרות המיתה וצרות הקבורה למה שכתב במשחור ואתה פשחור וכל יושבי ביתך [תלכו בשכי] בבבל

ה"ה ה"ה ה"ה ה"ה ה"ה ה"ה
כ"א ה"ה ה"ה ה"ה ה"ה ה"ה

מאיר

מגן דוד

עין

מוכח ש"ל שאל ר' אחי לר"ל. לה) וצירושלמי שם גרס לה הכי ר' זרביה שאל לר' חלבו ר' חלבו שאל לר' אחי ר' אחי שאל לר' אלעזר ר' אלעזר שאל לר' חנינה וחית דאמרין ר' חנינה שאל לר' יהושע בן לוי (וצירו' כחוצות ליתא בן לוי) אפי' כגון ירבעם בן נבט וחכיריו ח"ל גפרית ומלח שרפה כל ארצה. והם הם אותם החכמים שחמרו דברים בגז וצ"ח נשמעו צבעות מן שאלתי לר"ל קמח עד שאלתי לר"ל צמחא. לו) כלו' לא זאלו לפרש סוד הדברים מה שהסתיר צחצוחו ומדרך ענוה אמר כן. לו) כלו' ושפך הקב"ה חמתו על עליים וצנינים וכדווקיים לקמן ועיי' במדרש תהלים מזמור ע"ט צטר הסדיק וכי חסידים היו והלא כתב סוקים מזוינים וגו' אמר חסד ביון שנעשה זהם דין חסידים היו ועיי' סנהדרין מ"ז ע"א וצ"ח השמיט מלות אל א שחר צי ה מ"ק וח"כ. וצירושלמי שם ג' אמר ר' זרביה מה הן שאל להן והן שאל להן לא שמעינן מינה כלום (פי' זה שאל לזה וזה שאל לזה ועדיין אין לנו יודעים כלום וצחצוח ג' חר"צ מה הן דשאל להן לא שמעינן וכו') מהו כדון כיון שנשרפה ח"י נעשה בהן מדת הדין. לח) וכן תרגם יונתן כוצריחא ומילחא מן אש א חלה צהי יקדה כל חרעא. וכ"ה גי' הילקוט שם וצירו' שם ג' תני צטר ר' יהודה ז' שנים נעשה ח"י נשרפה הה"ד והגזיר צרית לרצים שצוע חסה. וצטר פתיחא דאיכה רצחי ח"ר יודן ז' שנים נתקיים בהם גפרית ומלח וכל כך למה ע"ש והגזיר וגו'. וצצלי יומא כ"ד גרים לה צטר ר' יוסף ועיי' ש. וכ"ה צטר עולם רצה פכ"ז צטר ר' יוסף ושם ג' ר' יוסי אומר ז' שנים נתקיים הן קר א חזר צא"י גפרית וגו' וצילקוט דניחא י"ז ג' תני ר' יוסי אומר ג' מלות ושבע שנים נתקיימה וכו' זל שהוא ט"ס. לו) צמקחא כחוצ וע"ד. מ) צטר עולם רצה שם ר' יוסף אומר כ"ז שנה לא עבר איש ציריה דה ש"ל על ההרים וגו' וצטר פתיחא דאיכה רצחי וצירושלמי דתענית פ"ד ה"ח ח"ר יוסי צר חלפתא (צירו') ליתא צר חלפתא) כ"ז שנה לא נראה עוף טס צא"י מ"ט מעוף השמים עד צהמה וגו' וצצלי שם וצצפת קמ"ה ע"ז ג' לה צטר ר' יהודה ושם ג' לא עבר איש ציריה ועיי' צרע"י שם והילקוט צתהלים שם השמיט זה המאמר. גם הקדר הוא מהופך צטר עולם וצמקחא דמעיקרא תני להא דכ"ז והדר דז' שנה. מ"א) כ"ה צילקוט תהלים שם וכן הגיה צ"א חלח שצילקוט השמיט שהייתה א"י צוערת צא"ש והרז"ו הגיה למה ליפרע וכו' וח"כ. מ"ג) צילקוט שם ליתא מלת ולחיות וצ"ח הגיה ולחיות היים לימות המשיח וח"כ. מ"ג) כ"ה צילקוט שם ועיי' צחצוחות קי"ח ע"א וצטר דברים פי' שייג וכן דרשו לקמן. מד) כלו' שר' חלבו ורצה"ח פליגי בדבר וצירושלמי שם ג' כתיב ואתה פשחור וגו' ר' אבא בר רזמינא (בצחצוחות ליתא צר חלבו) אמר ר' חלבו ור' סמא צ"ח חד אמר וכו' וצילקוט ירמיה ר' ש' קיטע הדברים וצ"ח הגיה חר"ה הבהן צטר א ציריו בן

פסיקתא

והיה מדי חדש

רבתי א

תבא ושם תמות ושם תקבר (יחזיק כ' ו') (מה) ודבי חמא בר הנינא אמר המת בח"ל כיון שיבא מח"ל ונקבר בארץ אין בידו אלא מיתה אחת (ו) ומה מקיים ר' חמא בר הנינא שם תמות ושם תקבר שקבורת ארץ ישראל מכפרת לו (ז). ר' ברוקיא ור' אליעזר בן פדת הוו מטיילין (באילפא) [באילפא] (ח) ובאו ארונות מח"ל איד ברוקיא לר' אליעזר מה הועילו אילו בחייהן הניחו אותה ובמיתתם באו להם (ט) א"ל ר' אליעזר לא היא כיון שהן נקברין בארץ ישראל וניתן להם גוש עפר של ארץ ישראל מכפרת להם שנאמר וכפר אדמתו עמו (דברים ל"ב מ"ג) (כ). וא"כ הצדיקים שבח"ל הפסידו לאו למה איר אלעזר בשם ר' סימאי האלהים עושה להם טחילות בארץ והם מתגלגלים כנאדות ובאין לארץ ישראל וכיון שהן באין לארץ ישראל האלהים נותן להם נשמותיהן שנאמר נותן נשמה לעם עליה (ישעיה מ"ב ה') ויש מקרא מלא ביחזקאל וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם והבאתי אתכם אל אדמת ישראל (יחזקאל ל"ז י"ג) אותה שעה ונתתי רוחי בכם וחייתם (ז' ע"ס י"ד) הא למדת שמתו א"י לחיים לימות המשיח והצדיקים שבח"ל

מאיר

מגן דוד

עין

ח צ"י צטס ר' א צ ח צ ר ז מ י כ א ר' חלצו וכו'. (מה) כל' דלף המיתה צח"ל היא לרה לו וכדלחזיקין צירושלמי עס דעולא הוה נחית לצצל וכפרלה עלו קמוך למיתה היא צוכה והיו מנחמין אותו שיקצרוהו צח"י והשיב להם ומה הנייה לי אגא מוצד מרגליתי בו חרעא מחלצתה ל' א דו מה ה פו ל ט ה צ ח י ק א מ ו ל פ ו ל ע ה צ ח י ק כ ר י ה ולהבי קלמר קרא ושם תמות ושם תקבר. ונוס' הילקוט עס שתי לרות צידו א ח ת ל ר ת המיתה ו א ח ת ל ר ת הקצורה. (ו) כל' שאין צידו אלא אותה לרת המיתה על כל המחים צח"י דצמיתה צח"ל לא מפסיד מידי כיון שנקצר צח"י ומפרש ליה לקרא דהמיתה צח"ל היא לרה יחירה לפי שאין לו כפרה שאילו נקצר צח"י היחה הקצורה מכפרת לו וכדמסיים. וצילקוט איתא כיון שנקצר צח"ל ה' א ר צ וכו' והיא ע"ס ול"ל צח"י וצירושלמי ג' לה הכי חד אור מת עס ונקצר עס יש צידו שתיים (סלו' צ' לרות) מת עס ונקצר כחן יש צידו אחת וחרבה אחר קצורה שבכחן מכפרת על מיתה שלהן. כל' והוה מיתתו כשאל המחים צח"י וכמו שפרשתי והז"א והרז"ו נדחקו והגיהו חן צידו א פ י ל ו מיתה אחת ובחצו שגראה כן אדברי הירושלמי ואל' לדברים אלו. (ז) צילקוט עס מסיים ע"ל וכפר אדמתו עמו. וצ"ר וצמחומא ריש ע' רחי מהו דברים צו כתיב אסתלק לפני ה' בארצות החיים אמרו רבותינו ז"ל שני דברים א"ר (צרכה ליתא א"ר) צטס רבי חלצו למה האצות מנחצין קצורת א"י שמימי א"י חיים ת ח ל ה לימות המשיח ואוכלין שנות המשיח ור' חנניה אמר מי שמת צח"ל ונקצר עס שתי מיתות יש צידו עכך כתיב ולחה פשחור וגו' הוי יש צידו שתי מיתות לפיכך אמר יעקב אל נא תקצרו צמלרים. ואין להברייע מי העתיק ממי ואילו הדברים הם עכ"פ כולם קטועים ומשוצעים ועפ"י השערת הדברים יש לתקן הנוסחא אמרו רבותינו ז"ל שני דברים למה האצות מנחצין וכו' ואוכלין שנות המשיח. והדר מייתי הא צטס ר' חלצו ור' חמא צר חנינא וכו'. והנה הם צ' עעמים הא' מפני תחית המחים והצ' לסקל מהם לרת המיתה ולרת הקצורה שצח"ל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. (ח) פ"י צקפינה כן הגיה הז"א וצירושלמי עס ג' ר' זרקיריא ור' לעזר הוו מטיילין צח"י וצמחומא דצד' צר קריא ור"א וכו' וצרכה פ' רחי מעשה צרכי ור' א ל י ע ז ר שהיו מהלכין צפילי שחון לטבריא וכו' צמחומא עס איתא ור' אלעזר. (ט) צירושלמי עס ראו ארונות שהיו צח"ל מוח"ל לארץ א"ר זרקיריא לר' לעזר (צמחו' א"ר צר קריא רבי לעזר) מה הועילו אלו חני קורא עליהם ונחלתי שמתם לחועצה צח"יכם וחצוהו וחצוהו את ארצי צמיתתם. וצרכה וצמחומא עס ראו ארון של מת שצח"ל מוח"ל להקצר צח"י א"ל רבי לר' אליעזר (צמחו' אלעזר) מה הועיל זה שילחה כשמתו צח"ל וצח"ל להקצר צח"י חני קורא עליו ונחלתי וכו'. (כ) צידו עס א"ל כיון שהן מגיעין לא"י הן נוטלין (צמחומא כיון שמגיעין לארץ היו נוטלין) גוש עפר ומניחין על ארון דכתיב וכפר אדמתו עמו. וצרכה וצמחומא עס א"ל כיון שהוא נקצר (צמחו' א"ל ר"א כיון שנקצר) הקצ"ה מכפר לו דכתיב וכפר אדמתו עמו. ואולי יש לפרש ד כ י ת ן ל ה ס וכו' הוי"ו צמקוס אור א מ ר מ א י ר א י ע ס ל ו ס לפי דרכנו אנו למודין שהיה מנהגם ליהן גוש עפר של א"י על ארונם של מת צח"ל לכפר עליו ומכאן יסוד למנהג צירושלמי צח"ל ליתן צקצר גוש עפר של א"י.

פסיקתא ויהיה מדי חדש רבתי א ד

לבאין לתובה וחיים עליה נא). ואם כן אומות העולם שקוברין בארץ אף הם חיים נכ
לאו אמר ישעיה ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון (ישעיה ל"ג כ"ד) כל
יאמרו שכיני הרעים נתערבנו אף אנו [לכך אף אנו] חיים עמם נג) אלא מי שהיה העם
היושב בה [נשוא עון] נד) איזה עם נשוי עון אותם שאמור עליהם מי כמוך נשוי
עון ועובר על פשע לשארית נחלתו (מיכה ז' י"ח) נה) :

י"ח ב' ע"ה

וכמה הם ימות המשיח ר' עקיבא אומר ארבעים שנה שנאמר ויענך וירעיבך
(דברים ח' ג') וכתב שמחנינו כימות עניתנו (תהלים ל' ט"ו) מה עינוי להלן ארבעים שנה
אף עינוי האמור כאן ארבעים שנה א"ר אבין מה טעמו של ר' עקיבא כימי צאתך
מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז' ט"ו) נו) ר' אליעזר אומר ארבע מאות שנה
דכתב ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (זכריות ט"ו י"ג) וכתב שמחנינו כימות
עניתנו (תהלים ל' ט"ו) נז) ר' ברכיה בשם ר' דוסא הגדול אומר שש מאות שנה דכתיב
כימי העץ ימי עמי (ישעיה ס"ה כ"ב) נח) איזה עץ הסדן העושה שש מאות שנה נט)
ור' אליעזר ברבי יוסי הגלילי אומר אלף שנים דכתיב כי אלף שנים [בעיניך כיום

באיר	מגן דוד	עין
------	---------	-----

גא) צירושלמי עם צתר דמקיים הא דרשב"ל גסם צר קפרא שהעתיקתי לעיל אות ל"ג גרים
אלא מעתה רבותינו שצבולה (צכחצות שצצול) הפסידו אמר ר' סימני (צכתו סימני) י
מחליד הקצ"ה לפניהן את הארץ (צכתו הקצ"ה מהלך לפניהן אל הארץ) והן מתגלגלין
כנודות וכיון שהן מניעין לא"י נפסן חרות עליהן (צכתו נשפותיהן עמהן) ומה טעם והכחתי
את כס על אדמת ישראל וכתתי רוחי בצכס וחייתם (וצכתו מה טעמו
והצאתי את כס אל אדמת כס ונתתי רוחי בצכס וחייתם) וצ"ל וצתחומא עם צתר
דחייתו הא דר' חלבו ור"ח שהעתיקתי לעיל אות מ"ז גרים א"ר סימני ון (צכתו ח"ל ר' סימני)
א"כ הפסידו הלדיקים שהם קצורים צח"ל לאלא מה הקצ"ה עושה עושה להן מחילות צח"ל ועושה
אוחן במערוהו והן מתגלגלין וצ"ל עד שהם מניעים לא"י והקצ"ה נותן צהן רוס
של חיים והן עומדים מנין שכן כתיב הנה אני פותח וגו' והצאתי אתכם אל אדמת ישראל וח"כ
ונתתי רוחי בצכס וחייתם אמר ר"ל (צכתו רשב"ל) מקרא מלא שבין שהן מניעין הקצ"ה נותן צהן
נשמה שני נותן נשמה לעם עליה. והנפ קדר הבחונים ציחוקאל עם ליכס כן לאלא שר' סימני
קירס הנוקראות ודרשן וזה שלא בדעת הרמ"ק עיי"ש. ופי' שנתתי א"י לסימני וכו' ל"ג א"י
לחות כה וכו' כלו' שהם מוכנים ועתידים לכך והז"ל הגיה חיים וכו' צח"ל וכו' ואל"ל.
ומקבנן הירושלמי והמדרש לנו למידין שמלת תחלה עם הוא הוספה מגליון וכמו שכתבתי לעיל
אות ל"ג. ועיי' צענין זה צבלי בחצות ק"א ע"א ומדרש משלי פ' עוז פת חריצה ופדר"א על"ד.
נב) צ"ל הגיה שקצורים ואל"ל. נג) וכו' צד"ם כלו' אף לנו נשתתפו צלחת ישראל וכמו
שפרש"י עם ונל יאמר שבן של ישראל חליתי צצ"ל האומה הזאת צלחתי הרעה וכו'.
נד) כל"ל וצ"ל הגיה לאלא נ"י ה' ע"ס היוצא צה וכו' ואל"ל. נה) צמקרא כתוב מי אל כמוך
כשאל עון. ועיי' בחצו' ק"א ח' ופארי האזינו פי' על"ג. אחרת א"י ש"ל וס' צ"ל וס'
מקרא המאמרים שבח"ן עם הירושלמי והמדרשים צכגונס וצקידורס וצשמות צעלי המאמרים לנו
למדים שלא הועתקו אלו הדברים מן הירושלמי ולא הועתקו צירושלמי מבח"ן אבל צמדרשים העתיקו
מהם לאלא שנסחצשו. נו) צככהדרין ל"ט גרסינן תכ"י א"י ד"ד ר' אליעזר אומר ימות
המשית ארבעים שנה כתיב הכא ויענך וגו' ובתיב התם פוחנו כימות עיניתנו. וקודם לזה גרים
חניא ר' אליעזר אומר ימות המשית מ' שנה של ארבעים שנה חקיט צדור. אבל צמדרש
תהלים ל' חני לה צסם ר' עקיבא רע"א מ' שנה של כימות עיניתנו בארבעים שנה ששנאו לצותינו
צמדצר ש"י ויענך וירעיבך. וצילקוט תהלים מזמור ע"צ ג' ר' אליעזר אומר מ' שנה של ארבעים
חקוט צדור ואומר ויענך וירעיבך ואומר שנחנו כימות עיניתנו א"ר חצין מ"ט כימי לאתך וגו'
וצחר הכי גרים חניא חידך ר' אליעזר אומר ד' מאות שנה וכו' וחל"י נוסחא אחרת היתה לו
צגמרא. נז) צגמרא עם חני לה צסם ר' דוסא וצילקוט עם הוצא צסם תכ"י א"י ד"ד
ר' אליעזר אומר נח) הא דעש מאות ליתא צגמרא וצילקוט עם חני לה צסם ר' צרביה
צסם ר' חייא הגדול וצמדרש תהלים ג' לה צסם ר' צרביה קתם. נט) כלו' איזו עץ ומסי'
הקדן שבוטה וכו' וצילקוט עם ליתא למלת א"י ה' לאלא ג' עץ הקדן עושה ת"ר שנה וצ"ל

פסיקתא

והיה מדי חדש

רבתי א

אתמול [תהלים ל' ד'] ובתיב [כי] יום נקם בלבי [ושנת גאולי באה] [יסעיה ס"ג ד'] ויומו של הקביה אלף שנים ס) ור' יהושע אומר כי אלפים שנאמר כימות עניתנו (תהלים ל' ע"ו) ואין ימות פחות משני ימים ויומו של הקביה אלף שנים ור' אבהו אומר שבעת אלפים שנא' כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך (יסעיה ס"ג ה') סא) וכמה משוש חתן על כלה שבעת ימים ויומו של הקביה אלף שנה סג) ור' אומר אין את יכול למנות כי יום נקם בלבי וישנת גאולי באה (סס ס"ג ד') וכמה הם ימות המשיח שלש מאות וששים וחמשת אלפים שנים הם ימות המשיח סג) ומתי ארץ ישראל בני ישראל חיים בהם ואוכלים אותם וכל הצדיקים שכחוצה לארץ באים במחילות לתוכה וכיון שהם באים לתוכה מיד הקביה נותן להם את נפשותיהם והם (אומרים) [עומדים] סד) ואוכלים אותם עמהם שנאמר רוקע הארץ וצאצאיה נותן נשמה לעם עליה (סס מ"ג ה') סה):

אימתי מלך המשיח בא א"ר אלעזר סמוך לימות המשיח עשרה מקומות נבלעים עשרה מקומות נהפכים עשרה מקומות נהרגין ור' חייא בר אבא אמר אין מלך המשיח בא אלא בדור שפניו של כלב רבי אלעזר אומר בדור שראוי כלייה מלך המשיח בא ור' לוי אמר סמוך לימות המשיח דבר גדול בא לעולם סו): סליק פרשתא:

יחזיקו ויחזיקו
למחנה

פ"ב

מזמור שיר חנוכת הבית לדוד (תהלים ל' א') ה)

ילמדנו רבינו נר של חנוכה מאימתי היא מצותנו. שנו רבותינו משתשקע החמה עד שתסלק רוב הרגל מן השוק ג) ולהיכן הן מדליקין היה דר בעלייה ובה חלון

למחנה

מאיר

מגן דוד

עין

הגיה חיה עץ זה עץ הסדן וכו' וצוקרש תהלים סס ג' ונאירי דהאי סדנא עמיד צלרעח שית מלה שנין ועיי' צערבין י"ד ע"א צרש"י וע"ע צתרגוס יונתן סס. ועיי' צז"ר פי"ז ול"ע. ס) צז"א הגיה דכתיב כי יום נקם בלבי ויומו של הקביה אלף שנים דכתיב כי חלף שנים וגו'. והוא דאלף שנים ליחא צגמרא וצוקרש תהלים ליחא לה הכי כימות עכיתנו שעניתנו צצבל צמדי צלדוס דצר אחר כימות המשיח (והוא ע"ס צלי ספק ע"ל כימות המשיח וכו"ה צילקוט סס) וכמה ימות המשיח ר' אליעזר אומר אלף שנה ס"ל כי יום אחרת וכו' ר' יהושע אומר אלפים שנה עכ' כימות עכיתנו שני ימים ויומו של הקביה אלף שנים ר' צרכיה וכו' וצילקוט סס גריס לה כחו שהוא לפנינו. סא) צוקרש כתיב וחס חתן וי"ח וכמא דהדי וגו'. סג) צגמרא סס ג' תכיח צריה דר' אצוהו ימות המשיח לישראל שבעת אלפים שנה עכ' ומשום וגו' (ועיי' צרש"י סס) וצוקרש תהלים סס ג' ר' אבהו אומר ז' אלפים כימי החתן ס"ל כי יבעל צחור צתולה וגו' וכמה ימי החתן שבעת ימים עכ' מלא שבעת זאת. והילקוט העתיק עפ"י הגמרא. סג) צז"א הגיה ולין אחרת יכול וכו' ופי' צלשון צתמיה וכו' אלף צתמיה קאמר דאין אחרת יכול למנות דדרשת כי יום וגו' דמלת וס"ת גאולי וגו' בעית למידרש. ובנוסחא שלפנינו הציא רש"י סס צגמרא צסס אית דגרכי עיי"ש וצוקרש תהלים ליחא להא דרשא אלף דריש לה החס צסס רצנן עכ"ד שנה כמנין ימות שנת הלצנה שישראל מונין צה. סד) וכו"ה צד"פ. סה) וכדדריש לעיל ויראה שפי' חז"ל המקרא רקע הארץ ולאלהיה סרקע ח"י סצצראת תחלה וז"ל ח"י ה דהיינו חו"ל והוא נתן נשמה לעם עליה על ח"י. ושיעור האגדות שתחית המתים צח"י תהיה כימות המשיח ואחר ימות המשיח היא העוה"צ ועל מדת זמן ימות המשיח נחלקו וע"ע צפנהדרין ל"ז ע"א וע"צ וע"ע צפנרי דצריס פי' שיי"ח. וצתחומא פי' עקב. סו) עיי' משנה סוף סוטה ומס' ד"א זוטא פי' וצפנהדרין ל"ז ול"ח וצפנרי דצריס פי' שכ"ו צריה כי יראה כי חזלת יד ושהש"ר פי' צ ולקמן פי' החודש הזה לכם:

פ"ב ה) זה המזמור היו קוראים אותו בחנוכה ובדמסיים לקמן מה שקראו צענין וכו' והוזכר צמס' קופרים פי"ח ה"צ צתוכה אלו מונך ה' גושמע שהוא היה שיר של יום שהיו הלויס אומרים אותו והפוסקים הציאו המנהג לאמרו אחר התפלה עור קי' קל"ג ואצודרהס סוף סדר חנוכה ויראה שלא נתפשט המנהג בכל המקומות שהכל צו צה' חנוכה כתב ויש מקוים שאלו מריס צוקרש שיר מזמור מזמור שיר חנוכת הבית לדוד. צ) צצצת כ"א ע"צ מלוחה משתשקע

פסיקתא מזמור שיר הנוכח רבתי ב ה

נומה לושות הרבים מדליק ג) ובשעת הסכנה מדליק כתוך ביתו [ואסור לעשות לאורו מלאכה ר' אסי אמר] אסור לראות לאורו ד). ולמה מדליק נרות בחנוכה אלא בשעה שנצחו בניו של חשמונאי הכהן הגדול למלכות יון שנאמר ועוררת בניך ציון על בניך יון (זכריה ט' י"ג) נכנסו לבית המקדש מצאו שם שמונה שפודין של ברזל וקבעו אותם והדליקו בתוכם נרות ה). ולמה קורין את ההלל מפני שכתב אל ה' ויאר לנו (תהלים קי"ח כ"ז). ולמה אין קורין בפורים כתב להשמיד להרוג ולאבד [את כל היל עם ומדינה הצרים אותם וגו'] (אסתר ח' י"א) ואין קורין אלא על מפלתה של מלכות ומלכות של אחשוורוש הייתה קיימת לכן אין קורין אבל במלכות של יון שכילה אותה הקב"ה התחילו גותנים הימנון ושבח ואומרים לשעבר היינו עבדים לפרעה עבדים ליון ועכשיו עבדיו של הקב"ה אנו הללו עבדי ה' (תהלים קי"ג א') ו: וכמה חנוכות הם. שבע חנוכות הם ואילו הן חנוכת שמים וארץ שנאמר ויכולו השמים והארץ (בראשית ז' א') ומה חנוכה היה שם ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר (שם א' י"ח) וחנוכת החומה שנאמר ובהנוכת חומת ירושלים (נחמיה י"ג כ"ז) וחנוכת של [עולי] גולה שנאמר והקריבו לחנוכת בית אלהינו דנא וגו' (עזרא ו' י"ז ז) וחנוכת הכהנים זו שאנו מדליקין וחנוכת העולם הבא שנאמר אחפש ירושלים בנרות (לפניה א' י"ג) וחנוכת הנשיאים זאת חנוכת המזבח (צמדזר ז' פ"ד) וחנוכת המקדש מה שקראו בענין מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ה):

(ה) חנוכה וכו'

שם חנוכה ז"ל

מזמור שיר חנוכת וגו' [כך פתח רבי תנחומא בר רבי אבא יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם] (תהלים קמ"ט ה') באיזה כבוד בכבוד שהקב"ה עשה לצדיקים בשעת פטירתן מן העולם בנוהג שבעולם אדם מת אם יש לו בנים בניו מטפלים בו אבל (הקצ"ה) [הצדיקים] אינו כן אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא מטפל בצדיקים מניין והלך לפניך צדקך (ישעיה כ"ח ה') זה צדיקו של עולם שנאמר וכבוד ה' יאסוף (שם ט) וכן (צטעה שהלדיק נפטר מן העולם) אמר ר' חייא הגדול [בשעה שהצדיק

ז"ל חנוכה ז"ל

מאיר	מגן דוד	עין
החמה עד שתכלה רגל מן השוק ועיי"ש דמלת ר' ב' לא איתנניא צבי מדרשא וכן ליחא צומ' קופרים פ"ב ה"ד וה"ג החם ונאות הדלקתו משקיעת החמה עד שיכלה רגל וכו' ובשאלות פ' וישלח שאלתא דנוחייצין דצית ישראל לחדלוקי סרגא דחנוכה מאימתי הוא מלוטה כך שמו חכמים משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק וצומגילת תענית פ"ט ג' לכולא הכי מלות הדלקתה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק ומלוה להניחה על פתח ביתו מצחוץ ואם היה דר צעליה מניחה צחלון הסמוכה לרשות הרבים ואם היה דר מן ה' ל' ל' י' ס' מ' כ' י' ח' ה' על פתח ביתו מצחוץ ואם היה דר צעליה מניחה צחלון הסמוכה לרשות הרבים ומניחה על שלחנו ודיו. ג) כלי' מדליק צחלון וכחצ צ"א אפטר שיט באן חיקור לעון זל"ו ומלוה ל' כ' י' ח' ה' פתח ביתו מצחוץ ומלוה דר וכו' ובגמרא שם גרסינן ת"ר נר חנוכה מלוה להניחה על פתח ביתו מצחוץ ואם היה דר צעליה מניחה צחלון הסמוכה לרשות הרבים ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו ועיי' צרפ"י ותו' שם ודף מ"ה ע"א ועיי' חס' קופרים שם ה"ה ולעיל אות צ'. ד) וכ"ה צ"פ וצ"א. וכו' אפי' אינו עושה מלאכה חלא כדי שלא יאצ צחטך ועיי' שבת שם. ה) צ"א הגיה שצעה שפודין. וצומגילת תענית שם גרסינן ומה ראו להדליק את ה' כרות חלא ציווי מלכות יון שכנסו בני חשמונאי להיכל שצעה שפודים של צרז' ל צי' ד' ס' וחספוס צעץ והדליקו בהם את הנרות ועיי' מנחות כ"ח ע"ב וצתו' שם ד"ה שפודים. ו) צומגילת תענית שם איתא ומה ראו להניח את ההלל חלא שכל תשובה ותשובה שהקצ"ה עושה להם לישראל היו מקדימין לפניו בהלל צעירה וצטעה ובהודאה כענין שנא' ויעשו צהלל וצהודות לה' כי טוב וגו' ועיי' מגילה י"ד ע"א ומכאן יס' להציא ראי' לנוסחת הר"י ד' ומקיף לה רצא וכו' אבתי עבדי אחשוורוש חקן. ופ"י ה' י' ח' ז' ו' קילוס של שבת. ז) כ"ה צ"פ. צנוקרא כחוצ צית חלחא דנה. ח) עיי' לקמן סוף פרשה. ט) הוצא צילקוע תהלים ר' תחפ"ט (וגמ' שם צראשית רצה והוא ט"ס שנתחלפו לו ר"ת פ"ר עם צ"ר) וה"ג יעלו וגו' ח"ל ר' ח' ו' ח' א' צ' ב' ד' ט' שהקצ"ה וכו' חדם מ' ז' כ' י' ח' ה' ז' י' ק' י' ס' הקצ"ה מטפל בהם ש' והלך לפניך וגו'. ודרך הילקוט לקטע המחברים ועל פיו הגהתי ואולי		

ססיקתא

מזמור שיר חנוכת

רבתי ב

נפטר מן העולם] י שלש כיתות של מלאכים ממפלים בו אחת אומרת יבא שלום
(ישעיה כ"ז ז') ואחת אומרת ינוח על משכבו (שם יא) ואחת הולכת לפניו (ורוממה)
[ורוממת] יז) שנאמר הולך נכחו (שם יג) א"ר יהודה בר סימון בשם רבי יאשיה
הקב"ה ככיכול אומר לו יבא שלום מן הרשעים את למד שהקב"ה אומר אין שלום
לכם כמה שכתב אין שלום אומר ה' לרשעים (שם ס"א) ויאם לרשעים הוא
אומר בסיו אין שלום קל וחומר לצדיקים שיאמר להם יבא שלום לכך נאמר
יעלזו חסידים בכבוד [וגו'] בכבוד שהוא עושה להם בשעת סילוקן מן העולם עו':
דיא מה ירגנו על משכבותם שהם מקלסים להקב"ה שם עז) א"ר חמא בר יוסי
אין בין החיים לצדיקים המתים אלא הדיבור בלבד י) והם מקלסים להקב"ה שם
[ששם] נפשותם בצרור החיים יח) כמה שכתב והייתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים
(שמואל א' כ"ה כ"ט) לכך נאמר ירגנו אין ירגנו אלא לשון קילום דכתיב קול רינה
וישועה באהלי צדיקים (תהלים ק"ח ט"ו) יט): ד"א [מה] ירגנו (מה) כ) אמר רבי יוחנן
בשעה שהוקן יושב ודורש ואומר כך אמר רבי עקיבא כך אמר רבי שמעון בן יוחי
שפתותיהם רוחשות שם כמה שנאמר דובב שפתי ישנים (שה"ש ז' י) כ) לכך נאמר
ירגנו על משכבותם לפיכך אמר דוד אגודה באהלך עולמים (תהלים ק"ח ה')
וכי עלתה על דעתו של דוד שהוא חי לעולם אלא מהו הדבר הזה שאמר אגודה

ב"ה
ע"כ

מאיר

מגן דוד

עין

יש לחוקק מלכות א"ר ר' יצחק. צוקרא כתוב כבוד ה'. א"ר א"ר א"ר א"ר א"ר א"ר א"ר
על הדרגום צהלים שחגג יציעון חסידי צככר א כחילו היה כתוב יעלזו חסידים צככר.
(י כי להגיה שכתבס המאמר צטעות וצ"ל הגיה כן והשמיט מלת ו כן וא"כ וצילקוט שם ליתא
שדרכו לקטע המאמרים. יח) וכ"ה צילקוט שם ולפנינו כתוב יכו חו על משכבותם
ועי"ש צח"י וע"ע צכתוצות ק"ד ע"א (ושם ט"ס וז"ל על משכבות מצעי ליה). יצ) וכ"ה
צילקוט שם וכן הגיה צ"ל ופירש שזו מחכה שכינה דכתיב ואחר הרעש קול דומה דקה.
יג) וצמדש תהלים וצמור ל' גרסינן ד"ל ומצור שיר חנוכת וגו' זש"ה יעלזו חסידים וגו' צשעה
שהלדיקים נפטרין מן העולם וכו' יצא שלום ואחת חומרת ירכו (והוא ט"ס וז"ל יכו חו)
על משכבותם ואחת אומרת הולך ככחו ומה לכות לפניו וע"ע שם ומצור קט"ו
וצכתוצות שם גרסינן לה צשם ר' אלעזר ועי"ש. יד) צוקרא כתוב א"ר א"ר א"ר א"ר
הגיה כח"ש הכתוב וז"ל. עו) צילקוט שם א"ר יודה בר סימון וכו' כצ"ה וכו' וכו'
אחה למד שהקב"ה אומר אין שלום אומר ה' לרשעים ק"ו לצדיקים שיאמר להם יצא
שלום. והשאר קטע. וצמדש תהלים שם ככיכול הקב"ה אומר לו שלום ומתי אחה
למד מן הרשעים שכתב אומר אין שלום וגו' אס לרשעים אומר ק"ו לצדיקים
שהקב"ה אומר להם שלום וכך יעלזו וגו' צא"ה כצוד צככר
שהקב"ה עושה לצדיקים צשעה שכתבין מן העולם. טז) צ"ל הגיה
מהו ירגנו. וצמדש תהלים שם ונסיים המאמר דלעיל והם מקלסין להקב"ה א"ר צרי
וכו' והוא קטוע ויראה שכל המדרש שם הועתק מפסיקתא טלפנינו. וצילקוט שם יכו חו על
משכבותם שהם מקלסין וכו' והוא ט"ס וז"ל ירגנו. יז) צילקוט שם א"ר חייא צ"ר יוסי אין
צין לצדיקים החיים לצדיקים המתים וכו' וצילקוט תהלים ר' חשפ"א ג' א"ר חמא צרי
יוסי וכו' וצמדש תהלים שם א"ר חייא צ"ר יוסי אין צין לצדיקים החיים למתים וכו'
ועי" לקמן פי"ב אות ד' דר' חייא רבה קאמר לה. יח) וצמדש תהלים שם והס מקלסין להקב"ה
ששם אותם צלרור החיים ש"ל והיתה וגו' ועפ"ז הגהתי וצילקוט ג' וצילקוט להקב"ה
שם שכתב שותם צלרור החיים וכו' וכן הגיה צ"א. יט) צילקוט שם קטע מן כ"ה עד
ואין ירכו אלא קילום ש"ל וכו'. וצמדש תהלים שם ליתא למלות לכך נאמר א"ר ג'
ירכו על משכבותם אין ירכו אלא קילום כמה דאמר וכו'. כ) צילקוט שם
ד"ל ירגנו א"ר וכן הגיה צ"ל וצמדש תהלים ליתנייהו לחילו המלות. כא) צילקוט שם ג' שפחותיו
דוצבות ורוששת כנה שנאמר וכו' וכן הגיה צ"ל וצמדש תהלים ג' כך אמר פלוני
שפחותיו רוששות דוצבות צקצר שכח אור וסכך כ"יין הטוב וכתיב דוצב וגו'
וצחמת שתי נוסחאות הן ועי" להלן. ושאל המאמר קטע צילקוט ונסיים כ"ה דוצב שפתי ישנים

מסיקתא

מזמור שיר חנוכה

רבתי ב

ן

באהלך עולמים אמר יהי רצון שיאמרו בשמי לעולם בנתי כנסיות ובנתי מדרשות כגון
אמר לו הקב"ה חייך אע"פ שאתה מת אין שמך זו מביתי לעולם אלא על כל קרבן
וקרבן הם מזכירים שמך ואומרים שירים משלך מזמור לדוד כגון ולא עוד הואיל
ואתה חשבת לבנות בית המקדש אע"פ ששלמה בנה אותו בשמך אני כותבו
מזמור שיר חנוכה הבית לדוד (כד):

מאיר

מגן דוד

עין

ואומר חנורה צהלך עולמים ובמדרש תהלים ג' ל כ י ר כ ו על משכנותי אמר דוד וכו'.
(כג) במדרש תהלים ע"ס אמר דוד חנורה וגו' וכי חשב דוד שהוא חי לעולמים אלא ח"ו
יהיה כחוצ צ"ת חנורה אמר ח"ו וטעם הסופר. וצ"ע ליתא לפנינו מן ו כ י ע ל ת ה ע ד
אמר ח"ו. ובמזמור ח' דרש ע"ס יהיו לרלון אמרי פי יעשו לדורות ויכתבו לדורות וכו'.
אמר ח"ו. צ"ע ר"מ ע"ס ר' יוחנן מלי דכתיב חנורה צהלך עולמים וכו'.
מעלה על דעתך שהיה מנקה דוד דירת שני עולמים אלא כך אמר דוד יהו מזכירים אותי
בנתי כנסיות ובנתי מדרשות ובאלו חי וקיים חני צעני עולמים ובירושלמי ברכות פ"ג ה"א וקופר
מר' יוחנן שהקפיד על ר' חלעזר שלא אמר הלכה משמו ואמר ע"ס ור' יוחנן צעני דיימרו
שמועתי מן שמה חף דוד ציקס עליה רחמים חנורה צהלך עולמים ר' פ"ה ס' ר' ירמיה
צ"ע ר' יוחנן וכי עלת על לב דוד שהוא חי לעולם אלא אמר דוד חנורה שיהו דברי
כאמרין על שמי צ"ב וצ"מ [ומה] מהכיח ליה לוי צ"ה כזירא אמר כל האומר שמועה
משם חנורה שפתוחיו רוח שות עמו בקצר מ"ט דוצצ שפתי ישנים. ובירושלמי שקלים פ"ג ג'
דחף דוד ציקס עליה רחמים שנאמר חנורה וגו' וכי עלתה על דעתו של דוד שיהא חי
וקיים לעולמים אלא כך אמר דוד וכו' שמעון בן כזירא צ"ע ר' יצחק אמר בל תלמיד
חכם שאמרין דבר הלכה מפיו בעוה"ז שפתוחיו רוח שות עמו וכו' עיי"ש ובירושלמי סוף מ"ק
הג' כמו שהוא ברכות אלא דע"ס ג' ומה חכמים ליה צ"ה כזירא אמר האומר שמועה וכו'.
ובמדרש שמואל פ"ע הגי' כמו שהוא בירושלמי ברכות אלא דע"ס ג' צ"ה כזירא ה"ה קתם וצצצני
יצמות ל"ו ע"ב מקופר ע"ס מחא דר"י וברסיקן ע"ס ור' יוחנן מ"ע קפיד כולי האי דאמר ר'
יהודה אמר רב מלי דכתיב חנורה וגו' וכי אפשר לו לחדם לגור צ"ב עולמים וכו' דאמר
ר' יוחנן מ"ט ע"ס ר' ע"ס צ"ן יוחנן מ"ט ע"ס ר' יוחנן מ"ט ע"ס ר' יוחנן מ"ט ע"ס ר'
דוצצות בקצר ח"ר יצחק צ"ן זעירא ח"ר יוחנן מ"ט ע"ס ר' יוחנן מ"ט ע"ס ר' יוחנן מ"ט ע"ס ר'
כיון וכו' עיי"ש וכן הוא בזכרות ל"א ע"ב אלא דע"ס ג' ואמר ר' יצחק צ"ה כזירא ח"ר
מלי קרלה וכו' ובסנהדרין ל' ע"ב ברסיקן שאלו לדוקין את רצון במליאל מנין שהקצ"ה מחיה
מתים ח"ל מן החורה ומן הנביאים ומן הכתובים וכו' מן הכתובים דכתיב ומחך כ"ן העוב הוכך
וכו' דוצצ שפתי ישנים ודילמא רחשי מרחשן שפוחתיה בעלמא כר"י דל"ר יוחנן מ"ט ע"ס ר' ע"ס צ"ן
יהו ל' ד' ק כל מי וכו' דוצצות בקצר וכו'. והנה עיקר פ"י המקרא דוצצות שפתי ישנים
הוא פ"י קדום עד שרמו עליו רבן במליאל ופירשוהו כעין שחרגמו יוחנן ע"ס דוצצות שפתי ישנים
פ"י ח"ה א"ה עד שרמו עליו רבן במליאל ופירשוהו כעין שחרגמו יוחנן ע"ס דוצצות שפתי ישנים
וכבר נעלם מי היה בעל המאמר וצ"ע ר"ה ע"ס ג' ג' ג' דוצצ וכו' ח"ר יוחנן צ"ן ח"ה ח"ה
לעפ"י שמת שפתוחיו רוח שות. עליו בקצר וכו' וגי' קטיעה היא ויראה שייקרה בעל זה המאמר
היה ר' יוחנן ור"ש צ"ן כזירא צ"ע ר' יצחק צ"ן זעירא ח"ר יוחנן מ"ט ע"ס ר' יוחנן מ"ט ע"ס ר'
ומחוך כך נהנללו הדברים והשמות וא"ה תלמיד ששמע מקלח דברי ר"י שאמר כך אמר
ר"ש צ"י שפתי ישנים רוח שות וכו' ולא שמע כל דבריו חלה המאמר צ"ב צ"י ונחמ"ך
צע"ס ע"ס ר"ש צ"ן יהו ל' ד' ק והמאמר על חנורה צהלך וגו' הוא לר' יוחנן ור"ב קבלו מניה
ור' יהודה תלמידו מניה דר"ב שמעו ולא ידע דר"ב לאו דיליה אמר. ומלח רוח שות הוא תרגום
מלח דוצצות והיא היה עיקר הלשון שחפס ר"י בדבריו אלא כיון שפירשו מליה המקרא דר"ש
כן חפשו לשון דוצצות שהיא כלשון המקרא ומחוך כך נחמה כפל הסתמאות. (כג) במדרש
תהלים ע"ס מזכירים אותך. (כד) עיי"ן לקמן. ובמדרש תהלים ע"ס ולא עוד אלא אמר
הקצ"ה הואיל וכו' על שמך חכמי קורא אותו ואל כוה"ק שג' מזמור וגו'
לדוד לשלמה איכו אמר ח"ל ל' דוד. ולדעת ח"ל מלח ל' דוד כמסך על מלח

פסיקתא

מזמור שיר הנוכת

רבתי ב

גון יגיא א
73

דבר אחר מזמור שיר הנוכת הבית לדוד כתב אחד אומר האתה תבנה לי
 הבית (סמואל ז' ז' ה') כה) וכתוב אחד אומר לא אתה תבנה לי הבית (דהיי"ל י"ז ד')
 מהו כך היאך אני מקיים שני הכתובים כו) אלא לא אתה תבנה לי הבית
 שאין אתה בונה אותו ה אתה תבנה שבנך יבנה אותו [אתה הקדמת כבודך
 לכבודי שמשראית עצמך יושב בבית ארזים תבעת בנין בית המקדש אבל שלמה בנך
 מקדים כבודי לכבודו שנאמר ובשנה האחת עשרה וגו' בלה הבית (מלכים א' ו' ז"ח)
 ואחר כך ואת ביתו בנה שלמה (סס ז' א') כו): דבר אחר ה אתה תבנה שאתה
 מיסודו לא אתה תבנה שאין אתה משכללו] כה): ד"א לא אתה תבנה
 שאין אתה בונה אותו ה אתה תבנה [שהוא נקרא על שמך] כט) שאילולי אתה
 לא ירדה האש כיצד אלא כיון שנבנה כמה תפילות סדר שלא ירדה האש (ד"א
 האתה תבנה שאתה מיסודו לא אתה תבנה שאין אתה משכללו) ל) א"ר חלבו בשם רבי
 שילא [הלך] והביא ארונו של דוד אביו לא) אמר לו רבון העולמים אם אין לי
 מעשים עשה בשביל חסדיו של דוד אבי לב) מיד ירדה האש כמה שכתב ה' האלהים
 אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עברך (דהיי"ל ו' מ"ז) לג) מה כתב אחריו
 ובכלות שלמה להתפלל והאש ירדה וגו' (סס ז' א') לד) ואם אין אתה למד מבאן
 שהביא שלמה ארונו של דוד מן קברו א"ר ברכיה בשם ר' חלבו בשם רבי שילא
 כתוב מלא הוא ארומטך ה' כי דליתני וגו' ה' העלית מן שאול חיי (תהלים ל' ז' וד') לה)

מאיר

מגן דוד

עין

ה ציח ולא על מזמור שיר ועיי' צמדרש תהלים שם דרוש על חשב לעשות מלוא ונחמס וכו'
 על המקרא ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ומסיים ליה כדפכא וע"ע צמכילתא מס'
 דסירתא פ"א. כה) צמקרא כתוב ציח. כו) צילקוט סמואל ר' קמ"ד ל"ג מלות מהו כך וז"א
 הגיה הא כי לד מהו כך וכו' וחולי הוא טעות הדפוס צמפרו והוא מחק מלות מהו כך
 מדעתו שכתלפו המלות צ"ח ה"כ עם מ"כ. כז) כ"ה צילקוט שם חלל צדפוסים אחרונים
 חסרה מלת אתה וצדפוס יסן חיתא וכ"ה כדרש לקמן צפ"י ותשלם כל המלחמה וקיטעו הסופר
 כאן. ומשמע להו דחמיהת הלשון צממלת ה אתה מורה שהוא חינו ראוי לדבר. כח) כ"ל וכ"ה
 צילקוט שם וכן הגיה צ"א. צשה"ט רבה פ"א אמרו אציו צנה את היסודות והוא צנה את
 העליונות. כט) כ"ה צמדרש סמואל פכ"ו חלל שאינו מסיים שם עיקר הדרש והגהתי כן אף
 צצילקוט ליחא למי שהוא מסכים כאן עם עיקר הדרש ומשמע להו מלת ה אתה ללשון קיום
 ודלית כמו הנגלה נגליתי דסמואל א' ז' כ"ז. ל) עיי' לעיל. ונוסחת הצילקוט שם שאלולי אתה
 לא ירדה האש ש"ה' אלהים אל תבנה וגו' א"ר חלבו וכו' וז"א השמיט מלות כיון
 שצצה. לה) כ"ה צילקוט וכן הגיה צ"א. ונוסחת הצילקוט שם ד צי שילא וצ"פ צשם
 ד ציח ר' שילא וכן להלן. לב) צילקוט שם אמר לפכיו וכו' מעשים טובים וכו' וז"א הגיה
 אמר רצון על מין. לג) צמקרא כתוב אלהים. לד) וצילקוט שם השמיט מן של דוד עד
 ואם אין אתה וכו'. לה) צמקרא כתוב מן שאלו כפ"י. וצילקוט קיטע המאמר וגו' ואם אין
 אתה למד מן כחן פסוק מלא הוא ארומטך וגו' וכל השאר השמיט. וצקהלת רבה פ"ד צמקרא
 ושצח חני את המתיים וגו' ר' סמואל צר נחמן פתר קריא צדוד צשעה שצנה שלמה את ציח"ק
 צקש שחרד אש מן השמיים ולא ירדה הקריב חלף עולות ולא ירדה התפלל כ"ד תפלות ולא ירדה
 עד שאמר זכרה לחסדי דוד עבדך מיד ירדה ש"ו ובכלות שלמה וגו' ר' יודה צר' לעיי ורצן ר"י צר
 לעיי אמר חיה דוד צאותה שעה ורצין אמרין ארוכו ה ציח ולא פליגין (פ"י דתרווייהו
 מודי ש ה ציח ארוכו ו חיה חלל שכל א' וא' לפרט מקרא אחר צא ולא הזכיר חלל מה
 שהוא לריך לפירוש המקרא) נ"ד חיה דוד צאותה שעה הוא עמוד אומר צפ"ו ה' העלית מן
 שאלו כפ"י וגו' וכתב א' אומר ה' אלהים אל תבנה וגו' דהוא קיים קדמך ומ"ד
 ארוכו ה ציח ה"ד זכרה לחסדי דוד עבדך ועל אותה שעה נאמר ושצח חני וגו' מן החיים וגו'
 כגון חני וחצורתי. והוזכר זה הדרש צקילור צמדרש סמואל וזמור ז' צשם ש מו א ל כתש והוא
 רש"ב. וכן הוזכר צשמות רבה פמ"ד חלל שכתלפו שם השמות רש"ב צר' יהושע דר"י פתר קריא
 צמשה כמו שהוא צקה"ר שם. וצצצת ל' ע"א דרש ר' תנחום דמן כוי ג"כ זה המקרא ושצח חני וגו'
 על שלמה ובדר"י אמר רב שדרש דצחיי שלמה הודיע הקצ"ה שחל לדוד אותו העון כשצנה

פסיקתא מזמור שיר חנוכה רבתי ב ז

לפיכך אמר שלמה הואיל ובזכות דוד אבי עשה הקב"ה הריני אומר שירת חנוכה הבית לשמו מזמור שיר חנוכה הבית לדוד לו):

דבר אחר מזמור שיר חנוכה בוא וראה שלמה בונה את הבית והוא נקרא לשמו של דוד אלא דוד היה ראוי לבנותו ובשביל דבר אחד לא בנה אותו ואע"פ שחשב לבנותו בא נתן הנביא ואמר לו לא תבנה לי הבית למה כי דמים רבים שפכת ארצה [לפני] (דה"א כ"ז ח') לו) כיון ששמע דוד נתיירא אמר הרי נפסלתי מלבנות בית המקדש אמר רבי יהודה בר אלעאי אמר לו הקב"ה דוד אל תירא חייך כך הם לפני כצבי ואיל לכך נאמר שפכת ארצה ואין ארצה אלא צבי ואיל שנאמר [הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל רק הדם לא תאכלו] על הארץ תשפכנו כמים (דברים י"ז ט"ו וט"ז) לח): [דבר אחר] לט) אמר לו הקב"ה חייך כל דמים ששפכת היו לפני קרבנות שכן כתיב כי דמים רבים שפכת [ארצה] לפני אמר ר"ש בן יוחאי אין לפני אלא קרבנות שנאמר ושחט את בן הבקר לפני ה' (ויקרא א' ה') אמר לו דוד איב ולמה איני בונה אותו אמר לו הקב"ה שאם אתה בונה אותו הוי קיים ואינו חרב מ) אמר לו והרי יפה אמר לו הקב"ה גלוי וצפוי לפני שעתידים לחטא ואני מפיג חמתי בו ומחריכו וישראל ניצולין שכן כתב באהל בת ציון שפך כאש חמתו (איכה ג' ד') מ) אמר לו הקב"ה חייך הואיל וחשבת

מאיר מגן דוד עין

שלמה חת ציהמ"ק ציקט להכניס ארון לצב"הק דצקו שעריס זה צזה אחר שלמה כ"ד לננות ולא נענה וכו' כיון שאמר זכרה לחסדי דוד עצדך וייד נענה וכו' שמחל לו הקב"ה על אותו העון. והוזכרו דברי ר"י א"ר צמו"ק ט' ע"א וציתר אריכות צסנהדרין ק"ז ע"ז והיתם דציקת העשרים כדיל הודיע עס נמחל לו חסדו הודיע לו חסדו וכו' לננות דשלמה צצציל דציקת העשרים. והזבירו ענין זה דציקת עשרים וכו' לננות דשלמה ושנענה צצכות דוד וככנס הארון ושרתה העשכ"ה וירדה האש מן השמים צצמזכר רצה פי"ד אלא שסם אמרו ולמה נלע ער סלמה ע"י שכתב אה ואמר צצנה צצית זצול לך והזכר זה הענין ג"כ כך צמזכר חסלים כ"ד ועי"ש. וצמזכר רצה פט"ז דרשו צענין אחר שהיו עשרים עשרים עי"ש. וצצמות רצה פ"ח וצצמזכר פ' ואר"ה אמרו שעשה ארון של עשרת המות (כלו) ע"י הכרובים שעשה שהיו עשר המות כצפורש צמלכים והצפורשים כדחקו) והפתח היה י"א מות ועוד שהיו טעונין בו וכיון שצח להכניסו לא היה יכול מה עשה שלמה אר"ז ל הלך והציח ארונו של דוד ואמר ה' אלהים אל תשז פני משיחך א"ר צצרה צצס ר' צצול צצותה שעשה חיה דוד והכל מומך לדרוש שכן דוד אמר ה' העלית מן שאלו וגו' וכו' עי"ש. וצענין כ"ד לננות עי"י רש"י שצת שס והוזכרו צצס ר' חל צצו צצרות כ"ט ע"א וצצמזכר רצה פי"ד אמרו מן פסוק כי האמנם וגו' עד ועתה קומה ה' וגו' כ"ד פסוקים. לו) וצמזכר קהלת שהעתיקתי לבעיל משמע דדוד עלמו אמרו. א"ה א"ה ח"ל פי" זה המזמור על חנוכה ציהמ"ק וכן חרגמו הצחרגס אמנם לא יוצן עפי"ז כל ענין המזמור כ"א צהשקפה על סיפורי ההגדה שהזכרתי שצחותה שעה הציחו ארונו וחיה דוד וכו' לו ולכל ישראל שמחל לו אותו העון ושע"י אותו העון כל טרע דוד וצקת לקה היתנו כ"ה ופירשו ממונו סכה דרין כמזמור מר"י אמר רצ צסנהדרין שס עי"ש וכשיתפרש זה המזמור על יסוד אלו ההגדות יעלה כהוגן לפרשו לשיר חנוכה הציהמ"ק וכן פירשוהו חז"ל וע"כ אמרו כ"ו צ"ל א"ה לו) צילקוט שמואל שס כל המאמר קטוע ונוסחתו שס האתה תצנה לי כי דמים שפכת כיון ששמע וכו'. לח) כלו' שאין דמם חסוב אלא כדס הכשפך לארץ וצנוס' הילקוט כי סס לפני. לט) כ"ה צילקוט שס וכן הגיה צ"א והאמת שלשון מקורס היא דר"י ור"ס פליגי וקגנון זה הוא אליצח דר"ס דס"ז שדמם כפרה לארץ שטינואו אותה צע"ז ג"ע וש"ד כענין שאמר הכתוב ולארץ לא יכפר וגו' כ"א צדס שפכו ונוס' הילקוט דצרה אחר חסד ל פ כ י ק ר צ נ ו ת ד כ ת י צ כ י ד מ י ס וגו' ו א י נ ל פ כ י א ל א ק ר צ נ ס ל' ושסו וגו' וקיעט הילקוט המאמר ומלאו צצרה אחר כדרכו חולס לתוספות ההצנה הוספתי מלות דצרה אחר כיון שכבר סס צילקוט ועי" צמד' רצה פכ"א. מ) צילקוט ה"ו קיים. מ) שצופך הנתנו על עליס ואצניס כדלעיל פי"א עי"ש

פסיקתא

מזמור שיר הנוכת

רכתי ג

לבנותו אעים ששלמה בנך בונה אותו לשמך אני כותבו מזמור שיר חנוכת הבית לרוד :

שם חנוכה
ד' 3

ד"א מזמור [וגו'] שבע חנוכות הם חנוכת ברייתו של עולם דכתיב ויכולו השמים (זלחטי' ז' א') ואין ויכלו אלא לשון חנוכה דכתיב ותכל כל עבודת (שמות ל"ט ל"ז) חנוכת משה דכתיב ויהי ביום כלות משה להקים (זמדנר ו' א') וחנוכת הבית דכתיב מזמור שיר חנוכת הבית לרוד (תהלים ל' א') וחנוכת בית שני [שנאמר והקריבו לחנוכת בית אלהא וגו'] (עזרא ו' י"ז) וחנוכת החומה שנאמר [ובחנוכת חומת ירושלים (חומה י"ז כ"ז) וזו של עכשיו של בית חשמונאי וחנוכת העולם הבא שאף היא יש בה גרות כדכתיב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וגו'] (ישעיה ל' כ"ו) ז :

פ"ג

ביום השמיני נשיא לבני מנשה (כמדבר ז' נ"ד) ח

ילמדנו רבינו נר של חנוכה שהותר שמן מהו צריך לעשות לו ז. למדנו [רבתינו] נר של חנוכה שהותר שמן ביום הראשון מוסיף עליו שמן ומדליקו ביום השני ג) ואם הותר ביום שני מוסיף עליו ומדליקו ביום השלישי וכן בשאר כל הימים אבל אם הותר ביום השמיני עושה לו מדורה ושורפה בפני עצמו למה כיון שהוקצה למצוה אסור להשתמש הימנו ד). לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינם מן התורה אמר לו הקב"ה לאו בני אלא כל מה שהם גוזרים עליך קיים שנאמר על פי התורה אשר ירוך (דברים י"ז י"ח) ה) למה שאף עלי הן גוזרין שנאמר ותגזור אומר ויקם לך (חייז כ"ז כ"ח) ו) תדע לך יעקב מהו אומר בשעה שהיה מברך אפרים ומנשה וישם אפרים לפני מנשה (זלחטי' מ"ח כ') ז) עשה את הקטון קודם לגדול ונתקיימה גזירתו אימתי בקרבנות הנשיאים הקריב שבת אפרים תחלה שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים (זמדנר ז' כ"ח) ביום השמיני נשיא לבני מנשה (שם שם כ"ד) ח) :

מזמור שיר חנוכה

גמילות דרבין

ד"א ביום השמיני וגו' את מוצא שאפרים קרב תחילה שבכור וגדול ואח"כ מנשה ט). וכך פתח ר' תנחומא בר אבא דברי חכמים כדרכונות (קבלת י"ז י"ח) מהו כדרכונות אלא מה דרבן זה מכוון את הפרה לחרוש בתלם שלה כך דברי חכמים מכוונים את האדם הזה לדרכיו של הקב"ה הוי יפה אמר שלמה דברי חכמים כדרכונות : דבר אחר המשנה קראת אותו מרדע והמקרא קורא אותו דרבן זמלמד דכתיב במלמד הבקר (טופטים ג' ל"ח) וכן ולהציב הדרבן (שמאל א' י"ג כ"ח) א"ר נתן למה נקרא שמו מרדע שמורה דעה לפרה ולמה נקרא

בברי חכמים

"מיוצא", "דריבין"
"המלכה"

מאיר

מגן דוד

עין

אות ל"ז. מצ) עיי' לעיל צריש פי' ועפ"ז הנהתי ובאן הסדר מכוון יותר עפ"י המחורעות. פ"ג א) הוא מה שקורין ציוס ח' דחנוכה כדליתיה צומס' פופרים פ"ב. צ) נכפל להלן פי' ותשלם כל המלכה וסתמח קח מצעיל ליה להותרה דכל יום ויום חנל צתנחומא פ' כשא צפיסקח ציוס השמיני ג' יל"ר כר חנוכה שהותר זה שמן ציוס לחשון להדליק זה צשני. ג) צתנחומא שם ג' מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ציוס שני ומשמע דאפי' נשאר כדי הדלקה לריך הוספה כל שהוא. ד) וכ"ה צשאלתות פ' וישלח ושם ג' חס כצתה והותר שמנה וכו' דכיון דהוקלה למצוה אסור להסתמק ממנו ועיי"ש צשאלת שלום אות ל"ד. ה) לשון התנחומא חנר להם הקצ"ה צני חין אחס רשחין לומר כך אלא כל מה שגוזרים עליכם תהיו מקיימין שני' ועשית עפ"י הזורה אשר ירוך. ו) עיי' זמדנר רצה פי"ד וירושלמי תענית פ"ג ה"ח וצצצלי שם כ"ג ע"ח ומצח כ"ט ע"ב וקוטה י"ב ע"ח ושמות רצה פכ"ח זמדנר רצה פי"ח ודברים רצה פ"ה. ז) צמקרא כחוצ אחת אפרים. ח) לשון התנחומא שם לונה שאף על דצריהם אכ"י מסכים ש' ותגזר וגו' תדע לך שהרי יעקב צשעה שצריך מנשה ואפרים מה כתיב שם ושם וגו' וכו' מכין ממה שקראו צעכין ציוס השמיני וגו' ועיי' זמדנר רצה פי"ד. א) ח"א ש' כשתשוה סגנון התנחומא עם סגנון הפסיקתא תמצא סגנון התנחומא הוא מלאוסר לסגנון הפסיקתא. ט) כלו'

פסיקתא

ביום השמיני

רבתי ג

כאשר נאמר
ביום השמיני

ד"א כשם ששרשיו של אילן משתילים לכל מקום כך דברי תורה נכנסים ומשתילים בכל הגוף (דברי חכמים כדכונות) [וכסמרות גשועים בעלי אסות] (סס) אימתי הם גשועים באדם הזה כמסמרות אימתי בזמן שבעל תורה נכנס לתלמוד והם גאספים לשומעו (טו): ד"א מה הדרבן מטלמל יכול אף הם כן ת"ל וכסמרות גשועים (טז) מהו בעלי אסות אימתי הם גשועים באדם הזה אימתי בזמן שבעליהן גאספין מהם כל זמן שרבו קיים הוא היה מפליג כל זמן שנצרך הרי רבי לפני ואני שואלו מת רבו הרי יגע ביום ובלילה לקיים תלמודו אדם [יודע] שאין לו למי לשאול הרי אימתי גשועים באדם הזה בזמן שבעליהן גאספין מהן (יז) [גתנו מרועה אחד] (סס) אילו ואילו ניתנו מיחידו של עולם (יח). ויותר מהמה בני הזהר (סס) מהו. ויותר מדברי תורה הוי זהיר בדברי סופרים למה שאילו באים דבריהם לכתוב לא היה קץ לספרים עשות ספרים הרבה אין קץ (סס) (ט) א"ר אבא

מאיר

מגן דוד

עין

גשועים צמרו להם צירור הצרל ושיצחו המטע של מעיל. וכחצ ציפה נראה להגיה צירור הצרל וטצח המטע של א י כ ט ל ופי צירור הצרל חזקו ותקפו. וצקהלת רצה סס ג' לא חילטריך הדא קרייה למימר אללא כחילכות גשועים ואת אמר וכחשמרות גשועים אללא מלמד טיש צהס טצח של מטע וכדורות של צרל. וכל להגיה צירושלמי צדי דות הצרל וכן צמדק וצדי דות של צרל וצדי ד הוא כלי צרל שחופרים צו סציצות הגשועים שיחאספו סס המים והחבר זה הכלי צבלים פכ"ט מ"ז עם הדרבן טצחו סס שרי הדר צן מלמעלן ד' יד הצדי ד' וכו' ופי' כחש נורות גשועים כחשמות של גשועים כל' כשם שהגשועים עוליה יפה ע"י הדכונות והחשמרות כך דעתו של אדם מחכונת ע"י דברי חכמים. ופי' מעט של מעט עילתו עילתו אללא טעודים צו ופועלים על גדולו צמטיל צרל והוא מלשון המקרא גרמיו כמטיל צרל חיצו מ' י"ח. ור"א צן עזריה דריש לה צתוספתא דקוטה וצקמן לעיל לוח י' צעבין אחר עיי"ט. (יד) צ"א הגיה משת רש"י ל כל מקום וכו' וכ"ה צרצה צמדצר סס טיטה צ' ולמה נמשלו כגטיעה כסס וכו' משת רש"י וכו' וצילקוט קהלל ג' כשר ש"ס וצדפוס היה כחוצ משתי' לכל מקום וכו' ומשתי' צכל הגוף וצלי ספק שהמלה צמשלמה היא משת י ל י ס והוא עפ"י לשון המקרא שחול על פלגי מים דתהלים א'. טו) צרצה צמדצר סס צעלי חסופות אימתי הם כחשמות גשועים צא ד ס צ צ מן טצבל תורה וכו' לשמוע. וצ"א השנויע מלות כחשמות א י ח י ו ח"ל. וצילקוט קהלל והס מוס ים ין לשמעו והוא ט"ס. וצקהלת רצה ג' צעלי חסופות אימתי ד"ת כחמרין כחקקן צטעה שבעליהן שומעין לוחן צחשופות. טז) צחגיגה וצחלר"ג וצחחחומא צהעלותך סס. וצחלר"ג: מקיים מה גשועים איכס חחעקרים אף ד"ת איכס חחעקרים וצחחחומא וילך ג' וכחשמות גשועים מה נסנור זה קצוע אף ד"ת קצועים. יז) צ"א הגיה צאדס הזה צצמן וכו' הו א מ פ ל י ג כל זמן שאכ"י נלך וכו' יודע הו א וכו' הו אימתי וכו'. וצרצה צמדצר טיטה ג' גרס אימתי הם גשועים ד צ ר י ת ו ר ה צ א ד ס ה ז ה צ צ מן וכו' מפליג לו וכו' ר צ ו ל פ כ י ו ואני שואלו וכו' יודע הו א וכו' הו אימתי הם גשועים וכו'. וצחחחומא צהעלותך מהו צעלי חסופות אימתי הן גשועים צא ד ס צ צ מן וכו' שרבו קיים הוא היה מפליג כל זמן שנצרך הרי רבי לפני ואני שואלו מת רבו הרי יגע ביום ובלילה לקיים תלמודו אדם [יודע] שאין לו למי לשאול הרי אימתי גשועים באדם הזה בזמן שבעליהן גאספין מהן (יז) [גתנו מרועה אחד] (סס) אילו ואילו ניתנו מיחידו של עולם (יח). ויותר מהמה בני הזהר (סס) מהו. ויותר מדברי תורה הוי זהיר בדברי סופרים למה שאילו באים דבריהם לכתוב לא היה קץ לספרים עשות ספרים הרבה אין קץ (סס) (ט) א"ר אבא

פסיקתא ביום השמיני רבתי ג ט

סרוגנלא אם [יאמר] אדם לכתוב ספרים עוד לדבריהם. [ויותר מהמה בני] מהו
מ ה מ ה ב נ י מהומה נכנסת כך (ויותר מהמה בני) כ. א"ר ברכיה הבהן אנו קורין
מסמרות ב ס מ ד ואין כתיב אלא משמרות מה משמרות כהונה עשרים וארבע בן
ספרי תורה עשרים וארבעה הם וכל מי שקורא בספר חוץ מעשרים וארבע כאילו
קורא בספרים החיצונים שאמרה התורה יותר מהמה בני הזהר כל. ר' אומר הזהר
בדברי סופרים יותר מדברי תורה למה שהם כדרבונות כג. ר' יוחנן הוה מברך יום
שוב הראשון של חג ברוך אתה ה' אמיה אקביו על מצות לולב ושאר כל הימים
על מצות הזקנים ור' יהושע בן לוי [מברך בכל יום על נטילת לולב ואין ר' יהושע
בן לוי] מורה לר' יוחנן שייט הראשון דבר תורה שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון
(ויקרא כ"ג מ') ושאר כל הימים מדבריהם כג) א"ר שמעון בן חלפתא בשם ר' אחאי מפני
שכתב דברי חכמים כדרבונות [וגו'] נתנו מרועה אחד דברי תורה (ודברי)

ספרים חיצוניים
י יגן

מאיר מגן דוד עין

עשות ספרים וגו' ופי' המחמיר שחל תאמר אם חצינים ד"ס כל כך לזהר זהם יותר מד"ח למה
לא נכתבו להכי לא נכתבו שאין קץ לדבר ועיי' זרע"י קהלת שם ועיי' עירובין כ"א ע"ב.
כ) צ"ח הגיה אם צ"ח אדם לכתוב עוד ספרים לדברי ה' יו"ת מה מה
צ"ח מהו מה נכנסת צד למה שאילו צ"ח לכתוב דברי ה' ה"ה
ק"ץ לדברי ה' ה"ה "ד עשות ספרים ה"ה צ"ח אין ק"ץ א"ר זרכיה וכו' ולשון
הרצה שם צשיטה צ' א"ר אבא ק"ד רונג"א אם יאמר לך אדם למה לא כיתו צכתב ד"ס
כשם שכתבו ד"ח אמור לו לפי שאי אפשר לכתוב כל דבריהם ה"ה"ד ויותר מהמה בני הזהר
מהו מה מה (מה) [מהומה] נכנסה צד אם צ"ח לכתוב דברי סופרים למה שאילו צ"ח לכתוב
דבריהם אין קץ וקוף לדברים לעשות ספרים ה"ה"ד עשות ספרים וגו' אב"ל מה יש לו לאדם
לעשות שיהא מייגע צשרו הרצה להגות דברי חכמים ה"ה"ד ולהג הרצה וגו'. והאמת שבמדרש זה
עירצו צ' המחמיר שלפנינו מאחר שכל דברי המדרש שם הם לקוחים מפסיקתא שלפנינו
ומתקומות אחרים כמו שרמזתי וע"כ נראה עיקר כמו שהגהתי וצקהלת רצה שם ג' ויותר מהמה
בני הזהר מהו מה שכל המכניס צחוק ציתו יותר מב"ד ספרים מהומה הוא מכניס צציתו וכו'.
כח) צרצה צמדצר שם שיטה ג' א"ר צ הכהן צרצי אנו קורין מסמרות ואין כתוב אלא מסמרות
מה מסמרות כהונה ולויה כ"ד אף ספרים כ"ד ה"ה ק"י ש"ד "ת"ת ש"הן א"מ י"ס
כ"ו ח"ס. ושם פ"ו ד"ח כותסמרות נטועים וכלאן אמרו חכמים אסור לקרות צספרים החלונים
שכתוב נטועים מה מסמרות הכהנים כ"ד אף הספרים כ"ד. וצתחמואל פ' צהעלותך הוצא צשם ר"צ הכהן.
וע"ע צתחמואל פ' וילך וצירושלמי דחלק וצקהלת רצה שם. א"מ א"ש רואה אכי לפרש כלן מחמיר
שהוא קשה כמסמיר והוא צרצה צמדצר שם שיטה ג' וצקהלת רצה שם וצירושלמי דחלק שם וצצצת
פ' צמה אשה וע"ע צצצלי צצצת ס' ע"א וע"ע וצעתיק כלן לשון המדרש צקהלת שם. תמן צניין לא
יכל האיש צצכדל המסמיר וכו' כמה מסמרות יהיו צו ר' יוחנן אמר ה' כנגד ה' חומשי תורה ר' דוסא
צן צכניה אמר ז' כנגד ז' ימי השבת ור' חנינאל אמר ט' כנגד ט' ירחי לילה וכו' ר' סייא צוחן י"א מכלאן
וי"ג מכלאן כנגד כ"ד ספרים וכו' והדברים תמוהים והאריך צעל יפה מראה צדצר עיי"ש. וענינו של דבר
לדעתי כך הוא שהחכמים אסרו ללכת צצצצת צכדל המסמיר משום מעשה שהיה כמסמיר שם
צצצצת. והנה לזכר המחמיר ג"כ קצבו להם מסמרים צכדל"הם לנו. וצאילו שהם לנו התירו ללכת
צצצצת כמסמיר שם. וביון צעצאום לזכר המחמיר כוונו צמניס אילו הכוונות שהזכירום לזכר מה
צנגזר עליהם שלא יתעקו צתורה ושלל יחולו אה צניהם ושיחללו אה השצמות אונס עשו ע'
ולא ח' משום זוגות. כג) כ"ל דר' מסרם ליה לקרא כלו' הזהר מהמה מן החכמים יותר לקיים
דבריהם לפי שדבריהם כדצצצות וגו' וק"ל ד עשות ספרים א"ר אין ק"ץ לאו א"ר"ס כאלמר
רק על שאר ספרים וכמו שתרנס יונתן ספרי ח"ו כ"ח א"ר סגי וכעין זה פ"י צירושלמי דחלק
שם וכן צמדצר קהלת שהעתיקתיו לעיל אה כ' מסיים כגון ספר צן סירא וספר צן צגלא וכו'.
כג) כ"ה צרצה צמדצר שיטה צ' ובן הגיה ה"ה"א והר"ו ועיי' צירושלמי קובה פ"ג ה"ד וה"א וצצלי
קובה מ"ו ע"א והעיקר כמו שפ"י צעל קרצן העדה צצירי קרצן שלו שם ושם וסוגית הצצלי כסוגית
הירושלמי וסוגיות מהוסכות הן וכצר איפלגי רצצ"ח ורצין צדר' יוחנן צקובה מ"ה ע"צ עיי"ש.
וצירושלמי ג' על כ"ט י"ל ח לולב וצצצלי על ח לולב עיי"ש.

ודבריהם כד): ד"א דברי חכמים [וגו'] ר' חייא בר אבא נכנס לבית [הכנסת] ושמע שהיה קורין ויסע משם אברהם (זרלשית כ' א') אמר יפה שנו חכמים הוי זהיר בגחלתן שלא תכזה שנשיכתן נשיכת שזעל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן לחישת שרף (הזות פ"ג מ"י כה). ולמה אמר הדבר הזה כו) מפני שכתב למעלה ותהרין שתי בנות לוט מאביהן (זרלשית י"ע לו) כז). שאתה מוצא בשעה שכא אברהם לארץ היה בא לוט עמו ועל ידי שהיה דבוק לאברהם העשיר בשם שהעשיר אברהם שנאמר ויעל אברם מצרים הוא ולוט עמו הגנבה ואברם כבד מאד וגו' וגם ללוט וגו' (ע"ס י"ג א' ע"ד ה'). ראה היכן העשירו עד שלא היתה הארץ יכולה לשאת את שניהם כאחת ולא נשא אותם הארץ וגו' (ע"ס ע"ו). ואם תמה [אתה] על הדבר שלא הייתה הארץ יכולה לשאת אותם [לאו] מפני רכושם שהיה רב (לאו) [אלא] מפני הדינים שהיו בין הרועים כמה שכתוב ויהי ריב בין רועי וגו' (ע"ס ע"ז) כה). ולמה היו מדיינים אילו עם אילו. אלא כשאדם צדיק אף בני ביתו כמותו רשעים. בהמותיו של אברהם היו הרועים בו וכשאדם רשע אף בני ביתו כמותו רשעים. בהמותיו של אברהם היו הרועים מוציאים אותם [זומטים שלא] יגזלו לבריות ובהמותיו של לוט לא היו רועים (זומטים) [זומטים] אותן כו). התחילו רועים של אברהם מדיינין עם רועים של לוט ואומרים להם למה אתם משיאים ללוט שם רע ומוציאים בהמתו שלא זוממה. אמרו להם רועים של לוט אנו הם שאנו צריכים למחות בידכם שאתם זומטין את הבהמה שע"י שאתם יודעים שסוף בהמתו של אברהם לחזור ללוט מפני שאינו מוליד אין אתם זנין אותה כראוי. מפני שאתם יודעים שאין לאברהם בן ולמחר הוא מת ולוט יורשו אתם עושים עצמיכם צדיקים מבהמותיו של אחר ביותר ל). מה שבהמתו רועה היא גוזלת לא משלה היא רועה. לא כך אמר הקב"ה לאברהם לזרעך אתן את הארץ הזאת (ע"ס י"ג ז') הרי למחר הוא מת בלא בנים ולוט שהוא בן אחיו יורשו. ומי להשך שע"י דברים הללו היו מדיינים א"ר יהודה בר סימן קרא סופו של פסוק

אברהם ולוט

מאיר

מגן דוד

עין

כד) ולשון הרצה ע"ס חר"ט ז"ח זש"ר א ח ח א סכר ר"י כן ומ"ט עניד כן מפני סכחוז וכו' ד"ת וד"ח מרועה אחד ניתנו והגיה כן הז"ח והרז"ו ואל"ל. א ח ח א"ש עיקר הדרש של חילו המקראות הוא לרלז"ע כמו שרמזתי והוא מדבר צזה על ענינו שנתמנה לנשיא כנגד ר"ג כמפורש בצרכות צ"פ תפלת השחר והיה הדרוש צזה הענין חזיב מאלד מפני כח המתנגדים לחכמי ישראל וע"כ נמלא שדרשו המקראות צכמה שיטות חז"ס דצרי הרצה צמדבר ע"ס צשיטה צ' וג' הועתקו צלי ספק מהפסיקתא שלפנינו באשר יראה כל העומד על סגנון המדרש ע"ס ועל חלו הדרשות יסוד מליחס צ"צ ז' ע"צ ואלעזר צני ק צ ע צ ה מ ס מ ר ו ת. כה) ולהלן מפרש למה אמר ר' חייא צ"ח כך וענין שיטה זו כמו שאמרו צרצה צמדבר ע"ס צשיטה ג' ד"ח וכמקמרות כטועים המסמר לה קוצעו ולעפ"י שחזרו ותלבו מקומו כיכר כך כל מי שפשטו צו חכמים יד לעפ"י שחזרו וקבלוהו סופו ליעול שלו מתחת ידיהם חלל שהאריך כאן בענינו של לוע וצקוף מקיים לה. וע"י צקוף קהלת רצה וצירושלמי לחלק כל מי שפשטו י די ה ס צ ר צ י ס צו יד וכו' והוא משווצ ול"ל שפשטו חכמים צו יד וע"י צמדבר רצה פ"ג וצתכחונח ע"ס צלותו ענין. והא דרצ"ח גרסינן לה צברלשית רצה פ"ג חרצ"ח עבר הוית ק מ י כ כ י ס ת א ד ל י פ ר ין (וצילקוט ע"ס קמי בנישחא ד צ צ ל א י ד ל י פ ו ר י) שנועית מ י כ ו ק א י ת י צ ין ו ק ר י ין ו יסע משה הצרחה אמרתי גדולים דצרי חכמים שאמרו הוי זהיר וכו' שמשעה שפירש הצרחה חצינו מלוע היתה פרישתו פרישת עולם. הז"ח הגיה לצית ה כ ס ת ואולי ל"ל לצית הספר. כו) כל"ו למה ח"ר חייא כך. כז) כמו שאמרו צצ"ר ע"ס ויסע וגו' פנה מפני ריש רע שהיו חומרים לוי צן אחי הצרחה צא על שתי צמותיו. כח) ככ"ל להגיה וכל"ו שהרי לא אמר הכתוב ולא כשא לוחם מרעה הארץ וגו' וע"י צרש"י ע"ס וצ"ח הגיה וא"ס תמה א ח ה וכו' לאו ח"ל מפני הדינים. כט) צ"ח הגיה ר ש ע י ס כ ת ו ו ו וכו' מוליאים לוחם ז ע ו מ י ס ש ל א י ר ע ו צ צ ד ו ת א ח ר י ס ש ל א י ג ז ל ו וכו' לא היו הרועים מ ז מ י מ י ס לוחם וכו'. ל) כל"ו לחם עושים עלמכם לדיקים ציותר ע"י צהמותיו של אחר מ ה ס צ ה מ ת ו וכו' גוזלת צהמיה ל"ל ח ו כ ו צ ת מ י ה. והז"ח הגיה ו ח ו מ ר י ס מה שצהמתו וכו' גוזלת מ ש ד ו ת י ו

והכנעני והפרזי אז יושב בארץ (סס י"ג ז') מה הדבר הזה אלא מתוך שהיו מדיינים על כך שנאמר ויהי ריב בין רעי [וגו'] אמר להם הקב"ה הכנעני והפרזי אז יושב בארץ חן שאמרתי לאברהם שאני נותן לבניו את הארץ לבניו לא לרשע הזה שאתם סבורים ואפילו מה שאמרתי לאברהם שאני נותן לבניו את הארץ אימתי כשאגרש את הכנעני ואת הפרזי מתוכה לאברהם עדיין לא נתתי בנים והכנעני והפרזי (לתוכה) [בתוכה] עד עכשיו בעלים (עליו) [עליה] ואתם אומרים כן לא). א"ר עזריה כשם שהיתה תחרות בין הרועים כך היתה תחרות בין אברהם ללוט מנין שכן כתיב אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו' (סס סס ס') (לז): [הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי] (סס סס ט') ה ב ד ל נא מעלי אין כתב כאן אלא הפרד א"ר חלבו כשם שהפרדה הזו אינה קולמת ומקבלת עובר כך אין זרעי מתערב בזרעך (נג). מיד וישא לוט את עיניו (סס סס י') שנתן עיניו בזנות כמה שנאמר ואת שא אשת אדוניו [את עיני גיה אל יוסף] וגו' (סס ל"ט ז'). [וירא] את כל הככר (סס י"ג י') כדכתב כי בעד אשה זונה בעד ככר לחם (משלי ו' כ"ו) (לד). כי כולה משקה (צרחסית י"ג י') שהיו בולן זונות וראויות להיבדק כסוסות כך דרש ריש בן יוחי (לה): א"ר אלעזר בן פדת בשם ר' יוסי בן זמרא ראה כמה קיפח לוט הרשע את אברהם הצדיק מן הדיבר שכל זמן שהיה לוט דבוק בו לא הסיח הקב"ה עם אברהם כיון שפירש לוט הימנו קפץ הדיבר על אברהם שנאמר וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו (סס סס י"ד) לו): לפיכך כשהמלאכים היו הופכין את סדום ומצילים אותו בזכות אברהם מה אמרו לו ההרה המלט פן תספה (סס י"ט י"ז) בזכותו של אותו ההר הגדול אברהם נמלטת לך אצלו. אמר להם איני יכול שכבר אמר לי הפרד לא אוכל להמלט ההרה וגו' (סס סס י"ט) (לז). ד"א פן תדבקני הרה (סס) כל הימים שהייתי בסדום היה הקב"ה מחשב מעשי עם מעשיהם והייתי עומד שהייתי צדיק אצלם אלך לי אצל אברהם הצדיק שישקול הקב"ה את מעשי עם מעשיו לא אוכל למה פן תדבקני הרה. א"ר יוחנן שני בני אדם אמרו הדבר הזה הצרפית כי באת אלי להזכיר [את] עוני ולהמית את בני (מלכים א' י"ז י"ח) (לח) אמרה לו עד שלא באתה אצלי היה הקב"ה שוקל מעשי עם בני מקומי והייתי עומדת שהייתי כשירה אצלם ועכשיו באתה אצלי וע"י שהיית צדיק שקל הקב"ה מעשי עם מעשיך והזכרת עונותי ומת בני (לע). לענין שאנו צריכים דברי חכמים

ס' בסריא

ס' כן תציקן הרה

מאיר

מגן דוד

עין

ש ל א ח ר ס כ כ א מ ר הקצ"ה וכו' וח"כ. (לח) צ"ח הגיה שאמרתי לאברהם שאני נותן לבניו לא לרשע הזה וכו' וח"כ. ועיקר זה המדרש הוא צקילור צ"ר שם פנ"ח לר' צרכיה צ"ס ר' יהודה צרכיה צ"ס ר' יוסי וכן תרגמו יונתן והירושלמי שם ובאן האריך במשאל ובמתן דצריהם. (לז) צ"ר ש"ר עזריה צ"ס ר' יהודה צרכיה צ"ס פנ"ח שם פנ"ח ר"י וכו' כלו' דלח צין הרועים לצד היה ריב כדי שלא להוליא שם רע על לוט אלא לוט צעלמו רשע היה. (נג) צ"ר ש"ס. (לד) צמקרא כחוצ כל ככר וגו' וצמללי עד ככר. (לה) כלו' כל הדמע מן וישל לוט אח עיניו וכו' וצ"ר פמ"ח תני לה צ"ס ר' יוסי צרכיה צ"ס ר' יוסי כי כולה משקה היך מה דלח אמר והסקה את האשה וגו' לפני שח"ה המד"ח והיה וגו' ושח"ה חרלה וצאגדת צרחסית פכ"ה ג' לה קתמא והחם ג' כי כולה משקה ומתקין וגו' שמתחלה היה מתחום בזנות לפיכך אמר לצרהם הפרד נא מעלי וגו' עיי"ש. ובזכיר כ"ג ע"א גרסינן לה צ"ס ר' יוחנן וס' ג' עוד את עיניו כי הוא ישרה צעיני וירח אותה שכם וגו' וכו' כי כולה משקה חלכה אחרי מלחצי נותני לחמי ומימי וגו' וחולי ר"י משום רש"י אמריה ומשחש לבניו צממלא. וכ"ל סיפור זה הדרש הוא על מה שאמרו צרעה צממלא פ"ב וצממלא פ' צלק ויחל העם לזנות יש מעיינות וכו' ומעין שטיס סל זכות היה והוא משקה לזכות אתה מולח וכו' עיי"ש. (לו) צממלא פ' וילח צפי' טוב אל חרץ אצותיק והעתיקו רש"י עה"ת. (לז) ואמרו פן תדבקני הרעה וגו' מוקצ על הכה העיר הזאת וגו' וקרא המקרא ודרשהו וצ"ר פ"ג ההרה המלט וגו' בזכות אברהם שנקרא הר שצאמר מדלג על ההרים ואומר שמו ההרים וגו' ועיי' צאגדת צרחסית פכ"ה וכן פרש"י עה"ת. (לח) צמקרא ליתח מלת בי. (לע) צאגדת צרחסית

פסיקתא ביום השמיני רבתי ג יא

שכיב מרע היו ברכותיו ולא היה יודע מה עשה לכך נתחזק ועמד וישב שידעו שמתנותיו היו מתנות בריא (כז): ד"א ויתחזק אמר רבי פנחס בן חמא בשם רבי אחא חזק עצמו בתפלה אמר כשאבא לברכם תשרה עלי רוח הקדש שאברך אותם כראוי. כיון שראה בניו עמו אמר לו הרי שבע עשרה שנה היית שואל שלומי (ג) ולא היו באין אלא עכשיו באו עמך. יודע אני מה בלבך. אם אברך אותם (אני) [איני] עושה דברו של הקדוש ברוך הוא שאמר לי שנים עשר שבטים אני מעמיד ממך (ג) ואם לא אברכם הרי רע לך. ומברך אני אותם (ג) ולא תהא סבור שמא בשבילך שהאכלת אותי אני מברך אותם אלא כבר אמר לי עד שאני בבית אל לברכם שאמר לי אל שדי נראה אלי בלוי וויאמר אלי הנני מסרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים (ססססד) (נו). דבר (אמר) [אחד] (ז) שיקר לו כאן שלא אמר ונתתיך ללוי ולקהל עמים שכן אנו מוצאים כשנגלה עליו בבית אל בבאו מסדן ארם וכו' עד ויאמר (אלי) [לו אל הים] [אני אל שדי פרה ורבה בוי וקהל גוים יהיה ממך (סססס) (ז) (א) והיה צריך לומר ליוסף הנני מסרך והרביתך ונתתיך ללוי ולקהל עמים. ולמה לא אמר לו אלא לקהל עמים בלבד אלא אמר יעקב כשאמר לי הקביה הדבר הזה היה לי אחד עשר שבטים וכיון שנוולד בנימין אמרתי הרי מה שאמר לי קהל גוים (ג). והוא שאמר לו שני בני בניך הנוולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה לי הם (סססס) (ה) אמר לו אינם שלך אלא שלי שאמר לי גוי וקהל גוים ולא נתן לי אלא את בנימין הרי אינן שלך אלא שלי הרי אפרים ומנשה שבטים הם כראובן ושםעון ומה שאתה מוליד אהיהן שלך הם נקראים אבל אילו לשמי הם (נט) שנאמר ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו (ססססו). הרי נתבשר יוסף על שני דברים שהדיבר בירך את שני בניו (ס) המלך אך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים (ססססז) ועשאם שבטים אפרים ומנשה כראובן ושםעון יהיו לי (ססססה). אף על פי שהיצר הקדים אפרים למנשה (סא). ומה שאמר נראה אלי בלוי (ססססג) היא בית אל כדכתיב לוי זה [וגו'] היא בית אל (ססססו). אמר רבי ברכיה הכהן (צט"ר זרכיה) (סז) בשם ר' לוי בשם ר' שמואל בן נחמן דרש יעקב לעשות אפרים ומנשה שבטים אמר שנראה הקדוש ברוך הוא אלי ואמר לי אני אל שדי וגו' ומלכים

עין

מגן דוד

באיר

ס ל י י ו ע ו מ ד וכו' וא"כ. (כז) צ"א הגיה אור ר"א חמר וכו' מ ק י צ וכו' וכן צד"פ מ ק י צ. (כג) צ"א הגיה צס לו מ י. בספרים כתוב הייתם והוא ט"ס וכן הגיה צ"א. (נד) וכן הגיהו הז"א והרז"ו וכל"י י"צ ולא יוחר. (נה) ונז"ר פ"א א צ ל מצדך חני אותם וצ"א הגיה ומתק הוי"ו. (נו) צ"א הגיה סכא מר אל שדי וגו' וא"כ אלא קבנון לשון המדרש כך הוא ואם צאתי להגיה הייתי מביא שחמר לו. (נז) כן הגיהו הז"א והרז"ו וצד"פ כתוב ד"א צר"ת. (נח) צ"א הגיה שחמר לי גוי וכתב שלמד להגיה כך מפרש"י עה"ת עיי"ש שהאריך. וכ"ל פירושו דה"ק דמתחלה היה סבור יעקב שע"כ יוליד עוד שכן א"ל פרה ורבה וכיון שנוולד בנימין סבור היה שכבר נתקיימה צרכה זו ומ"ש גוי וקהל גוים פירושו כמו שחרגס יונתן שס עס קד"ש וככ"ח כצי"א ין וכה כין יהוין מצדך דאל"י דת"א ועכשיו חני רוחה שחמר לי גוי על בנימין וקהל גוים על אפרים ומנשה וצ"ר מפ"צ לפי גי' פרש"י שם כך אמר יעקב ראובן כזר הוא ומצחון שמועון כזר הוא ומצחון ובנימין כזר ילא מחללי ועדיין הוא צמעי אמו חזרתי ואמרת גוי זה בנימין וקהל גוים זה מנשה ואפרים ע"כ ולכך נקט יעקב כאן בלשכו ל קהל עמים לפרש מה שחמר לו וקהל גוים שהוא כפשוטו שגוד קהל של שבטים ילא ממנו ועיי' הוריות ה' ע"ב וצירושלמי שם פ"א ה"ו. (נט) צד"פ לשמי הם לי הם וכן הגיה הז"א ויראה דב' נוסחאות הם שכתעבדנו (ס) צ"א הגיה שהדי צו ל י צ לך וא"כ. (סא) חע"פי שהילך יוסף הקדים יעקב אפרים למנשה וצ"א הגיה שהדי יס וא"כ. (סב) כן הגיה הז"א וצד"פ כ' זרכיה הכהן זר"כ' צסס ר"ל ואולי ל"ל זר"כ' ועיי' לקמן אות פ"ז.

פסיקתא

ביום השמיני

רבתי ג

(ת"ך) [מחליצך] יצאו אילו אמר לי ומלכיים ממך יצאו הייתי אומר על השבטים אמר. לא אמר לי אלא מחליצך על בני בניי אמר על אפרים ומנשה (ג). אמר רבי יהודה הלוי ברבי שלום אם אין אתה למד מכאן שהם קהל גוים מן הפרשה אתה למד ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים (סד): דבר אחר גוי וקהל גוים גוי זה בנימין. קהל גוים זה אפרים ומנשה. ומלכיים מחליצך יצאו זה ישאל המלך שעמד מבנימין תחילה למלכיים שנאמר ויהי איש מבנימין וישמו קיש בן אביאל (שמואל א' ט' א'). וכיון שבירכם ועשאם שבטים התחיל אומר על עסק רחל אמר לו למה לא נכנסה לקבורה (חמד) [עמך] (סה) שהיה יוסף מיצר על הדבר מאוד. התחיל אביו משיבו עליה אני בבואי מפרך אין כתיב כאן אלא ואני בבואי מפרך (בראשית מ"ח ז') מהו ואני אמר לו חייך כשם שהיית מבקש שתכנס אמך לקבורה כך אני הייתי מבקש הדא היא דכתב ואני (סו). מתה עלי (סס) מהו עלי הייתה מרחותה: דבר אחר עלי שחסרתיה שלא הייתה לי נחת רוח אלא היא (סז) מתה עלי שחסרתיה. אמר לו שמא מה שלא הכנסת אותה לקבורה שמא עונת גשמים הייתה. אמר לו לאו בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה (סס) בין פסח לעצרת היה בזמן שהארץ מנופה והולכת ובאה ככברה שיכולים (הלו) [להלוך] (סה). אמר לו יוסף גזר עכשיו ואני מעלה אותה וקוברתה. אמר לו יעקב אין אתה יכול בני שלא קברתיה שם אלא על פי הדיבור שאף אני בקשתי להעלותה ולקבורה ולא הניחני הקדוש ברוך הוא שנאמר וקברוה שם (סס) מהו שם על פי הדיבור (סע). ולמה שגלוי וצפוי לפניו שסוף בית המקדש עתיד ליחרב ובניו עתידים לצאת בגולה והם הולכין אצל אבות ומבקשים מהם שיתפללו עליהם ואינם מועילין להם וכיון שהם הולכין בדרך הם באין ומחבקין קבורת רחל והיא עומדת ומבקשת רחמים מן הקדוש ברוך הוא ואומרת לפניו רבונו של עולם שמע בקול בכייתי ורחם על בניי או תן לי האוניא שלי. מיד הקדוש ברוך הוא שומע בקול תפילתה מנין שכן כתב בכי תטרוריס רחל מבכה על בניה (ירמיה ל"א ט"ו) וכתב וישתקוה לאחרייתך [נאום ה'] ושבו בניי לגבולם (שם שס י"ז) הרי פייסו למה לא נכנסה אמו לקבורה (ע). עשה את בניי שבטים (עא) התחיל יוסף מקרב את בניו אצל אביו כדי שיברכם שנאמר ויקח יוסף את שני בניהם אפרים ובימין (בראשית מ"ח י"ג) (עב). ולמה עשה יוסף כן אלא כיון שראה שהזכיר לאפרים תחילה אפרים ומנשה כראובן ושם עון יהיו לי (שם שס ה') נתיירא שמא ידחה מנשה מן הכורה לפיכך הגישם אצלו והעמיד מנשה בימיו ואפרים בשמאלו. אמר הקדוש ברוך ואיני מודיע ליעקב מה עתיד לעמוד מאילו ירבעם בן נבט מאפרים (ומנשה שהכניס ללס זהיכל) (עג). אמר רבי חמא צפה הקב"ה שירבעם בן נבט עומד מן

קב"ה י"א
ג"ך י"ב

קב"ה י"א
ג"ך י"ב

מאיר

מגן דוד

עין

(סג) צ"ר פ"צ ר' צרכיה ור' חלצו ור' שמואל צר נחמן ונלכיים מללך ילאו זה ירבעם ויהוא. (סד) שאפרים ומנשה הם קהל גוים ותפרש מלכיים על שאלו ואיש צושת וכמו שהזכירו צ"ר שם שדרשו חצור וכמו שתרגס יונתן שם וחרין מלכין תוצ מנך יפקון מן הפרשה הזו אחת למד שעל ירבעם ויהוא קאי. (סה) כן הגיה צ"ח. (סו) ועיי' צרש"י ותרגום יונתן שם. וצ"פ ואלכיי מצחי מפרך חכ"כ וכו' והשמיע צ"ח מלת ואלכיי ונוסחא שלפנינו עיקר. (סז) כלו' שלל מלחמי קורת רוח אלל צה וכדנחתני לה ר' יהודה לר' ינחק צריה חין חדס מולל קורת רוח אלל מלחמו רחשונה פנהדרין כ"צ ע"ח. (סח) ככ"ל להגיה וכן הגיה הרז"ו וצ"ח הגיה ככברה שכולה חולה. (סט) דריש מלת שם שלל היה המקרא חסר לומוז ואקצרה בדרך חפרת אלל שצח לומוז שם דוקא. (ע) צ"ח הגיה עמו לקצרה. ועיי' צאגדת בראשית פכ"א וצ"ר פ"צ ופתיחתא דחיכה פ"י כ"ד וחנא דצי חליה פ"ל וצרש"י עה"ת. ופ"י חלוני ח"א שטר חוצ. (עא) צ"ח הגיה ועשה וכו' וא"י חלל התחיל עוד צענין הצנים כדי לדרוש המקראות כסדרן. (עב) צוקרא חת אפרים. (עג) צלי ספק שחילו הדברים הוספה מנליון הם שהרי מנשה ממלכי צית דוד היה או שטעה הסופר באשגירת ליסנא ולשון התנחומא שם צפרשה שרחה לירבעם צן כצט ולחלחב

פסיקתא

ביום השמיני

רבתי ג

יב

אפרים ועושה שני עגלים מהו מי אלה (סס סס ח') אלה אלה ה' יי' אלהי ישראל (סמות ל"ז ד') ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב (מלכים א' י"ז כ"ח) עד) מיד סילק הקדוש ברוך הוא היטנו רוח הקודש עה): ועיני ג' ישראל כבודו מזקן (זרחיה מ"ח י') א"ר יהודה כמשמעו של מקרא שריסי עיניו כבודו מזוקן והיו דבוקים זה לזה וכשהיה מבקש לראות היה תולה אותם עו) אמר לו רב נחמן חס ושלום מהו לאלה יובל לראות שנסתלקה ממנו רוח הקודש עו). התחיל יעקב אמר לו מי אלה הרי שבע עשרה שנה ישבו אצלו והוא אומר לו מי אלה אלא שצפה שני עגליו של ירבעם שהוא מטעה את ישראל ואומר להם אלה אלהיך ישראל: ד"א מהו מי שצפה שעתיד ליפול מבניו חמשים רבוא מ' ארבעים י' עשרה הרי חמישים ריבוא אילו חמש מאות אלף שהלך ישראל במלחמה עת). התחיל יוסף מבקש ואמר לו אבא בניי צדיקים הם כמותי בניי הם [אשר נתן לי אלהים בזה] (סס סס ט') מה בזה שהביא את אסנת אמס לפני אביו ואמר לו אבא בבקשה ממך אפילו בשביל הצדקת הזו עט). אמר לו קחם נא אלי ו אברכם (סס) הביאם אצלו התחיל מנפסן ומנשקן ושמה בהם אמר שמא מתוך שמחה תשרה עלי רוח הקודש ואברכם ולא חזרה עליו רוח הקודש. וכיון שראה יוסף צרתו נטלם ויצא לו לחוץ ונפל על פניו והרביצם על פניהם ומבקש רחמים פ). א"ר מיד אמר הקב"ה לרוח הקודש עד אימתי יהיה יוסף מצטער הגלי במהרה והכנסי ביעקב שיברכם שאין הקב"ה יכול לראות את השכט נופל על פניו. אף יהושע בן בנו נפל על פניו מיד קפץ עליו הדיבור ואמר לו קום לך למה זה אתה נופל על פניך (יהושע ז' י') פה). הוא הנביא אומר ו אנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי (יהושע י"א ג') פז) תרתי ריגלתי ברוח הקודש פג) לברך אפרים. אימתי קחם על זרועותי כשאמר יעקב ליוסף קחם נא אלי ו אברכם. בזכותו של מי בחר לי אדם אמשכם (סס סס ד') בזכותו של יוסף ולא ידעו כירפאתים (סס). כיון שהעמיד את אפרים משמאלו ואת מנשה בימינו [מה] עשה יעקב שכל את ידיו (זרחיה מ"ח י"ד). מהו שכל אמר רבי שכל [ודאי] פד) אמר רבי יהודה שכל ידיו של יעקב בבכורתו של מנשה פה) ורבי נחמיה אמר שכל השבילו ידו של יעקב לרוח הקודש כמה שכתב משכיל לאיתן האזרחי (תהלים פ"ט ח'). כיון שראה יוסף בן היצר מיד תמך ידו של אביו להעבירה

סאיר

מגן דוד

עין

בן עמרי טעוהדין מלפנים עוזדי כוכבים ולשון רש"י עה"ת זקט לזרכס ונסתלקה שכינה ממנו לפי טעמיד ירבעם ולחלחז ללחח מלפנים ויהוא ונכיו מנחשה. עד) כלו' שנתיעץ ועשה לוחס העגלים שכבר עשו צמדצר. עה) צתנחומא סס. עו) פי' חולה מנציה והוא מחלה נמלחח צוקינים שנחלש הריס ונופל ואינו יכול לפתוח את העין חלח חס יגציה את הריס צידו ומרופא חכס טמעתי טזו היחה מחלח ר' יוחנן דומטחי גציקים צצ"ק קי"ז ע"ח דהריסס נמי גציקים מיקרי. והוכרח ר"י לפרש כן לפי שאמר והנה הרחה לוחי חלהים וגו'. עז) וצתנחומא סס תני לה צסס ר' יהודה צר שלום וצסס ר' שמואל צר נחמן עיי"ג וחולי ל"ל לפנינו ח"ל רצצ"ב. עה) פי' הז"ח על ה' מלוח חלף שנפלו צמלחמת ירבעם עם חציה דהיי"ג י"ז ועכ"פ לשון סה לך ישר חל צתלח וכן גי' ד"פ ח"ח מ"י שר חל לרדך תיקון שהרי למלחמה הלכו סתו כה מלוח חלף (סס סס ג') וחולי ל"ל שחצדו מיישראל. עט) עיין צרש"י עה"ת וצתרגוס יונתן. פ) כלו' והיה מצקש לחמים. פח) צפפרים כתוצ חף יהושע צן צנו כו פל והגיה צז"ח כשנסל והכוכן כמו שהגהתי. פצ) צמקרא כתוצ זרו עת ין ועיי' צתרגוס סס. הז"ח והרז"ו הגיהו הוא טה כצ"ח וכו'. פג) מלשון וירגל צעצדך חל חדוני שמואל צ' י"ט כ"ח כלו' סרגלתי צרוה"ק חל יעקב ותרגלתי הוא חלה מורכבת מצ' מלות שהם כרדפיס צעניס והס תור ורגל ועל כן דרשו תרתי ריגלתי ונוס' הילקוט הושע ר' תקב"ח סרגלתי תרתי תרגלתי רגלתי רוחי הקודש לצרך לאפרים וכו' משמע שהוא מחרגס מלח תרגלתי שהוא כמו תרתי. ולשון הצתנחומא פ' וימי חרגלתי רוח"ק ליעקב צעציל אפרים ועיין צחגדת צרחסיט פ"ה סדורש כל זה צחיה סינויים. פד) ככ"ל להגיה וכלו' שכל כפשוטו וכדמחרגס חונקלום לחכמינון לידוהי וכתב צז"ח חפער דליג ליה כלל. פה) מלשון שכל צשי"ן ימנית ששיכל את

פסיקתא ביום השמיני רבתי ג

מעל ראשו של אפרים ולהניחה על ראשו של מנשה. אמר לו ליוסף ידי אתה מבקש להעבירה שלא בטובתי פו). [אמר ר' ברכיה ברבי] המלאך שלישו של עולם יש בו (אמר רבי זרכיה ברבי) והאיך זו תפסה לשר צבא של מעלה ואתה סבור להעבירה שלא בטובתי פו). וימאן אביו [וגו'] (זרחשיטס י"ט) אלא מה אמרת זה ידעתי פח) אלא מה אתה סבור מפני שהייתי שואלך בכל עת מה עשו בך אחיך ולא היית אומר לי. מה אתה סבור שלא הייתי יודע ידעתי בני ידעתי פט). התחיל מברכם ויברכם ביום ההוא לאמר [וגו'] וישם את אפרים לפני מנשה (שסס כ'). אמר הקדוש ברוך הוא הואיל וגזר יעקב שיהא אפרים ראשון אף קרבנות הנשיאים כשבאים להקריב אפרים מקריב קודם מנשה ביום השביעי נשיא לבני אפרים ולאחרי כן ביום השמיני נשיא לבני מנשה ל):

מ"ד

דבר אחר ביום (השמיני [וגו'] לח) אתה מוצא בכל דבר אפרים קודם למנשה בשופטים ובדגלים ובמלכים ובקרבנות. [בשופטים] יהושע ואחר כך גדעון בן יואש משבט מנשה. בדגלים דגל מחנה אפרים (צמדנר ז' י"ח) ואחר כך ועליו ממה מנשה (שסס כ'). ובמלכים ירבעם בן נבט משל אפרים ואחרי כן יהוא בן (מנשה) [נמשי] משבט מנשה לז). ולמה זכה אפרים לכך מפני שהיה ממעיט עצמו שהקדוש ברוך הוא אוהב כל מי שמשפיל עצמו כי רם ה' וישפיל יד אה (תהלים קל"ח ו'). ומי לחשך שהיה משפיל את עצמו שנאמר על ראש אפרים והוא הצעיר (זרחשיט מ"ח י"ד) שהיה ממעט את עצמו אבל מנשה היה יוצא ונוקק עם אביו (לענקיס) [לעסקיו] לג). אמר הקדוש ברוך הוא הואיל ומעט עצמו (זכה) [יזכה] לכבוד הזה לז). ומה אם קמץ שהיה ממעט עצמו זכה לכבוד הזה גדול שממעט את עצמו על אחת כמה וכמה ביום השמיני נשיא לבני מנשה:

פ"ד

ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר שבטי בני

יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך (מ"א י"ח ל"א ח)

ילמדנו רבינו ראש חודש שחל להיות בחנוכה הואיל שאין תפילות המוספין

מ"א

מאיר מנן דוד עין

צבורתו של מנשה וכל שלריך להגיה סיכורו ועיי' צמדנר לכה פ' י"ד. פו) צחמיה. פו) ככל להגיה וכ"ה צ"ר פל"ז וירא יוסף וגו' א"ר זרכיה ידא דדחת תלחא דעלמא אח מצקא לדחוחא כלו' המלאך שנחצק עמו וצ"ר פס"ח אמרו ומנין שהמלאך שלישו של עולם שנא' וגויחי כתרשיש וגו' וצילקוט ישעיה ר' שייא וקווי ה' יחליפו כח וגו' ד"ח זה יעקב צטעה שעצר את מעצר יצק כזווג לו מלאך שהוא שלישו של עולם שנא' וגויחו כתרשיש ולא יכול לו ונטלו ורפשו תחתיו וכו'. ולשון התנחומא צפ' ויחי אל"ל ידי את מצקא להסיר שרפשא לשר המלאכים. וצ"ח הגיה א"ר צ"ר צ"ר א"ר לו ליוסף וכו' יצו רה א"ר י"ד ר"פ ש"ה וכו' וכחצ שרפשר שט"ס ול"ל ור"ה א"ר ר"פ ש"ה וכו' ואל"ל. פח) כלו' שמיאן מלהעביר את ידי ואמר אליו להעביר את ידי אי אתה יכול אלל מה שאמרת זה כי זה הצבור הנה דצר זה ידעתי וכי מה אתה קצור וכו' וצ"ח הגיה א"ר לו מה אמרת וכו' ואל"ל. פט) צ"ח השמיט מלת מה וג' ולא היית אומר לי אתה קצור ואל"ל. צקפרים כתוב שיהיית שואלך וכו' ה"י ח"ס אומר לי וחוא ע"ס והגיה הז"ח. ל) השחא וסיים פתיחת ר' הנחומא ועיי' לעיל אות מ"א. ועיי' צ"ר פל"ז שם ובתנחומא פ' ויחי א"ח"ש מכל הענין הזה שנדרש כאן צפקוקים דפ' ויחי אתה למד שלא היה זה המדרש לפני המסדר מדרש צ"ר לפ' ויחי. לח) כל"ל וכדלעיל וצדקה שם נקדרו התאמרים על ציוס העציעי אלל לענינו עקרים על ציוס השמיני. צ) צ"ר פל"ז קחשיב ציוס ח"ה צדגלים צנטיאליס צשופטיס צמלכיס צצ"ר כ"ה. וצנטיאליס היינו צקרבנות אלל צמדנר רצה לח קחשיב אלל סנך ד' לפי שהועתק מכלן. כג) בן הגיה הז"ח והרז"ו פ"י לבצורי מלחמה. לד) בן הגיה צ"ח. וצ"ר פ"ו גרסינן לה צסס ר' חוכיאל ופל"ז צסס ר' הוכאל עיי"ש.

מ"ד ח) גרסינן צמגילה ל"ח ע"ח צחוכה צנטיאליס ומעטירין צנרות דזכריה ואי מקלעי

מסיקתא ויקח אליהו רבתי ד יג

בחנוכה מי שהוא מתפלל תפילת המוספין מהו שיהא צריך להזכיר של חנוכה (ז) למדונו רבותינו אמר רבי סימון בשם רבי יהושע ראש חודש שחל להיות בחנוכה אף ע"פ שאין מוסף בחנוכה אלא בריח צריך להזכיר של חנוכה בתפילת המוספין (ג). שבת שחלה להיות בחנוכה אע"פ שאין מוסף בחנוכה אלא שבת צריך להזכיר של חנוכה בתפילת המוספין (ז). והיכן הוא מזכיר בהודאה (ה) : את מוצא כל הניסים שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל ועתיד לעשות להם בזכות השבטים אף בית המקדש עתיד להיבנות בזכות השבטים שנאמר ירושלים הבנויה (תהלים קכ"ג ג') מה כתב אחריו ששם עלו שבטים (סס ד') (ו) וכן כל מה שבא הקדוש ברוך הוא בזכות השבטים (זכר א"ת) [ברא] (ז). אתה מוצא שנים עשר חודש בשנה שנים עשר מזלות ברקיע שתיים עשרה שעות ליום ושתיים עשרה שעות לילה. אמר הקדוש ברוך הוא אפילו העליונים והתחתונים לא בראתי אלא בזכות השבטים שכך כתב את כל אלה ידי עשתה (ישעיה ס"ו ז') בזכות כל אלה שבמי ישראל שנים עשר (זכר א"ת מ"ט כ"ח) (לכך שנים עשר מזלות. שתיים עשרה שעות) (ח). לכך כיון שבא אליהו לקרב את ישראל תחת כנפי השכינה נמל שתיים עשרה אבנים למספר השבטים ובנה אותן מזבח מניין ממה שהשלים בנביא ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב (ט):

כאן נזכר
בגמרא

משם נזכר

[ויקח אליהו וגו'] כך פתח ר' תנחומא (זכר א"ת) [ביר' אבא] (י) ובנביא העלה ה' את ישראל ממצרים (הושע י"ז י"ד) זה משה ובנביא נשמר (סס) זה אליהו. אתה מוצא שתי נביאים עמדו להם לישראל משבטו של לוי משה ראשון ואליהו אחרון (גואלן) [ושניהם גואלים את] ישראל בשליחות יא'. משה גאלם ממצרים בשליחות ועתה לך ואשלחך אל פרעה וגו' (שמות ג' י') ואליהו גאלם לעתיד לבא בשליחות הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו' (מלכ"ג ג' כ"ג). משה שנאלם ממצרים תחלה עוד לא חזרו ונשתעבדו במצרים. ואליהו כשינאל אותם מן הרביעית מאדום עוד אינם חוזרים ומשתעבדים אלא [היא] תשועת עולם. ואת מוצא שמשא ואליהו שוין זה לזה בכל דבר. משה נביא אליהו נביא. משה נקרא איש האלהים (דברים ל"ג א') ואליהו נקרא איש האלהים (מלכ"א י"ז י"ח). משה עלה למעלה ואליהו עלה למעלה שנאמר ויהי בהעלות אליהו (סס ז' ז' א') (יז). ומשה הרג את המצרי ואליהו הרג את חיאל ויאשם בבעל וימת (הושע י"ג א') (יג). משה (כתלכל) על ידי אשה על ידי בתו של יתרו קראן לו ויאכל לחם (שמות ז' כ') ואליהו (כתלכל) על ידי הצרפית לקחי נא לי פת לחם (מלכ"א א' י"ז י"ח) (יד). משה ברח מפני פרעה ואליהו ברח מפני איזבל. משה ברח

מאיך מגן דוד עין

שתי שבתות קמייחל זכרות דזכריה זכרות שלמה זכרות דזכריה רכי ושחתי וגו' כרות דשלמה ויעש חירוס וגו' והפטרם זו לא הזכרה. ויראה שקדר הגמרא הוא עפ"י תיקונו של רב זכ"י או מקמי הכי צבצב לא כהגין כן ועיי' לעיל פ"י א' חות א' ולקמן פ"ח חות א' (ז) צע"א דגמרא שבת כ"ד ע"א ופליגי זה אמוראי עיי"ס ומסקינן שם דלר' יהושע צן לוי מזכירין. והוא צע"א חות צפ' ויקלח. (ג) ונראה שהוא ריב"ל דגמרא. (ד) צבצב זו חקירה צב"א. (ה) צמס' קופרים פ"ב ח"ח. (ו) צמדרש תהלים קכ"ג ח"ר א"ח ח"ן ירוסליים כזכית אלל צזכות הסצטטים של ירוסלים הצנויה וסמוך שסס עלו סצטטים וצג"י הילקוט שס אמר ר' צ"י וכו' ועיי' להלן צקוף פ"י. (ז) כן הגיה הז"א והרז"ו. (ח) הגהתי עפ"י הילקוט ישעיה ר' עפ"א ושס ב' וכן חליהו וכו'. (ט) צמקרא כתוב כ מס ר ויוחן תרגמו למנין. (י) צד"פ ציר' וצ"א צר א"ח. יא) כ"ה צילקוט מלכ"א ר' ר"ע וכן הגיה הז"א והרז"ו. וצד"פ ושניהם גואלן ישראל ואולי ל"ל גו א"ל. ואמרס חלליהו מצצטו של לוי כתב צז"א מצוס דפנתס זה חלליהו ורמו לצ"מ קי"ד ע"צ צרס"י שס ועיי' צצ"ר פ"ע"א וצתנח דצי חלליהו רצה פ"ח חלליהו זוטא פ"ו. יצ) צמקרא כתוב צהעלות ה' חת חלליהו. יג) פ"י צז"א עפ"י הילקוט מלכ"א ר' רי"ד ויפסחו על המוצנח אשר עשה וכי הוא עשה והלל סס עשו חלל מלמד שחיאל עשאו כצוב ושמו חותו צחוכו וח"ל כשתשמע חת הקול מיד חתה חלש אשר צידך והדלק מתחתיו מיד זמן הקצ"ה נחש ונשכו ומת. (יד) וכן הגיה הז"א והרז"ו.

פסיקתא

ויקה אליהו

רבתי ד

ובא לבאר ואלהו ברח ובא לבאר דכתיב ויקם וילך וגו' ויבא באר שבע
 (עס י"ט ג'). משה ויכסו הענן ששת ימים (עמות כ"ד ט"ז) ואלהו עלה במערה ויהי
 בהעלות וגו' (מלכים ז' ז' א'). במשה נאמר אם כמות אדם ימותק אלה (נמדנר ט"ז כ"ט)
 ובאלהו תי ה' אלהי ישראל [אשר עמדתי לפניו] אם יהיה [השנים האלה] מל וממר
 כי אם לפי דברי (מלכים א' י"ז א'). במשה ויעבור ה' על פניו (עמות ל"ד ו') ובאלהו
 והנה ה' עובר (מלכים א' י"ט י"א). במשה וישמע את הקול (נמדנר ז' פ"ט) ובאלהו והנה
 אליו קול וגו' (מלכים טס י"ג). משה כינס את ישראל ל הר סיני ואלהו כינסם ל הר
 הכרמל. משה ביער עובדי ע"ז שימו איש חרבו על יריכו וגו' (עמות ל"ז כ"ז) ואלהו
 ביער ע"ז ותפש נביאי הבעל ושחטם. משה קנאי מי לה' אלי (עס טס כ"ז) ואלהו
 קנאי ויאמר אלהו לכל העם גשו נא אלי (מלכים א' י"ח ל') טו). משה גממן במערה
 ושטתיך בנקרת הצור (עמות ל"ג כ"ז) ואלהו גממן במערה ולן שם כדכתיב ויבא אל
 המערה וילן שם (מלכים א' י"ט ט'). במשה ויבא אל הר האלהים (עמות ג' א')
 ובאלהו ויבא אל הר האלהים (מלכים טס ט'). משה בא ל מד בר ואלהו בא
 ל מד בר והוא הולך למדבר (עס טס ד') יח). משה השיח עמו על ידי מלאך וירא
 אליו מלאך ה' (עמות ג' ז') יט) ואלהו על ידי מלאך והנה זה מלאך (מלכים טס ט').
 משה שהה ארבעים יום וארבעים לילה שלא אכל. ושלא שתה וכן אלהו הלך בכח
 האכילה ההיא ארבעים יום. משה העמיד גלגל החמה ביום הזה אחל תת פחדך וגו'
 (דברים ז' ל') כ) ואלהו העמיד גלגל החמה היום יודע כי אתה אלהים בישראל
 (מלכים א' י"ח ל"ז) כא). משה התפלל על ישראל אל תשחת עמך וגחלתך (דברים ט' כ"ז)
 ואלהו נתפלל על ישראל ענגי ה' ענגי [וגו' ואתה הסבת וגו'] (מלכים טס ל"ז). משה
 כשנתפלל על ישראל תפש זכות אבות זכור לאברהם ליצחק ולישראל (עמות ל"ז י"ג)
 וכן אלהו ה' אלהי אברהם יצחק [וישראל] (מלכים טס ל"ז) כב). משה קיבלו ישראל
 על ידו אהבתו של מקום כל אשר דבר ה' געשה ונשמע (עמות כ"ד ז') ואלהו קבלו
 על ידו אהבתו של מקום שנאמר ה' הוא האלהים (מלכים טס ל"ט). משה עשה משכן
 בתוך בית. סאתים זרע כג) ואלהו עשה דכסומני (פירוש שניל) בתוך בית סאתים זרע כד).
 בדבר אחד מצינו משה גדול מאלהו. שלמשה אמר ואתה פה עמוד עמדי (דברים ט' כ"ח)
 ולאלהו מה לך פה אלהו (מלכים א' י"ט ט'). משה הוריד את האש ואלהו הוריד
 את האש. משה כשהוריד את האש היו כל ישראל עומדים ורואין (חומס) [אותה]
 וירא כל העם וירונו (ויקרא ט' כ"ד) [ואלהו וירא כל העם ויפלו על פניהם] (מלכים א'
 י"ח ל"ט) כו). משה בנה מזבח ואלהו בנה מזבח. משה קרא שם ה' (חזק) [למזבח]
 ויקרא שמו שם ה' ניסי (עמות י"ז ט"ו) כז) ואלהו שם מזבחו ה' ויתן את האבנים בשם
 ה' (מלכים טס ל"ז) כח). משה כשבנה את המזבח בנה אותו של שתיים עשרה אבנים
 למספר בני ישראל כט) ואלהו כשבנה את המזבח בנה אותו למספר שבטי ישראל
 שנאמר ויקח אלהו שתיים עשרה אבנים [וגו']:

מאיר

מגן דוד

עין

טו) צוקרא כתוב גשו אלי. טז) צוקרא כתוב ויצא ש. טז) ליחא כן צוקרא חלל וילך
 וגו' עד הר האלהים חרב וחולי ל"ל ואלהו צא אל הר האלהים. יח) צוקרא כתוב והוא סלך
 צו צו צו צו וצילקוט לח עייתי קרא. יט) צוקרא כתוב מלאך ה' חליו. כ) צוקרא כתוב ה יו ס
 הזה. כא) צילקוט טס ליחא צצא זו. ועיי' ע"ז כ"ה ע"א וצמו' טס צד"ה למשה וחענית כ' ע"א
 וכד תחשוב יעקב וחזקיה וקין יהיו שצעה. וכן ליחא צילקוט צצא משה ויכסו הענן וכו' וחולי
 כשנענו צטעות. כז) צילקוט המחמר (חזק). כג) דחלר המשכן צית סחתיים הוה עירוצין כ"ג ע"ב.
 כד) מפורק צמלכים טס וד כ ס ו מ כ י פי' צמוקף הערוך צלשון יוכי מקוה מים צצתיים ומלות
 פ' י' צ צ י ל הס הוספה חגליון והעיר הז"א שטעה צעל חגליון צלשון הערוך טס עיי"ש וצילקוט
 טס צצא זו חזקת עיי"ש. כה) צילקוט ליחא לצצא זו. כו) כן הגיה הז"א וצילקוט ליחא לצצא זו.
 כז) צוקרא כתוב ויקרא שמו ה'. וצ"א הגיה משה קרא טס מ צ ה ה' והרז"ו הגיה טס חזקת
 ה' וח"כ. כח) צוקרא כתוב ויצנס חת האצנים חזקת צטס ה'. וצילקוט ליחא להאי צצא והוא חזקת טס
 עיי"ש דעיייתי לקרא דויתן חת האצנים וגו'. כט) צוקף פ' חשפטיים ויצן חזקת תחת הסר ושתיים עשרה חזקת

פסיקתא

ויקה אליהו

רבתי ד

יד

ישעיהו א' א' א' א'

[ויקה אליהו שתיים עשרה אבנים וגו'] ל' זשיה (לישראל) השמים כסאי זה ארץ הדום רגלי (ישעיה ס"ו א') לא. בסוף נבואתו של ישעיה נתנבא הפסוק הזה ואימתי נתנבא אותו בימי מנשה לב' שכיון שהכנים מנשה את הצלם להיכל התחיל מתנבא ישעיה לישראל ואמר להם מה אתם מתנאים לי בבית הזה שבניתם לי העליונים והתחתונים אינם מחזיקים כבודי והבית הזה שבניתם לי אני צריך איזה בית אשר תבנו לי (סס) לב' הרי נבוכדנצר עולה ומחריב אותו ומגלה אתכם. מיד בעם עליו מנשה ואמר להם תפשוהו. רצו אחריו לתופשו ברח מפניהם סערה חרוכית עצמה ובלעה אותו. אמר רבי יצחק בר' חנינא בר' ספא בר' יצחק לב' והוא מביא חרשים ונוסר את החרובית לה' והיה הדם שותת הדא הוא דכתיב וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושלים פה לפה (מלכים ב' כ"א ט"ז) איפשר לדבר הזה אלא שהרג את ישעיה [שהיה שקול כמשה] שנדבר עמו [פה אל פה] כמה שכתוב פה אל פה אדבר בו (צמדנר י"ז ס') לו. התחיל ישעיה מוכיחן השמים כסאי והארץ הדום רגלי והבית הזה שיבנה לא תהיו סבורים (עצמיל כן) [שבשבילכם] נבנה אלא בשביל אחרים. ובשביל מי נבנה ר' יהודה הלוי בר' שלום אומר בשביל התורה והיא היא שאומר איזה בית תבנו לי ובשביל מה נבנה בשביל את כל אלה ידי עשה (ישעיה סס) בשביל התורה אלה החוקים והמשפטים והתורות (ויקרא כ"ו מ"ו) ורבי יהושע הכהן ברבי נחמיה אומר בשביל השבטים כל אלה שבטי ישראל (צדאסית מ"ט כ"ח). כיון שראה אליהו כח זכותם של שבטים שאפילו בית המקדש לא זכו ישראל שיבנה להם אלא בזכות השבטים כיון שבא להר הכרמל לקרב ישראל תחת כנפי השבינה (היא) [לקח הוא] שתיים עשרה אבנים למספר השבטים (וצונו) [ובנה] אותם מזבח [שנאמר] ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים לב':

פ"ה

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן (במדר ד' א') ה

ילמדנו [רבינו] מהו שיהא המתרגם לקורא בתורה (מהו) שיתרגם ויסתכל בכתב ז' כך שנו רבותינו המתרגם אסור להסתכל בכתב ואסור לקורא לתת עיניו חוץ מן התורה שלא ניתנה תורה אלא בכתב שנאמר וכתבתי על הלוחות (שמות ל"ד א') ואסור למתרגם

א"ל א"ל א"ל א"ל

מאיר

מגן דוד

עין

לשנים עשר שצעי ישראל ומשמע להו דהמזבח היה של שמים עשרה מלצת אבנים ועיי' צדאס"ע סס. לב' ככל להגיה וחולי לב' דצד אחר ויקח וגו'. לא) הז"א והרציוו השמינו מלת לישראל לב' לב' צילקוט ישעיה ר' טיע צקוף וכו' נתנבא פסוק זה צעבה שהכנים וכו' וצ"א הגיה ה' נתנבא וכו' ואימתי ניצח וכו' וא"ל. לב) צחמיה. וצילקוט עס כל המאמר קטוע עיי"ש. לב) צד"פ א"ר ילחק סנכא צר פפא ילחק וצ"א א"ר ילחק צר סנכא צר פפא והוא וכו'. לה) הלשון מנומגס וחולי לב' מה עשה הים מציא וכו'. לו) כן הגיה הז"א וכו"ה צירושלמי דחלק צסנהדרין וסס איתא ערק לזאח וצלביה לזאח עיי"ש ועיי' צבלי חלק ק"ג ע"ב ול"ע ועיי' יצמות מ"ע ע"ב. לב) כן הגיה הז"א. והרציוו הגיה הצ"א י"ב וכו'. ועיי' לעיל פ"ג א"ח מ"ח וצמה צרמחתי עס. ועיי' צצ"ר מ"ב ול"ע וחולי שעינקו באן והועתק להסס ולאו אצריאח העולם דרסו כן חלל חצנין ציהמיק וכן מקחצר דלענין צריאה בצר דרסו כן מן צר אשית צצ"ר פ"א עוי"ש. פ"ה א) גרסינן צמגילה כ"ט ע"א צמחני' לכל מפסיקין צריח צמנוכה וכו' וסס ל"א ע"א אר"ה אמר רב עזת עחל להיות וכו' צמנוכה צנשיאים וכו' וסס כ"ט ע"ב ואמר ר' ילחק כפחא ר"ה עזת עחל להיות צעצת מציחין ג' תורות וקורין צהן א' צענינו של יום וא' צדריה וא' צמנוכה. וצמס' קופרים פ"ב ה"י ואח"כ מוציחין ספר וקורין צנשיאים ויהי המקריב ציוס הרשון וכן לכל יום ויומו עד יום השמיני וצעצת עצתוכו קורא ויהי ציוס כלות משה עד וכן עשה את המנורה וכן ציוס השמיני עד זה מעשה המנורה כל הפסוק ומפטר צומחלם כל המלכה. חולס כל הפוסקים הזכירו צעצת עחל צמנוכה קורין צא' צענינו של יום וצא' צנשיאים. ול"ל צעצת הוא קורא כל פ' הנשיאים. ועוד הזכירו הפוסקים המנהג להתחיל מפ' צרכת כהנים וצצחו המנהג וכו' שזה המנהג הוא כנגד הפסיקתא ומס' קופרים. צ) ככ"ל להגיה וצ"א השמיט מלות מהו סי' א' וצמחומא פ' וירא צע"י וה' אמר המבסא ג' יל"ר המתרגם צתורה מהו שיהא מקתכל

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

ליתן עיניו בתורה (ג). אמר רבי יהודה בן פוי מקרא מלא הוא כתב לך את הדברים האלה (טס טס כ"ז) הרי המקרא שניתן בכתב כי על פי הדברים האלה (טס) הרי התרגום שניתן על פה: אמר רבי יהודה ברבי שלום ביקש משה שתהא המשנה בכתב וצפה הקדוש ברוך הוא שהאומות עתידין לתרגם את התורה ולהיות קוראים בה יונית ואומרים אין הם ישראל (ה) אמר לו הקדוש ברוך הוא משה עתידין האומות להיות אומרים אנו הם ישראל אנו הם בניו של מקום וישראל אומרים אנו הם בניו של מקום. ועכשיו המאזניים מעויין (ו). אמר הקדוש ברוך הוא לאומות מה אתם אומרים שאתם בניי איני יודע אלא מי שמסמירין שלי בידו הוא בני אמרו לו ומה הם מסמירין שלך אמר להם זו המשנה. והכל היאך לדרוש (ז) אלא אמר רבי יהודה הלוי בי רבי שלום אמר הקדוש ברוך הוא למשה מה אתה מבקש שתהא המשנה בכתב ומה בין ישראל לאומות מניין (כך) [שכך] הוא אומר אכתוב לך רובי תורתי (הוטע ט' י"ז) ואם כן כמזכיר נחשבו (טס) (ח): דבר אחר אכתוב לך רובי תורתי זה אחד משלשה דברים שנתן משה נפשו עליהם וקראם הקדוש ברוך הוא לשמו של משה הדינים והתורה והמשכן. התורה מניין זכרו תורת משה עבדי (מלאכי ג' כ"ז). והדינים מניין צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל (דברים ל"ג כ"ח) (ט). והמשכן מניין שנתן משה נפשו עליו רבי חייא בן יוסף

כתיב דברי
שכ"א כ"ב

ב דברי תורה
והוא כתיב

כאיר מגן דוד עין

ז"ס"ת (ונתרגם. ג) תלחא חילי כינהו ח' שאין קורים תרגום מתוך הכתב ז' שאין קורים צחורה צבל פה וג' שאסור למתרגם ליתן עיניו צחורה. ונרסקין צירושלמי דמגילה פ"ד ר' חניי אמר. ר' שמואל צר רב ילחק עאל לכנסתא חמא חד ספר מוטיט תרגומא מן בו ספרא חיל חסור לך דצרים שנאמרו צפה צפה ודצרים שנאמרו צכת צכת. ועיי' גיטין ס' ע"ז ועיי' שבת קט"ו ע"א וצחו' טס צדיה לא ניתנו ול"ע. והא שאסור למתרגם ליתן עיניו צחורה צמגילה ל"ז ע"א פליגי ר"מ ור"י לענין המצרך אם פותח ורואה ומצרך או רואה וגולל ומצרך ואמרינן טס כדעולא דאמר עולא מפני מה אמרו הקורא צחורה לא יסייע למתורגמן כדי שלא יאמרו תרגום כתוב צחורה ה"כ כדי שלא יאמרו צרכות כתובין צחורה ותקתיים מינה דאסור למתרגם ליתן עיניו צחורה כדי שלא יאמרו תרגום כתוב צחורה וצתחומא ג' לה הכי כך שנו רבותינו המתרגם חסור לו להסתכל ז"ס"ת למתרגם כדי שלא יאמרו תרגום כתוב צחורה והקורא חסור ליתן עיניו מן לתורה שלא נתנה התורה אלא צכת סל' וכחצתי על הלוחות וגו' ואסור למתרגם צל צ"ס ליתן עיניו צחורה. וצבא חרוונה היא מצובצת ול"ל ליתן עיניו צכת צ"ב. ואמנם סירקו טס קדר ההלכות ממה שהם לפניו לפי שהבא והתם לפי השאלה נסדרו שצתחלה משיצ על עיקר השאלה וחל"כ מאריך צענין וע"ע צתחומא פ' כי משא. ד) צתחומא טס וטס. ה) כל' כלפי ישראל יאמרו כן ואולי ל"ל חנו. ו) פי' הדבר שקול. ז) כל' ומניין חמה דורש כל זה ומשני חלל הכי קאמר לה ר"י וכו' ודריש לה מקרא אכתוב וגו'. ח) צמקרא כתוב אכתוב לו אמנם המתרגם תרגם כתצית לה ון. וצתחומא פ' וירא המאמר צעינו קלת עיי"ש וכן צתחומא פ' כי חשא הוא קלת צעינו וטס ג' ואיזו זו המשנה שנתנה על פה והכל מתוך לדרוש חר"י צר שלום וכו' ומשמע דה"ק שניתנה ע"פ ומקוריים הדצרים צידך לדרוש וכפי הנוסחא שלפנינו פירשתי וע"ע צתחומא פ' נח. וכטו חלו דצרים קתחא צממות רצה פנ"ז וצממדצר רצה פ"ד צד"ה ציום עשתי עשר. וע"ע צירושלמי דפאה פ"ז ה"ו ומגילה פ"ד ה"א וחגיגה פ"א ה"ח והתם תכי לה צסס ר' חצ"ן. וע"ע צביטין ס' ע"ז וצחו' טס צד"ה אמתוהי. וצז"א הגיה כל המאמר וה"ג חריצ"ס וכו' ולהיות קורים אוחס יונית ואומרים אנו הם ישראל ל"ל חנו ה"ס צכיו סל מתקום ועכשיו המאזנים וכו' והכל מתוך לדרוש חר"י הלוי וכו' וח"ג. ט) ועיי' מבילתא חס' דסירתא פ"א דאפיק חס כן ועייל ישרא' ועיי"ש וכו' צממות רצה פ"ל וכו' צתחומא פ' שופטים. ועיי' צתחומא פ' נשא. וצמדצר רצה פ"ז צד"ה ה"ד כולר חלנה הגי' כדחכא. ואפשר שצצה הועתק טס מהתחומא וצתצט. והכי ג' לה צתחומא פ' כי חשא זו ח' חג' דצרים שנתן משה חת עלמו עליהן התורה והדינים וישראל ר' חייא צצ"ו ס' חותר ח"ה חס כן כתן חשה כפשו עליו וכקרא על שמו חר"י חייא צל יוקי כל שצעת ימי החלואים וכו' ואולי שכן לריך להיות גם לפנינו ועיי' צמה שרמזתי

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה טו

אמר כל שכעת ימי המלואים היה משה מפרקו שני פעמים בכל יום וקבעו י רבי
הניגא הגדול אומר שלשה פעמים בכל יום מפרקו וקבעו י(ח). ואם תאמר שהיה אחר
משבמו של לוי נותן לו יד אמרו רבותינו הוא בעצמו היה מפרקו ולא היה מסייעו אהר
מישראל מנין ממה שקרינו בעניין ויהי ביום כלות משה ל ק י ס את המשכן י(ז):
[ויהי ביום כלות משה וגו'] כך פתח רבי תנחומא בי רבי אבא מי עלה
שמים וירד וגו' (משלי ל' ד') יג) הפסוק הזה נדרש באלהים ובמשה כיצד מי עלה
שמים זה הקדוש ברוך הוא עלה אלהים בתרועה (ההלים מ"ז ו') במלך
בשר ודם כשהוא עובר ממקום למקום מביאין סלפירין ותוקעים לפניו כך עשו לפני
הקדוש ברוך הוא כמה שכתוב בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' (סס ל"ח ו') יד).
וירד זה הקדוש ברוך הוא כמה דכתב וירד ה' על הר סיני (שמות י"ט כ') טו). מי
אסף רוח בחפניו (משלי סס) זה הקדוש ברוך הוא כמה שכתב אשר בידו נפש
כל חי [ורוח כל בשר איש] (איוב י"ג י'). מי צרר מים בשלמה (משלי סס) טז)
זה הקדוש ברוך הוא כמה שכתב צורר מים בחפניו (איוב כ"ו ח') יז). מי הקים כל
אפסי ארץ (משלי סס) זה הקדוש ברוך הוא שהוא מחיה מתים כמה שכתב יהו
מתוך נבלתי יקומו (ישעיה כ"ו י"ט) יח) וכן ה' מטית ומחיה (שמואל א' ז' ו'). מה
שמו (משלי סס) אל שדי צבאות יה יט). מה שמו ה' כמה שכתב אני ה' הוא
שמי (ישעיה מ"ג ח') כ). ומה שם בנו (משלי סס) אל: ישראל שנאמר כה אמר
ה' בני בכורי ישראל (שמות ד' כ"ג) כל): מי עלה שמים וירד מי הוא זה שתפלתו
עולה לשמים ומוריד גשמים זה שחלק מעשרותיו בחפניו כג). מי צרר מים
כשלמה שאינו מחלק מעשרותיו כראוי עוצר הגשמים כג): דבר אחר מי עלה

טו

מאיר מגן דוד עין

דמייתי סס קראי אחריני וע"ע צמדרס תהלים תזנור א'. י) וכ"ה צתנחומא פ' כי תשא (ועס ג'
צ' י ק י) וצמדצר רצה פ"ג סס ועס צד"ה ויהי וגו' איזה יום וכו' ועיי' צמפרי פ"י מ"ד וצמ"כ
צמכילתא דמלואים וצמדר עולם רצה פ"ז. יא) צתנחומא פ' כי תשא ג' ר' סיאל הגדול אמר
ג"פ צבל יום עכ' תקיס הוקס ויקס וצרצה סס צד"ה ויהי ג' ר' סיאל הגדול
וכו' עכ' הוקס ויקס ל ק י ס א' לתמיד של עמר וא' למלואים וא' לתמיד של ערב
ועיי' צירושלמי דיומא פ"ח ה"א וצמה שהגיה סס צעל קרצן העדה דר' חיה צר יוסה ור' יוסה
פליגי צהא מילתא. יב) וכ"ה צרצה צמדצר פ"ג וצתנחומא פ' כי תשא ועס מקיים ציוס כלות
ישראל אכ"כ אלל ציוס כלות תשה. יג) פתיסה זו איחא לה צפסיקתא והיא סס שיטה ד' וצמדצר
רצה פ"ג והיא סס שיטה י' וצתנחומא פ' כשא שיטה י"ג. יד) צפסיקתא ליחא מן כמלך צו"ה וכו'
וכן צמדצר רצה ליחא אלל דהלשון סס מצואר יומר דג' ד כ ת י צ צ י ה עלה אלהים וגו' ולא
הוזכר סס שהמאמר לר' תכחו מאל אלל צתנחומא הגי' כך פתח ר"ת צר אלל וכו' כמו
שעושין למלך צו"ד כשהוא עוצר ממקום למקום מה הן עושין מצד יין אלל פ"ד ין
ואל צוקות ותוקעין לפכיו צחלו צרוות וצשו צרוות כך עשו וכו' ויראה
שה מדרס ישן ור' תנחומא הרמיז ענינו. ופי' סלפירין לפי הענין הס מין שופרות וצו"א
רמו להגיה סלפיד
הערוך סס. וצעל למה דוד הציא ערך סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד
סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד סלפיד
צמח לה. יז) צמקרא כחוצ צעציו וכן הוצא צפסיקתא וצרצה וצתנחומא. יח) מקרא זה
ליחא צפסיקתא וצרצה. יט) צרצה וצפסיקתא לור שמו שדי שמו ה' לצאות שמו וצתנחומא ליחא.
כ) כ"ה צתנחומא. וצרצה וצפסיקתא ליחא וצו"א מחק מלות מה שמו וצתנחומא כיסחלות כאלן.
כא) צתנחומא נקטע כאלן המאמר ולא קיים הדרוש. אלא "ש סגנון הלשון מוכיח שהתנחומא
הועתק מהפסיקתא רצתי שלפנינו והרצה הועתק מן הפסיקתא. כב) כלו' מי עלה שמים צתפלתו
ויוריד גשמים ומי יאקוף את הרוח שינעז זה שצא צתפלתו מאלים מעשרות. כג) כלו' דדריס
צתפלתו למטה מי גרס להיות לורר מים הוא ע"י חפניו שלל הציאס מאלים מעשרות.
ומדרס זה הוא צפסיקתא סס אלל שהוא קטוע ומשועב וצילקוט סס הועתק צמקרא ככונה
וצמדצר משלי גרית מי עלה שמים זה תשה. מי חקף רוח צתפלתו זה אהרן. מי לרר מים צתפלתו

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

לוי

שמים זה אליהו שנאמר ויעל אליהו (וגו') [בסערה השמים] (מלכים ז' י"א). וירד
רד אתו אל תירא (סס א' ט"ו) כד). מי אסף רוח בחפניו חי' צבאות אשר
עבדתי לפניו [אם יהיה השנים האלה מל ומטר] (סס א' י"ז א'). מי צרר מים ויקח
אדתו ויגלום (סס ז' ז' ח') כה). מי הקים כל אפסי ארץ ויאמר אליהו ראה
חי בנך (סס א' י"ז כ"ז) כו): דבר אחר מי עלה שמים זה משה שנאמר ומשה
עלה אל האלהים (שמות י"ט ג'). וירד זה משה ויאמר ה' אל משה לך רד (סס ל"ז ז') כז).
מי אסף רוח בחפניו זה משה בצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה' (סס ט' כ"ט) כח).
מי צרר מים כשלה וברוח אפך נערמו מים (סס ט"ז ח') כט). מי הקים כל
אפסי ארץ זה משה. אמר רבי אבא בר כהנא אילו הדגלים (סס עמ"ד) [שהעמידן]
משה איש על דגלו ובאותות (צמדזר ז' ז') ורבי סימון בשם רבי יהושע בן
לוי אמר זה המשכן ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן ל):
[דבר אחר ויהי ביום כלת משה להקים את המשכן] לה) שנו רבותינו על
שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (לכות פ"א מ"ז)
ואתה מוצא עשרים וששה דורות שעמדו משנברא העולם עד שנתנה התורה היה

ג' י"ג

מאיר מגן דוד עין

זה אליהו. מי הקים כל אפסי ארץ זה חזינו חזרה. מה שמו ה' שכל ה' איש מלחמה ה' שמו.
ומה שם צנו כי חדע חלו ישראל שכל בני צבואי ישראל. דבר אחר מי עלה וגו' ומי הוא שתפלתו וכו'
מעשרותיו כר חו' י שהוא מוריד טל ומטר ומי שאין מפרים מעשרותיו כראוי לומר מים וסוף
רוח שלא ירד טל ומטר. ולכנסתא זו משמע דמי עלה שמיים וירד הוא שאלה אחת
ומי אסף רוח בחפניו מי צרר מים צמחלה היא שאלה שנית והתשובה לא
רמיזה צקרא חלל שהדורש משיב ובלעיל שאמר זה משה זה אהרן וכו'. אולם צנוקסת
הפסיקתא והילקוט על מי לרר וגו' זה שאינו מחלק מעשרותיו צמח כיו שהוא עולר את השמים
מלחזקיד (כל"ל סס) טל ומטר לעולם. משמע כמו שפרשתי. וצרה צמדזר סס הרחיב הדורש סס
המדורש הקדום הזה צאריכות ענין ודברים עיי"ש. וצ"ל הגיה דצר אחר מי עלה וכו' ומוריד
גשמים ומי אסף רוח בחפניו זה שחלק מעשרותיו צמח כיו שהוא עולר את השמים
משלי ליתא להא צח. כה) צמדזר כחוצ ויקח אליהו את אדתו. כו) כל חלו הצ' מאמרים הם
צמדזר משלי וצפסיקתא וצמדזר רצה חלל שצרה חסרם להו צחלה הוא דורש על אליהו וחס"כ
על המעשרות דאידי דזוטר ליה גרים ליה צרישא והדר האריך צענין המעשרות כמו שרמזתי.
למנס לפניו הם צלי ספק חוספות שחוספו צגליין הספר וע"כ חסרים צרישא חלות דצר אחר
שר"ת לא דרש חלל צאלהיים וצמח כמו שאמר לעיל. כז) צמדזר משלי וצפסיקתא
וצרה ג' וירד משה מן ההר וזה כענין יתרו. כח) צמדזר כחוצ את כפי. כט) צמדזר
משלי וצפסיקתא וצרה סס ג' סיפא דקרא נלצו כמו כד כוליס. ל) צפסיקתא ג' לה הכי מי
הקים כל אפסי ארץ זה אלו ה' מועד שני ויהי ציום כלות להקים את המשכן שהעולם
הוקם עמו ריב"ל צס רע"י להקים (אח) המשכן לא כאמר חלל (הוקס) [להקים את] המשכן
(כל"ל כאמר העיר ע"ז החכם ווהר"ש צאצער) מה הוקס עמו עולם הוקס עמו שעד שלא
הוקס המשכן היה העולם רוחת משהוקס המשכן נחצקס העולם לכך כאמר ויהי ציום כלת וגו'
וכפלו הדברים עוד סס צפסיקתא זו. וצרה סס ג' לה הכי מי הקים כל אפסי ארץ וכי משה
הקים כל אפסי ארץ חלל שהקים אהל מועד שהעולם הוקס עמו ריב"ל צס רע"י להקים המשכן
חב"כ חלל להקים את המשכן משכן אחר הקים עמו שנקרא אלו ה' כסס
שהמשכן נקרא אלו ה' מועד כו' דת וימתס כאהל לשבת שעד שלא הוקס וכו'
והוא הרחצת הענין ופי' המדרש הקדום שהועתק סס. ועיי"ש צרה שכל השיטה הזו יקודה סס
על מקרא להקים את המשכן. וצמדזר משלי חכי לה קחוח וה"ג התם מי הקים כל
אפסי ארץ זה אלו ה' מועד שהעולם הוקס עמו ויקס משה מן חב"כ חלל את
המשכן עולם הוקס עמו עד שלא הוקס וכו' נחצקס העולם לכך כאמר ויהי ציום כלת וגו'.
ומסיום זה הלשון אחת למד שאין המדרש הזה עיקרו סס חלל שהועתק להחם. וכל ענין זה
ליחא צשיטה זו שלפניו למנס נחצקס זה הענין לשיטה אחרת הצאה לפנינו. לא) כל"ל וכן ג' צחחוחא
שיטה ח' ויהי ציום כלות משה רבותינו וכו' וצמדזר רצה סס שיטה י"א ג' לה הכי להקים את המשכן

מסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

עוֹרֵי צוֹן אֵילוֹ הַעוֹלוֹת שֶׁהֵן נִשְׁחַטִּין בְּצַפּוֹן לַח): רַבִּי אֲלֵעָזָר בֶּן סָדָת אָמַר
 הַקְרִיבוּ בְנֵי נַח שְׁלָמִים מִנִּין וְהַבֵּל הַבֵּיא [גַּם הוּא] מִכְבוֹרוֹת צֹאנֵו וּמַחְלֵבִיהֶן
 (צִרְחָשִׁית ד' ד') מֵהוּ מַחְלֵבֵי הֶן דְּבַר שֶׁחֲלָבוֹ קָרַב לַגְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וְרַבִּי יוֹסִי בְר' חֲנִינָא
 אָמַר עוֹלוֹת הַקְרִיבוּ בְנֵי נַח. וּמֵה מִקְיִים רַבִּי יוֹסִי וּמַחְלֵבֵי הֶן מִשְׁמַנְיהֶם לֵט) הַשֵּׁיב רַבִּי
 יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר לוֹ (מ) וְהָרִי כָתַב וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה עוֹלָה וְזָבַח יָם
 (שְׁמוֹת י"ח י"ג) אָמַר לוֹ כִּמְאֵן דְּאָמַר לְאַחַר מִתֵּן תּוֹרָה בְּאִיתְרוֹ (מא). רַבִּי יְנָאִי אָמַר לְאַחַר
 מִתֵּן תּוֹרָה בְּאִי חֵיָא הַגְּדוֹל אָמַר קוֹדֵם מִתֵּן תּוֹרָה (מג). אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלֵעָזָר

וְרַבִּי חֲנִינָא
נח

מזאיר

מגן דוד

עין

מֵהֶם פְּתִיחָה לְוִיֵּי צִיּוֹם כְּלוֹת. וְכֵן חֲרַגְס יוֹנְחָן עָם כָּל הַפְּסוּקִים מִן אֲפִרְיֹן וּדְצַחְרָה עַל צִנִּין צִיַּת
 הַעוֹלָמִים שֶׁזָּנְה שְׁלֹמֶה וְדָלָא כְר"מ שְׁפִירְסָם עַל אֶהַל מוֹעֵד. אֲזַל עִכְסָם עָשׂוּ הַדְרָשָׁתִּים מֵהֶם פְּתִיחָה
 לְוִיֵּי צִיּוֹם כְּלוֹת. לַח) צִרְחָשִׁית רַבִּי רַבִּי פִּירְסוֹ ר"מ עוֹרֵי צוֹן זֶה הַעוֹלָה הַנִּשְׁחַטֶּת צִלְחֹן
 וְצוֹחֵי תֵּן אֵלוֹ הַשְּׁלָמִים שֶׁנִּשְׁחַטִּין צְדָרוֹם הַפִּיחֵי בְנֵי נַח זֶה אֶהַל מוֹעֵד (וְרַצְנָן דְּפִלְגִי
 עֲלֵיהֶם אֲמַרְוּ זֶה צִיַּת הַעוֹלָתִים) יִזְלוּ צִיַּת יוֹ זֶה קְטוֹרֶת הַקְּטוֹיִם יִצְאֵ דְוֵדִי
 לְגוֹ זֶה הַשְּׁכִינָה וְיִחַבְל פִּירְיִו מִדְּיוֹ אֵלוֹ הַקְרִבְנוֹת. וְצִרְיִיתָא הִיא צְקָדָר עוֹלָם רַבִּי רַבִּי
 אֲלָא דְחִנִּי לֵה הַחַס קַחְמָא. וְעַל יְקוֹד זֶה הַפִּירוֹשׁ נִצְנָה הַמְדַרְשׁ שֶׁלְפָנֵינוּ צִהְרַחֲצַת עִנִּין וְדְצַרִּים.
 וּמִיִּיתֵי ע"ד אֲבָז פְּלוּגְתָא צְקָרְצְנוֹת דְּצִנִּי נַח אֲזַל צַעַל הַתַּחְנוּמָא הַשְּׁמִיטָה עִי"ס צְשִׁיטָה ט'. לֵט) וְכֵן
 חֲרַגְמוֹ אֲוֹנְקָלוֹס וּמִשְׁמַנְהוֹן וי"ת וּמִפְטִימְהוֹן. אֲחַמָּא שְׁ עִי"ס צִרְחָשִׁית. וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא נִרְחָה דְשִׁנִּיהֶם
 צְכוּרִים הַקְרִיבוּ וּפִי' מַחְלֵבֵי הֶן מִרְחָשִׁית חֲלָצַחֵם. אֲוֹלָם הַתּוֹרָה פִּטְרָה מִזֶּה הַרְחָשִׁית לְפִי שְׁחִיבָה
 שִׁיחָה הַצְכוּר שֶׁצַּעַת יוֹמִים עִם אֲמוֹ. וְאַחַר וּמַחְלֵבֵי הֶן כְּלוֹ מִצְבוֹרוֹת הַלֶּאָן וּמַחְלָצַ הַלֶּאָן. וְחֲלָב וּחֲלָב
 שׁוֹיִן צְמוֹשְׁקָל הַרְצוּי. מ) כְּלוֹ רִי' הַשֵּׁיב אֲחַת רִיב"ח וְאַחַר לוֹ וְצִרְחָה הַגִּיָּה הַשֵּׁיב רִי' לְרִיב"ח וְאַחַר
 וְאַחֲרֵי יֵשׁ לְהוֹסִיף מִלֵּת אֲחַת. מֵא) עִיקְרָה צִירוֹשְׁלָמוֹי פִּי' אֲחַת דְּמַגִּילָה הֵי"ג וְהַבֵּי ג' לֵה הַחַס ר' לְעַזְרָ
 וְר' יוֹסִי צָן חֲנִינָה ר' לְעַזְרָ אֲחַת שְׁלָמִים הַקְרִיבוּ צִנִּי נַח רִיב"ח אֲחַת עוֹלוֹת הַקְרִיבוּ צִנִּי נַח הַחֵיב
 ר' לְעַזְרָ לְרִיב"ח וְהַכְתִּיב וְהַבֵּל הַצִּיָּא וְגו' וּמַחְלָצְהֶן מֵה עֲבִיד לֵה רִיב"ח מִן שְׁמִיכְהוֹן. הַחֵיב ר' לְעַזְרָ
 לְרִיב"ח וְהֵא כְתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָי צִנִּי וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת וַיִּזְצַחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים וְגו' מֵה עֲבִיד לֵה
 רִיב"ח שְׁלִימִין צְגוּפִין צֵלָא הַפְּשַׁע וְצֵלָא נִיחּוֹת. הַחֵיב ר' לְעַזְרָ לְרִיב"ח וְהַכְתִּיב וַיִּקַּח יִתְרוֹ וְגו' מֵה
 עֲבִיד לֵה רִיב"ח כְּמִ"ד לְאַחַר מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ וְכוּ'. וְנִכְפַּל דְּצַר זֶה צְצַר פִּי' צֵלָא דְשָׁם ג' ר' אֲ
 חֲלִי עֲזַר וְרִיב"ח וְהַחַס ג' נְמִי וּמַחְלָצְהֶן דְּצַר שְׁחֲלָצוּ קָרַב וְכֵן נִכְפַּל שָׁם פִּל"ד. וְנִכְפַּל
 עוֹד צוּיְקָרָא רַבִּי פִּי' וְהַחַס ג' ר' אֲלֵעָזָר וְכֵן ג' הַחַס עֲבִיד לֵה כְּמִ"ד שְׁלָמִים הֵי'ו
 צְעוּרָן צֵלָא הַפְּשַׁע וְנִיחּוֹת וְכוּ' לְאַחַר מִ"ת כְּתוּב יִתְרוֹ וְכוּ'. וְנִכְפַּל עוֹד צְצַמְדָּר רַבִּי פִּי' וְעוֹד
 נִכְפַּל צִרְחָשִׁית רַבִּי פִּי' וְהַחַס ג' ר' אֲחִלִּי עֲזַר וְכוּ' מִחֵיב רִי' אֲחַת כְּתִיב וַיִּקַּח יִתְרוֹ עוֹלָה וְזָבַח
 עוֹלָה לְשָׁם עוֹלָה וְשָׁם לְשָׁם שְׁלָמִים דְּאֲחַת מֵה עֲבִיד לֵה רִי' אֲחַת רִי' אֲחַת
 לְךָ פִּלְגִי צִהְרִי אֲחַת רִי' אֲחַת מִ"ת אֲחַת לְאַחַר מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ וְכוּ' וְנִרְסִינָן לֵה נְמִי צְצַחֲסִים
 קְטוֹ"ז ע"א. מ) צִירוֹשְׁלָמוֹי דְּמַגִּילָה שָׁם גְרִים לֵה הַבֵּי ר' חוֹכְהָ אֲחַת אֲחִתְפִּלְגוֹן יְהוֹדֵה צִי
 רִיב"ח וְר' יְנָאִי חֵי' אֲחַת קוֹדֵם לְמִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ וְחוֹרְכָה אֲחַת לְאַחַר מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ וְלֹא יִדְעִין מֵאָן
 אֲחַת דֵּא וּמֵאָן אֲחַת דֵּא כְּשִׁמְעִינָה מִן הַדָּא וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ וְגו' מֵה שְׁמַע חֲזָקִיָּה אֲחַת קְרִיעַת יָם
 קוֹף שְׁמַע ר' יְהוֹשֻׁעַ אֲחַת קְרִיעַת יָם שְׁמַע ר' לִוי אֲחַת מִלְחַמַּת עַמְלֶק שְׁמַע יְהוֹדֵה צִי רַבִּי
 אֲחַת מִ"ת שְׁמַע הוּי דוֹ אֲחַת לְאַחַר מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ וְכוּ'. וְלִפְ"ז סָצַר ר' יְנָאִי דְּקוֹדֵם
 מִ"ת צֵלָא. וְהַבֵּי גְרִים לֵה צְצַר פִּי' וּפִל"ד אֲחַת ר' הוֹכְהָ אֲחִתְפִּלְגוֹן ר' יְנָאִי וְר' חֵי' אֲחַת
 רַבִּי רִי' אֲחַת קוֹדֵם מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ וְר"מ רַבִּי אֲחַת מִ"ת צֵלָא חֵי' אֲחַת וְלֹא פִּלְגִי
 מִ"ד קוֹדֵם מִ"ת צֵלָא הַקְרִיבוּ צִנִּי נַח שְׁלָמִים וּמִ"ד אֲחַת מִ"ת צֵלָא עוֹלוֹת הַקְרִיבוּ. וְצוּיְקָרָא רַבִּי פִּי'
 גְרִים קַחְמָא אֲחִתְפִּלְגִי ר' חֵי' אֲחַת צֵלָא (וְאַחֲרֵי כֵּתְבָת מִן ר' חֵי' אֲחִת רַבִּי) וְר' יְנָאִי חֵי' אֲחַת
 לְאַחַר מִ"ת כְּתַגִּייר יִתְרוֹ וְחֵי' אֲחַת קוֹדֵם מִ"ת כְּתַגִּייר יִתְרוֹ חֵי' אֲחַת וְלֹא פִּלְגִי מִ"ד קוֹדֵם
 מִ"ת כְּתַגִּייר יִתְרוֹ כְּמִ"ד שְׁלָמִים הַקְרִיבוּ צִנִּי נַח וּמִ"ד לְאַחַר מִ"ת כְּתַגִּייר יִתְרוֹ כְּמִ"ד עוֹלוֹת הַקְרִיבוּ
 צִנִּי נַח (וְהֵה הַמְּסַדָּר עַדִּיין לֹא יִדַּע מֵאָן אֲחַת דֵּא וּמֵאָן אֲחַת דֵּא). וְנִרְחָה דְּחֵלוֹת וְלֹא פִּלְגִי
 הַס טִי' וְלִי' וְלֹא פִּלְגִי מִלְּהָ אֲחַת וְכוּ' דֵּהֵאִי פִּלְגוֹתָא כְּהַהוּא פִּלְגוֹתָא. וְצְצַמְדָּר רַבִּי פִּי' ג'
 לֵה הַבֵּי רַבִּי אֲחַת אֲחִתְפִּלְגִין ר' אֲלֵעָזָר וְר' יוֹסִי צֵלָא חֵי' אֲחַת קוֹדֵם מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ
 וְאַחֲרֵיכָא אֲחַת לְאַחַר מִ"ת צֵלָא יִתְרוֹ חֵי' אֲחַת חֵי' אֲחַת קוֹדֵם וְכוּ' כְּמִ"ד שְׁלָמִים

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה יי

הרי כתב וישלח את נערי בני ישראל ויזבחו ויזבחו שלמים ויעלו עולות (שמות כ"ד ה') (נג) אמר לו אין למדין מן התורה שחידוש דבר היה (אף על פי שנה) [על פי שעה] (נד). חזקיה בי רבי חייא ויזבחו ויזבחו שלמים בעורותיהן הקריבו את העולות ולא הפשיטום ולא ניתחום מה). אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי המקרא מסייע את רבי יוסי בר חנינא ראה מה כתב זאת תורת המנחה (ויקרא ו' ז') היא המנחה אין כתיב כאן זאת תורת האשם (טס ז' א') הוא האשם אין כתב כאן אבל כשהוא בא לעולה מה הוא אומר זאת תורת העולה [היא העלה] (טס ו' ז') מה הוא היא העולה שהקריבו מראש אבל כשהוא מזכיר את השלמים מה הוא אומר זאת תורת זבח השלמים [אשר יקריב לה'] (טס ז' י"א) מו) אשר הקריבו לה' אין כתב כאן אלא אשר יקריב לה' (זז). אף המקרא (זחא) [הזה] (מח) מסייע לרבי יוסי ברבי חנינא עורי צפון וכואי תימן אין אומר עורי אלא לדבר שהיה ישן מע):

מאי	מגן דוד	עין
-----	---------	-----

הקריבו ומ"ד לאחר וכו' כמ"ד עולות הקריבנו וצלי ספק שנוסחא משושטת היא שנתערבו זה מדרשים שונים דצשה"ש רצה פ"ד גריס לה הכי. דא מה עמיד לה ר' יוסי אמר לך פליגי זה תרי אמוראי ח"ל לאחר וכו' ואחריתא אמר קודם וכו' מ"ד קודם וכו' שלמים הקריבו בני נח וכו'. וחולי יס להגיה אמר רב איתפלגין ר"ל וריצ"ח כהו"א פלגוהו ח"ל קודם מ"ת וכו'. ובעל המסדר שלפנינו קצר להיטך מהכרעת הירושלמי. וצנצלי זבחים קט"ז גריס לה הכי והא כתיב ויקח יתרו וגו' ההוא לאחר מ"ת הוא דכתיב הניחא למ"ד אחר מ"ת היה חלל למ"ד קודם מ"ת היה מאי חייב למימר דאיתמר צכי ר' חייא ר' יהושע צן לוי ח"ל יתרו קודם מ"ת היה וח"ל יתרו אחר מ"ת היה למ"ד יתרו קודם מ"ת היה קסבר שלמים הקריבו בני נח. כחכאי וישמע יתרו מה שמועה שנוע וכו' כדאיתא לה צמכילתא ריש פ' יתרו. וחולי דיהודה וחזקיה צכי ר' חייא צשיעתא דאציהון קיימי ויהו דה צי ר צי יהו יהודה צנו של ר' חייא הגדול אי כמי שליל יהו דה צי ר צי חייא. (נג) צמקרא כחוצ ויעלו עלת ויצחו זבחים שלמים וגו'. (נד) צנדפסיס נסגר ר"ל ע"פ שעה. ונוסחא זו עיקר וכלו' אין למי דין ממחן תורה וצ"ל הגיה אין למידין מן שעת מתן תורה וח"ל. וסברו הנהו אמוראי שזהו המעשה ציום חמישי קודם למ"ת היה ופלוגתא היא צמכילתא חס' דצחודש ריש פ"ג ועיי' חגיגה ו' ע"א וצ'. (מה) צירושלמי וצרה טס לא גריס להא וקתמא גריס לה מה עמיד לה ריב"ח שלימין צגופן צלל הפשט וניחוס. וק"ל דאין הפשט וניחוס חלל מאהל מועד ואילך וכריה"ג דחגיגה ו' ע"ב. (מו) צכל הנהו כחוצ צמקרא וח"ל. (מז) צירושלמי דמגילה טס ר' חזא צריה דר' פפי ור"י דסכנין צטס ר' לוי חוף דין קרייה מקייע לריב"ח זאת תורת העולה היא העולה שהיו צכי נח מקריבין. כד היא אחי גצי שלמים אמר זאת תורת זבח השלמים אשר הקריב אכ"כ חלל אשר יקריב מיכן ולהצא. וכמו שהיא לפנינו כ"ה צצ"ר פכ"צ וצפל"ד ג' ר' יהושע סחס וצויקרא רצה ג' לה קתמא ואלף קריי חמסיי ע לריב"ח וכו' וצצמדצר רצה פ"ג הבי' כמו שהיא צירושלמי וצשה"ש רצה פ"ד גריס ר' אצא צר כה כאלו ר' חכאי כאל צר פאל זר' יהושע צטס ר' לוי חוף הדין קרא וכו'. ועיי' לקמן פט"ז אות כ"ב. (מח) כן הגיה הז"א. (מט) צירושלמי ג' ר צי צ ר' חייא צטס ר' יוחנן עורי לפון וגו' עורי לפון וגו' עורי לפון זה העולה שצשחטת צלפון מהו עורי דצר שהיה ישן ונתעורר וצו חייית מן חילו שלמים שהן כשחטין צדרום מהו צו חיי דצר שהיה של חידוש. ומקיים טס צירושלמי דר' חלעזר מקיים ההוא קרא לכשיתעוררו הגליות שהן כחונות צלפון ויצאו ויצו ציהמ"ק שהוא כחון צדרום. וצצ"ר פכ"צ וצפל"ד ג' לה קתמא ודא מקייע לריב"ח עורי לפון וכו' וטעמו של ר"ל ליתא טס. וצויקרא רצה פ"ט ג' לה כמי קתמא והחס מקיים המקרא לר"ל לכשיתעוררו הגלות הנחונות צלפון יצאו ויחנו צדרום וכו' לכשיתעורר גוב הנחון צלפון יצא ויפול צדרום וכו' מלך המשיח שנתון צלפון יצא ויצנה ציהמ"ק הנחון צדרום וכ"ה צצמדצר רצה פ"ג וצשה"ש רצה פ"ד ועיי' צזבחים קט"ז ע"א דמפרשי לה צענין אחר. חמ"א ש מסגנון המאמר ושמות החכמים שהוזכרו צו חתה למד שלא הועתק בלח לא מן הירושלמי ולא מן המדרשים. ועוד זאת חכי רוחה להעיר דאף שלפי הגרסה נפקא מיניה מפלוגתא זו ענין להלכה אי מקבלים שלמים מצן נח לו לא דפליגי זה ריה"ג ור"ע צמנחות ע"ג ע"ב וקמבו חלו החכמים על המקראות. הנה יש עוד מקום לפלוגתא זו צגלגול המאורעות הקדמוניות

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

ו ב ו א י ת י מ ן א ל ו השלמים שהן נשחטים בדרום. אמר רבי סימון בשם ר' שמואל בר' נחמן כתב מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו [את עלתיך ואת שלמיך וגו'] (שמות כ' כ"א) רבי ראובן אומר במקום כשר לעולות וכשר לשלמים מחציו לצמון כשר לעולות מחציו לדרום כשר לשלמים (כ). ה פ י ח י ג נ י י ז ל ו ב ש מ י ו (שה"ש טס) זו הקטורת נח). י ב א ד ו ד י ל ג ג ו (שה"ש טס) איר נחוניא לימדה תורה דרך ארץ שלא יהא חתן נכנס עד שתהא הכלה נותנת לו רשות (נ). ו י א ב ל פ ר י מ ג ד י ו (שה"ש טס) אלו הקרבנות. ב א ת י ל ג ג י א ח ו ת י ב ל ה (שה"ש ה' א') למה הדבר דומה למלך שאמר לבני המדינה (סיני) [שיבנו] פלטינן ובנו אותן והיו בני המדינה על פתח פלטינן ומצעקין ואומרים יכנס המלך בפלטינן מה עשה המלך נכנס בפי שפס ושילח את הכרוז ואמר להם אל תצעקו שכבר באתי לפלטינן כך כשעמד המשכן היו ישראל אומרים יבא דודי לגנו שלח הקב"ה ואמר להם מה אתם יראים כבר באתי לגני אחותי כלה נג): דבר אחר ב א ת י ל ג ג י אמר רבי שמעון בר יוסני באתי לגן אין כתיב כאן אלא לגני מהו לגני לאותו הגן שנסתלקתי הימנה כמה שכתב מתהלך בגן (בראשית ג' ח') (נד). א ר י ת י מ ו ר י ע מ ב ש מ י (שה"ש טס) [זה הקטורת]. א ב ל ת י י ע ר י ע מ ד ב ש י נה). אילו קדשי הקדשים וקדשים קלים (ו). ש ת י ת י

מאיר

מגן דוד

עין

וכצותיהם. שאם היתה הקצה שהניעה להקריב כדי לשבך אף וחמה מתפזר סקרצנותיהם עולות היו. חננס אס היתה הקצה לפי שנמנעו מלחבול צער תלוה וכחשז היה צעיניהם כשפכות דמים ולא הותרו להם לחבול צער אלא ע"י הקרצה א"כ ע"כ שלמים הקריבו. ובגלגול הדברים מתפזר דהעולה היא דבר שהיה יסן ושלמים הם דבר של חידוש. כ) כלו' דר' ראוץן פירשו דעולות ושלמים אינן נשחטין במקום א' ועיין צמכילתא טס וצנחמים כ"ה ונ"א. נח) עיין לעיל אות ל"ח דהפיסי בני מידרש לר"מ צאהל מועד וב"ה צקדר עולם ולרצנן מידרש צצית עולמים. והכי טציק לה משום דרצנן סצרי צצית העולמים מידרש ועשאוהו פתיחה לויחי ציום כלות שהוא צאהל מועד וכמו שבחצתי לעיל אות ל"ז והרז"וו הגיה הפיחי גני זה המשכן וא"י. נצ) דמידרש צקדר עולם וצשה"ט רצה טס יצא דודי לגנו זו העבינה. וצויקרא רצה פ"ט ושה"ט רצה פ"ד ג' א"ר יוחנן למדחך תורה וכו' הה"ד יצא דודי וגו' וא"כ צחתי לגני וגו' וצצמדצר רצה פ"ג ג' א"ר חו"כ וכו' ור' יוסף צר חמא דריש ליה להאי קרייה כוליה עי"ט וצמסיקתא ג' א"ר חו"כ וצתנחומא ג' א"ר א צוהו וכו' ובצר כחצתי שהתנחומא השמיט פליגיטיהו דר"א וריצ"ח וכן השמיט הא דמזבח אדמה וגו' ולא דריש אלא פיקר המוקרא דעורי לפון כמו שהוא צצרייתא דקדר עולם פ"ז אצל צצמדצר רצה פ"ג הרחיבו הענין לכמה פנים עי"ט. נג) צ"א הגיה שאמר לצני פלטרין ולצני פלטרין וכו' וט"ח הברו וכו' וכו' וא"ל. וכל אלו התאמרים עד סוף השיטה הם צתנחומא והתם ג' דצד אחר צחתי לגני וגו' משל לאלך שאמר וכו' סיצכו לו הפלטרין וכו' על פתח פלטרין וכו' וצו עקין וכו' מה עשה המלך ככנס צסתר שלח הכרוז וכו'. והועתק מאמר זה גם צצמדצר רצה וט"ס ג' למה"ד וכו' סיצכו פלטרין וכו' עומדים על פתח פלטרין ומלעקים וכו' והרחיצו וציאר טס קלת הדצר עי"ט. נד) צתנחומא טס אר"ט צן אסיכי וכו' וצשה"ט רצה גרסינן צחתי לגני א"ר חכ"ס חתניה דר"א צן אציכא צס ר"ט צן יוסף. נה) כ"ה יוסף צה צחתי לגן חכ"כ אלא לגני למקום שהיה עקרי מתחלה. ועיקר שכינה לא צתנחומים היתה (צחמיה) הה"ד וישמעו את קול וגו'. וכ"ה צצמדצר רצה פ"ג אלא דהתם ג' א"ר ישמעאל צר יוסף ונראה שהוא ט"ס. והתם ג' לגני לגכו כי וכ"ה צסיכוי סגנון קלת צמסיקתא והתם ג' ר' חננס חתניה דר"א צן אציכא צס ר"ט צן יוסף. נה) כ"ה צתנחומא טס והכי חני לכולא צקדר עולם רצה צחתי לגני אחותי כלה זה יום שמיני. אריתי מורי עם צממי זו קטורת ולצונה והתנחות. אכלתי יערי עם דצסי אלו חצרי העולה ואימורי קדשי קדשים. שחיתי ייני עם הלצני אלו הנסכים ואימורי קדשים קלים. אכלו לעים זה משא ואהרן שחו ושכרו דודים זו כנסת ישראל. וצשה"ט רצה ג' זה קטורת הסמים וקומץ הלצונה וצצמדצר רצה טס זו הלצונה והקטרת וכן הגיה צ"א. נו) לעיל העתקתי נו' קדר עולם וכ"ה הני צשה"ט רצה וצצמדצר רצה וצתנחומא הגי' כמו שהוא לפנינו.

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה יק

י י ג י ע ס ח ל ב י (ט"ט ס) אילו הנסכים והחלבים ה: דבר אחר אכלתי י
יערי אילו שלשה דברים שעשו הנשיאים שלא כהוגן וקיבלם הקדוש ברוך הוא.
שהיחיד אינו מתגדב קטורת והביא כל נשיא קטורת כמה שכתב כף אחת עשרה זהב
מליאה קטורת (צמדנר ז' י"ד). ושאיין יחיד מביא חטאת אלא אם כן הודע לו שנאמר
או הודע עליו חטאתו (ויקרא ד' כ"ג) והביא כל נשיא ונשיא שלא הודע לו כמה
שכתב שעיר עזים אחד לחטאת (צמדנר ז' ט"ז). ושאיין קרבנו של יחיד דוחה את השבת
וקרבנו של נשיא דוחה את השבת כמו שכתב ביום השביעי נשיא לבני אפרים (ט"ט
ס"ח) נח). אכלו רעים שנתו ושברו דודים (ט"ט ס) אילו ישראל
שנקראו רעים שנאמר למען אחי ורעי (תהלים קכ"ז ח') נט): דבר אחר יבא
דודי לגנו אל תהי קורא כן אלא לגנונו אימתי ויהי ביום כלות
משה אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי ביום שנכנסה הכלה לחופתה ויהי ביום
כלת משה כלת כתיב ס):

אין נאמר

דבר אחר ויהי ביום [כלות משה וגו'] זה שאמר הכתוב כי יש אדם שעמלו
בחכמה וברעת וכשרון (קהלת ז' כ"ח) זה בצלאל שעשה המשכן בחכמה וברעת כמה
שכתב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה וברעת (שמות ל"א ג'). ולאדם
שלא עמל בו יתגנו חלקו (קהלת ט"ט) זה משה שלא עמל במשכן ונקרא
על שמו שנאמר ויהי ביום [וגו']. כלות בצלאל אין כתב כאן אלא ביום כלת
משה הוי ולאדם שלא עמל בו יתגנו חלקו טל):

כ"ז יתגנו חלקו

כאיד מגן דוד עין

נז) ועיי' לעיל נו' קדר עולם וכיה צה"ש רצה. וצמדנר רצה ג' חלו המנחות והנסכים וצתנחומא חלו הנסכים
וכראה שחכמה חלת והחל ציס צטיבוס. נח) צתנחומא ג' ד"ח אריתי מורי וגו' עם סלצי חלו ג' דברים
וכו' וצה"ש רצה נמלא זה המלאך הכי וא"ר שמועון צון יוסף יכא צכ"מ אין היחיד מביא קטרת
צנדצה וכאן קטרת צנדצה. צכ"מ אין היחיד מביא חטאת נדצה. וכאן חטאת נדצה צכ"מ אין היחיד מביא קרבן יחיד
דוחה עומאה וצצת וכאן קרבן יחיד דוחה חת השצת וחת העו חה. צכ"מ אין היחיד מביא חטאת
אלא על חטא וכאן היחיד מביא חטאת שלא על חטא. חבל צמדנר רצה ג' לה הכי ד"ח אריתי
מורי וגו' א"ר שמועון צון יוסף יכיה ג' דברים כתוצ כאן אריתי מורי וגו' כנגד ג' דברים
שעשו הנשיאים שלא כהוגן וקבלם הקצ"ה ואלו הן צכ"מ אין היחיד מתנדב בקטרה והנשיאים
הציאו כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת. צכ"מ אין היחיד מביא חטאת אלא אחר ידיעת חטאו
וחלו הציאו שעיר שלא בחטא. צכ"מ אין קרבן יחיד דוחה חת השצת וכאן קרבן יחיד דוחה חת
השצת חל למדת כמה קרבן נשיאים חביצ לפני הקצ"ה. וצ"ח השמיט לפנינו מן קטרת עד ואלין
יחיד והיא ט"ס. נט) וכ"ה צתנחומא ט"ט ועיי' לעיל חות כ"ה נוס' קדר עולם וצדצה צמדנר
ושה"ש ט"ט דריש ליה צענין אחר עיי"ש. ט) וגו' הצתנחומא שכתבס כלת לחופה עם החתן לכך
כתיב ויהי ציום כלת חקר. ועיי' צקדר עולם פט"ו וצקוף חס' תענית וצמדנר רצה פייצ צד"ה
הה"ד לאינה וראינה וט"ס ג' כלת כתיב ציווא דעלת כלתא לגנכא וכ"ה צפסיקתא סוף שיטה ד'
וצוהר שמות ה' ע"צ ג' דתניא א"ר יהודה מ"ד ויהי ציום כלת משה כלת כתיב ציווא
דעללת כלת לחופה ושכינתא דח היא כלת וצוהר פ' נשא קמ"ה ע"א ג' תלמי ר' יוסף ציום
שכתבס כלת לחופה. וצפריס שלפנינו כלות מלא כתיב והאריך צעל מנחת סי צדצר עיי"ש
וצמה שהעתיק ט"ס מן הרעיא מהימנא פ' פנחס רכ"ד ע"א. ח"ה עיקרו טל זה המדרש הוא
על עורי לפון וגו' צחתי לגני וגו' והוא מן קדר עולם וכמו שרמזתי ועצדין יתיה רצון פתיחה לוייה
ציום כלות לפנינו וצתנחומא וכמו שרמזתי. ויראה שצתנחומא הועתק מפסיקתא שלפנינו אלא
שהשמיטו זה שאינו כוגע לעיקר הדרוש. וצפסיקתא צשיטה ח' פתחו לה מן צחתי לגני והציאו
ט"ס מדרשו של ר' עזריה צט"ס ר"י צר סימון למלך שבעס על המטרונה וכו' והוא צמדנר רצה
פיי"ג וצה"ש רצה פ"ה ואח"כ הא דר' חכי"ה ח' שרמזתי לעיל עליו צחות כ"ב ואח"כ הא דר'
תנחום וכו' שרמזתי עליו לעיל חות כ"ד ומאריך ט"ס קלח צענין חדה"ר שנתמעטה קוואתו והוא
צדצה ט"ס וצצר פיי"ט ואח"כ צט"ס ר' ילחק מקילוקה של שכינה לז' רקיעים וירידתה ע"י משה
והיא לפנינו לקמן צשיטה ו' עיי"ש חות ע"א. ועפ"י הפסיקתא שלפנינו והקדר עולם והפסיקתא
נכדרה הפתיחה לוייה המקריצ וגו' צמדנר רצה פיי"ג צחיו הוספות והרצפת דברים. ועיי' צתרגוס
יונתן וצרש"י צה"ש ט"ס שחרגו ופירשו חלו הפסוקים עפ"י האגדות. טל) שיטה זו היא צתנחומא

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

יצאה גויה -
אל עיניו

[דבר אחר] ויהי מה שאמר ועשה כנ). אמר רבי יהושע בן לוי תנאים עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל עד שהם במצרים שאינו מוציאם משם אלא על מנת שיעשו לו משכן וישרה שכינתו בהם כמה שכתב וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (שמות כ"ט מ"ו) קג) וכיון שהוקם המשכן וירדה השכינה ושרתה בתוכם באותה שעה נתקיימו כל אותן התנאים לפיכך הוא אומר ויהי ה'. מה שאמר עשה קד):

דבר אחר [ויהי] קפ) רב אמר דבר שלא היה נברא בעולם אלא עכשיו. משנברא העולם לא שרתה השכינה בתחתונים אלא (משה הקיס) [משהוקם] המשכן שרתה השכינה בתחתונים קו). ורבי שמעון בן יוחאי אומר מאי ויהי דבר שהיה ופסק וחזר להיות כמה שהיה. שכן אתה מוצא מתחילת ברייתו של עולם הייתה השכינה בתחתונים כמה שכתוב וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן (בראשית ג' ח') קז). חטא אדם הראשון נסתלקה השכינה לרקיע הראשון. עמד קין והרג לאחיו נסתלקה לרקיע השני עמד דור אנוש וחטאו אז הוחל לקרא בשם ה' (סס ד' כ"ו) קח) ונסתלקה לרקיע השלישי. עמדו דור המבול וחטאו. כמה שכתוב וירא ה' כי רבה רעת האדם (ססו' ה') [ונסתלקה לרקיע הרביעי. עמדו דור הפלגה] ונסתלקה השכינה לרקיע החמישי קט). עמדו הסדומיים ונסתלקה לששי שהיו חוטאים ואנשי סדום רעים וחטאים (סס י"ג י"ג ע). באו פלשתים וחטאו וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה (סס כ' ז') ונסתלקה לשביעי: בא אברחם וסיגל מעשים טובים וירדה השכינה מן הרקיע השביעי לששי. בא יצחק ופשט צוארו על גבי המזבח וירדה מן הששי לחמישי. בא יעקב ונטע (אהלם) [אהלים] לתורה כמו שכתב ויעקב איש תם יושב אהלים (סס כ"ה כ"א) וירדה השכינה מחמישי לרביעי. בא לוי והורידה מרביעי לשלישי. בא קהת והורידה בשלישי לשני. בא עמרם והורידה לראשון. אשריהם הצדיקים שהם משכינים השכינה בארץ שכן כתיב כי ישרים ישכנו ארץ (נחלי ז' כ"א) בא משה והורידה למטה כמה שכתב ויכס הענן את האהל וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ' ל"ד) עח): כתב הנה

מאיר מגן דוד עין

סס שיטה י' וצמזצב רצה סס שיטה ע' וצרצה סס וקיים ודכותיה של מה ודו ור"ל סקרא הצית על סס דוד כמו שגדרש לעיל בפסיקתא ז'. וחולי היו צשיטה זו אריכות דברים ונשמעו לפי שהזכרו לעיל פ"ב. ועיי' בילקוט קהלת המק"ס דג' ד"א כי יש אדם זה שלמה שעמלו צחכמה של ויסכס וכל האדם וכל אדם שלא עמל צו יתנו חלקו זה דוד וזמור שיר תכוכת הצית ודוד ושלמה אכ"כ חלל לדוד. קצ) כלו' מלך ויהי משעשה לדבר שאמרו ועשו וצ"א הגיה עשה וח"ל. ושיטה זו היא צחכומא סס שיטה י"א וסס ב' ויהי ציוס וגו' אריצ"ל וכו'. וצרצה סס שיטה ה' וסס ב' ויהי ציוס וגו' מהו ויהי א"ר יהוהו סע תנאים וכו'. קג) ופליג אונאי דס"ל צבמה מקומות צמדדשים שלא נעשה הושכן חלל צשזל חטא העגל. קד) צרצה סס קטוע המאמר מן ושרתה צתו כס ולהלן חסר. וצחכומא מקיים הכי ירדה שכינה ושרתה ציניהם צחותה עשה נתקיימו כל אותן התנאים לכך כת"י צ"א חשש כן לקיים מה שהתנה עשה. ויראה דלחו מלת ויהי דרש חלל ה"א דה ש כן דרש וכן נראה מקדר הנחמרים סס צחכומא. קה) שיטה זו צחכומא סס שיטה ה' וה"ג התם ויהי ציוס כלות משה רב אמר כל אומר כל מקום שהו אלו אומר ויהי דבר שהו חלל חלל ור"ל שמעון אומר כי יש שהוא אומר ויהי דבר שהו נפק לרצה ימים וחזר לכמות שהיה זש"ה צחתי לגוי וגו' וכו'. וצרצה סס צשיטה י' ג' לה הכי ויהי רב אמר דבר שלא היה וצבצבל העולם ועד עכשיו נעשה צחותו היום שושצבצבל העולם ועד חותה עשה לא שרתה שכינה צחכומים חלל מה שהוקם הושכן ואילך לכך נאמר ויהי דבר חדש הוא רצצ"י אומר דבר שהיה ופסק וכו' וצ"א הגיה רב אמר מה שלל ח"ה מ ש צ ר ח וכו'. קו) צד"פ גרעס משה וקם וצלי ספק שהמגייהם תקו מה שהיה קיים והעיקר משהוקם. קז) צרצה סס וקיים לה הכי שכן חתה מולל וכו' מתהלך צגן וגו' וכיון שנסתלקה השכינה צבת שחטא חלל לא ירדה עד שהוקם הושכן לפיכך כתיב ויהי דבר שהיה ופסק ימים הרצה וחזר לכמות שהיה. והשאר ליתא ועיי' לקמן חות ע"א. קח) וס"ל שהוא לשון חרד עיי' צצ"ר פכ"ג. קט) כן הגיה צז"א. ע) צז"א הגיה עמדו הסדומיים שהיו חוטאים ואנשי סדום ונסתלקה לששי. עח) צמקרא בחצ חת חלל חו ע ד. צז"א וק"ס האמור ונגיה צא

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה כ

ויהי אין צרה כיוצא בה וכל מקום שכתב ויהי אין שמחה כיוצא בה. השיבו את רבי שמואל בן נחמן אמרו לו והרי כתב ויהי אור (בראשית א' ג') מה צרה יש בזו אמר להן שאורו עתיד ליגנו מפני המאורות עה) אמרו לו והרי כתב ויהי ביום השמיני (ויקרא ט' א') מה צרה יש בזו אמר להן שנדב ואביהו עתידים למות עו) אמרו לו והרי כתב ויהי ביום כלות אמר להן מפני שעתיד לגנו מפני בית המקדש עו). אמרו לו והרי כתב ויהי כה אשר נלכדה ירושלים (ירמיה ל"ח כ"ח) אמר להן אין שמחה כיוצא בה שלא נתן הנביא אפוכי לישראל אלא הוא כמה שכתב תם עונך בת ציון (איכה ד' כ"ז עח):

דבר אחר ויהי ביום כלות משה מי אמר ווי עט) אמר רבי אבא כביכול הקדוש ברוך הוא אמר ווי פ) למה הדבר דומה למלך שהיה לו מטרונה רוננית פח) ואמר לה המלך עשי לך פורפירא פג) כל ימים שהייתה עמוקה באותה פורפירא לא היתה מרוננית פג) אחר ימים גמרה הפורפירא ונתנו אותה לכבס ועשאה והביאה

מאיר מגן דור עין

אית ציה וצח"צ קי"ח ע"ז ויהי ציום כלת משה דכחת כלת משה לארעא ואי תימח ויהי צבל אחר לחו איהו אלח ליענא דלערא והכח כתיב ויהי ציום אלח צההוא יומא דשכינתא כחת לארעא אשתכח מקטרגא לגבה וכו' וס"ק קס"ז ע"א דרש על ויהי אור דלית ציה סיוון צרכה עיי"ש וצח"ג רל"א ע"א פחח ר' שמעון ואמר ויהי ציום צבל אחר דכתיב ויהי איהו לער ויהי צי צי מי לער ודאי ויהי ציום יומא דלית ציה לער וכו'. וצוהר מדע רוח העתיקו ר' יהושע ע אמר כ"מ ש"י ויהי צי צי מי לשון לער הוא. ולקמן צפ' ויהי המקריב ג' ד"א ויהי א"ר שמעון צר אצא צס"ר יוחנן כ"מ שכתב ויהי צי צו שמחה ויש צו לרה. וקשה להכריע על הנוסחא העקריית. וכבר נסתפקו בדבר זה בצבלי ואולי ש"ל שס"א ר' יהושע צן לוי ואפטר דר' סייח צר אצא כשתצט לר' תייח רצה ול"ע. ופי"י שמתה ג דולה מו"ח מו"ח א"ל צתמיה וכי מולח אחה שמחה גדולה מו"ח וצ"ח פ"י א"ל מולח ארשצ"י כלו' מלינו לרשצ"י שדורש על דרך אחר ולדד להגיה א"ת ארשצ"י אמר וכו' וא"כ. עה) ולא ס"ל דהן הן המאורות שנתלו צד' אלח כגזו אור הרשון מפני המאורות וצ"ח הגיה מפני הרשע וצ"ח פח"צ ג' שלח זכה העולם להשתמש צחותה האורה וכ"ה צשאר המקומות ומייתי עלה דר"י צר סיוון שכיון שנתחכל הקצ"ה צדור אנוש ודור המצול ודור הפלגה גזו ועיי" לקמן פכ"ג אות כ"א. עו) וכ"ה צצ"ר שס וצשאר המקומות. עז) צצ"ר ג' שנגזר צצנין הצית וכ"ה צויקרא רצה וצאקתר רצה ג' שנגזו צו צנינו של עולם והוא ט"ס ול"ל שנגזו צצנין וכו' וצרות רצה הגי' שצו כגזו צנין צהמ"ק ש"ל ולא יכול משה לצוה אל אהל מועד ואולי הוא משוצע ועיי" מחילתא חס' דצחדש פ"א וצאליהו רצה פכ"ה וצאדר"י פח"א. עח) צצ"ר שס ג' א"ל עוד היא שמחה שצו ציום נטלו ישראל אר"י על עונותיהם דא"ר שמואל צר נחמן אר"י כי גדולה נטלו ישראל על עונותיהם ציום שחרצ ציהמ"ק ש"ל חס עונך צת ליון וגו' וצויקרא רצה ג' אר"י פ"י ס"ן שלמה וצרות רצה ג' אר"י פ"י ס"ן שלימה אצל צצמדצר רצה וצאקתר רצה הגי' אר"י פ"י ס"ן וצתחומא שתיכי הגי' אר"י פ"י ס"ן וכל הנוקמאות טובים כח' עיי" צערוד ערך אר"י פ"י ס"ן וערך אר"י פ"י ס"ן ופי"י שנטלו גזר דין שלם. וצעיקר הדרוש כראה שעיקרו לא היה רק מסורה דחונשה ויהי צי צי מי הם ולסיוון שכולם מדצרים צמאורע רע אמרו שמלת ויהי חורה על זה כלו' שמלה זו מחוצרת כמו וי"ה. וצ' אלו המלות הם צחמת מורות ע"ז וי צארמית ויהי צמקרא קיים והמה והי ציחזקאל צ'. ואח"כ הרחיבו הדרשנים א"ת הענין וכוונו צו שאין מאורע של שמחה שלמה צעוה"ז ע"כ כל ויהי יע צו לרה א"ך לע"ל אז תהיה שמחת עולם ע"כ כל ויהי יע צו שמחה ועיי" צמדרשים שרומתי דקחצני שס עוד פסקוי טובי ואולי שאף כאן הוו אלח שהקופרים קיטעום וקלרו צהס. עט) אלו המדרשים נצנו על היסוד דויהי הוא לשון לער ודרשוהו לכמה פנים וכן דרשו ויהי צי צשלת פרעה לכמה פנים. ואלו המדרשים הם צצמדצר רצה וצתחומא צפ' ויהי ציום כלות. פ) צרצה ג' א"ר א"י וצתחומא ג' לה קתמא כלו' וי ציום כלות משה מוטל למלך וכו'. פח) צד"פ ר"ו כ"ו ת וצרצה רוננית וצו' צעל מוקיף הערוך ר"ו ט"ג כ"י וצתחומא ר"ג כ"י ת ולפי הענין היא חשה מקטרת. פצ) וב"ה צתחומא וצרצה עשי ל"י. פג) צרצה מר כ"ת וצתחומא כל זמן שהיתה מתעקת

פסיקתא **ויהי ביום כלות משה** רבתי ה

למלך כיון שראה אותה המלך התחיל צווח ווי אמרה ליה מרי המלך פורפירא שלך עשויה ואתה צווח ווי אמר לה שלא תחזור לרונגית פד). כך אתה מוצא שהיו ישראל בכל שעה מרננים כמה שכתב וילונג העם על מישה ועל אהרן (שמות ע"ז כ"ד) פה) וכן וילונג כל עדת בני ישראל (שם כ"ז ז') וכן ואתם המיתם עם ה' (צמדצר י"ז ו') פו) תבע הקדוש ברוך הוא בידם שיעשו את המשכן כמה שכתב ועשו לי מקדש וגו' (שמות כ"ה ס') פז) ואת מוצא כל ימים שהיו עסוקים במלאכת המשכן לא היו מרננים לא עשה פה) אלא כיון שגמרו את המשכן התחיל הקדוש ברוך הוא צווח ווי ויהי ביום כלות אמרו רבונג של עולם המשכן עשוי ואת צווח ווי אמר להם אומר לכם למה אני צווח ווי שלא יחזרו וירננו בשם שהיו מרננים פט):

דבר אחר ויהי ביום מי קרא ווי הכבורות אמרו ווי שנישלה מהם הכהונה ל). שנו רבותינו עד שלא הוקם המשכן היו הנמות מותרות ועבודה בבכורות (זנחיס פי"ד מ"ד). וכן כתב והכהנים והעם אל יהרסו וגו' (שמות י"ט כ"ד) עד עכשיו לא ניתנה תורה ולא ניתנה כהונה לאהרן והוא אומר והכהנים והעם אל יהרסו רבי יהושע בן קרחה ורבי אהר מטהם אומר הכהנים אלו הבכורים וחבריו אומרים אלו גדב ואביהו לא). וכן שבר ה' מטה רשעים (ישעיה י"ד ה') אמר רבי אבא בר ממל אילו הבכורות לז). לסיכך כשהוקם המשכן צווחו ווי ויהי ביום:

דבר אחר ויהי מי אמר ווי המלאכים אמרו ווי אמרו עכשיו מניח הקב"ה את העליונים ויורד ודר בתחתונים. אף על פי כן פייסן הקדוש ברוך הוא את העליונים ואמר להן חייכון

מאיר **מגן דוד** עין

זה חיינה מריצה וכו'. פד) ז"פ לר ט כ כ י ת ה וצרצה לר ע כ כ י ת ה וצח:חומא שם שינו כל סגנון לשון הסיפור עיי"ש. פה) צמקרא לא כמלא ועל אהרן. פו) צמקרא כחוצ א ת ס. פז) ז"א הגיה תצע הקצ"ה מ ה ס וצרצה תצע הקצ"ה שיעשו לו מקדש וכו'. פח) בלו' לא הספיק הדבר וז"א כדחק לפרשו וצרצה ליחא. פע) וצרצה קיעעו קלת לשון המאמר וצח:חומא שינו כל סגנון הלשון ללשון למה וקלה. ל) צח:חומא כשמוט זה המאמר וצרצה הגי' ה צ ב ו ר י ס וכן הגיה ז"א וא"ל. לא) ז"א הגיה ו ס צ י ר ו ח מ ר ו כ"ה צרצה ועיי' זנחיס קט"ו ע"ז ומכילתא מס' דצמדש פ"ד וצח:חמ לא איתצרי מלך חמר הא ומלך חמר הא ועיי' צמה סרמזתי שם צמ"ע חות ל'. לז) צרצה חסיים לפי שהקרי צו לפני ס ע ג ל א צ ד ו ב ה ו כ ה וכן הגיה ז"א וא"ל חלל שצרצה הרחיבו הענין עיי"ש וצילקוט ישעיה ר' רפ"ה נמי ליחא וגרסינן צירושלמי דמגילה פ"א הי"ג צפס ר' יוחנן מליבן קטע הקושט הזה שחאה עצודה בצבורות מן הדין קריה כי לי כל צבור ציוס הכותי וגו' וכתיב וצב ל אלהי מלריס אעשה ספטיס וגו'. קודם לכן מה היו עושין ומקח רצקה את צגדי עשו צנה הגדול החמודות וגו' מהו חוודות שהיה משמש צכהונה גדולה א"ר לוי שצר ה' מטה רשעים אלו הבכורות שהקריצו לעגל תחלה. ח"א"ש רוחה חני לצאר הענין ולפרש דברי צירושלמי והוא. צימי האצות היה הצבור כהן עוצד עצודה. וכלפי אלו המקריצים את צניהם לעצביהם שהיו מקריצים את הצבור כמ"ש החתן צכורי פשעי (מיכה ו') ואמר ויקח את צנו הצבור וגו' ויעלהו עולה וגו' (מלכים צ' ג') היה המנהג שיהיה הצבור כהן המקריצ אלא שלפעמים נדחה הצבור מפני הלעיר שזכה בצבורותו כמו שדחה עשו מפני יעקב. וזה הייתה תחילת תרעומתו של קין על הצל שהקריצו ג' ס ה ו א. וכך הוא היה הדבר כוהג וצא צורע אצרהם עד שירדו למלריס. ויפה פירשו חז"ל צגדי ה ח ו ד ו ת שהם צגדי הצבור. כיון שירדו אצותינו למלריס ויקס מלך חדש וגזר להכניעם ולפעצדם היה צלי ספק ממגמת זה המלך לשלוע צהם צגופס וצנפסם ולקדר עניניהם עפ"י משער מלכות מלריס. וידוע הדבר שהמלריים נחלקו למפלגות ולבחות שונות. צמפלגה העליונה היו חשי המלוכה ושריה ויועליה וחאשוי מלחמתה. ועל ידיהם הייתה המפלגה השניה והם הכהנים אשר לקחו מקם מלח המלך ועל ידיהם רדו צעם כרלונס כי העם צעלו ישאל ומקלו יגיד לו וכענין שאמר הכחוצ הנציחים כצאו צסקר והכהנים ירדו על ידיהם ועמי אהצו כן (ירמיה ה') ואלו הכהנים חטאת העם יאבלו ואל עונס ישאו נפסם והדעת יחאסו ועל כן נדחה העם מצלי הדעת וכענין שאמר הושע צמכה זו (הושע ד'). ועל כן הייתה מחצולת מלכות מלריס לצטל הכהונה מצכורי ישראל ולצחור שצטו אחד אשר הוא יכהן צעם. וכצר צאה לנו הקצלה שצצט לוי היו הכהנים צמלריס. והם

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה כא

העיקר למעלה כמה שכתב כסה השמים הודו ותהילתו מלאה הארץ (חזקוק ג' ג') (ג'). אמר רבי סימן בשם ר' שמעון בשם רבי יהושע (לד) שחק עליהם הקדוש ברוך הוא על שאמר העיקר למעלה שכן כתב הודו על ארץ ויש מי שירם קרן וגו' (תהלים קנ"ח י"ג י"ד) בתחלה על ארץ ואחר כך שמים לפיכך אמרו ווי יהי ביום כלות משה: דבר אחר ויהי מי אמר ווי אומות העולם אמרו ווי. למה אמרו ווי אלא אמרו עד שלא היה הקדוש ברוך הוא דר עמהם היה מתקיים עליהם ועושה מלחמותיהם ועכשיו שעשו לו משכן ודר עמהם על אחת כמה וכמה לפיכך אמרו ווי יהי ביום כלות משה לה):

דבר אחר ויהי ביום כלות משה וגו' מה כתב למעלה מן העניין ברבת

מאי מגן דוד עין

היו פנוים משעבוד כמו שאמרו בשמות רצה פ"ה אר"צ"ל שצטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך וע"כ תמלא ג"כ שאמרו (שם פ"ה) שהמילדות היו מזה השצט חס יוכצד ואלישצט או יוכצד ומרים לפי שכל דברי המלכות היו נחשכין עפ"י השצט הזה. וע"כ קיימו בעלמם המילה במלכים כחמס צפרי במדבר פי"ק עיי"ש וצפרי דברים פי"ג ש"כ אמרו כי ש"מ ר"ו ח"מ ר"ד צמלרים וצ"ר י"כ ל"ו ר"ו במדבר רבי אומר כי ש"מ חמתך וצריהך יכלורו במדבר. וטעם פלוגתא זו לפי שרצי סדר שאף במלרים לא בהנו אלא הצבורים (וכנס) המכילתא שרמתי עליה לבייל אות ל"א) ולא נצחרו הלויים אלא במדבר. חבל צלחת הדברים מוכיחים דלא כוותיה זרמו לדבר במקראות שהרי צמלרים נקרא חותו השצט צ"ת לעלמו כחמרו וילך איש מצ"ת לוי (שמות צ') וכן צמה שקמן הכתוב את אהרן ואמר הלא אהרן חזיק ל"ו י (שם ד' ועיי"ש שם צ"א צ"ע) ומיכה יוכיח ששמת ואמר עתה ידעתי כי ייטיב ה' לי כי היה ה' לוי לכהן (שופטים י"ז) חין זה אלא שכך הורגלו מימיהם צכהנים משצט לוי ומפורש הדבר בשמואל א' צ' חמר שם הנגלה נגליתי אל צית חזיק צה י"ו ח"ס צ"מ ל"ר י"ס ל"צ י"ת פ"ר ע"ה וצחר חמו מבל שצטי ישראל לי לכהן וגו'. ועפ"י דרכנו כצין מעלת המשפחה הזאת צמלרים שכולדו צה שלשת הרועים משה אהרן ומרים הנציחה. ושוא דבר האומרים שמשם לקח חכמתו מצית פרעה הגע בעלמך ואהרן ומרים מהיכן לקחו חכמתם אלא כמו שאמרנו. ועפ"י חצין חמס (שמות רצה פ"ה) וישק לו כטל כהונה ולויה זה נוטל כהונה ונותן לויה ונותן כהונה. שאהרן ירד מגדולתו לכבוד משה הזעיר ממנו. ומעתה כצין קללת יעקב את לוי צלמרו שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם וגו' (צ"א ש"ת מ"ג) לפי שצטו לצצם אחרי מלכות מלרים וצזה עקרו את שור זה יוסף להורידו מגדולתו. וכלל את שמעון עם לוי שצטו היה להתערב עם מי שהשעה משחקת לו ומחס להיות עם אשר לצדד ישכון. כן עשו צצטיים צצעל פעור. ואח"כ הלכו עם יהודה. ומחס שנתערבו עם צני שער (דה"א ד') עד שחללו מהיות שצט צישראל. ולא נחשבה מלכות יהודה כ"א לצ' צצטיים יהודה וצנימין כי שמעון בצד חלף וצטל ונתקיימה צו קללת חחנקם ואפ"ל. וצלי ספק שיד השצט הזה היחה צמעל להחזיק ידי מלכות מלרים ע"כ כלל הזקן את שמעון עם לוי וקללם. חמס יוסצ צצטיים ישחק ולוכד חכמים צערמס ומשצט לוי ילא צור מוסל צישראל ונחלו. וכיון שנגאלו ישראל להיות צני חורין היחה הכוונה הרחשונה להחזיר הדבר ליוכנו ולהכחיד כל זכר מלרים ואלחיה ולהשיצ הכהונה אל הצבורים. חצל בשאירע מעשה העגל נקצט הדבר כמו שהיה צמלרים. וכמו שאמרו צמכילתא חס' דצחדש פ"צ צמקרא וחחס תהיו לי ממנכת כהנים ד"א כהנים מכאן חמרו ראזין היו כל ישראל לחבול צקדשים עד שלל עטו העגל משעבו העגל נטלו מהם ונחמו לכהנים (ועיי"ש צמ"ע אות ל"ו). ועפ"י דרכנו חצין מה שאמר קרה כי כל ע"ה צ"ל ס"ד ס"י ס' ולמה נחצצרו אליו צני ראזון ועיי"ש צ"א צ"ע ואין חני רואה כאן להסלים הענין הזה. ל"ג) צ"א הגיה פ"י ס' וצרה ג' פ"י ס' וליתא שם למלות ח"ת ה"ע ל"ו כ"י ס' וצתי נוסחאות הס שנתערבו לפיכך. עוד הגיה צ"א ח"י כ"ן ה"ו ח"ה עיקר חצל צרה חיתא ח"י כ"ס וצתחומא הוצח המקרא אשר תנה הודך על השמים (תהלים ח') ועס שינו כל הסגנון והשמיטו שמות צעלי המחמר וע"ע צתחומא תרומה צדיה ועשית יריבות עזים. (לד) צרה ח"ר סימון צס"ר יהושע צן לוי וצתחומא ג' סתמא וה"ג וצתחומין של הצל חמס ובו ועיי"ש צתחומא תרומה. לה) צתחומא השמיטו זה המחמר חצל צרה חיתא צסימין סגנון הלשון. ח"מ ח"ס צרה וצתחומא הועתקו הדברים מהפסיקתא שלפנינו אלא שכצו ש"ו סגנון הלשון

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

כהנים יברכך ה' (צמדנר ו' כ"ד) לו). אמר רבי יהושע רסיכנן לו) למה הדבר דומה למלך שקידש את בתו ועשה לה קידושין גדולים ושלמה בהם עין רעה. עבר המלך להשיא את בתו לה) מה עשה נתן לה קמיע. אמר לה יהי הקמיע הזה עלייך כדי שלא ישלום בך עין רעה עוד. כך כשבא הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל בסיני עשה להם פומנה גדולה כמה שכתב וכל העם רואים את הקולות (עמות כ' ע"ו) ולא היו אלא קידושין כמה שנאמר לך אל העם וקדשם (טס י"ע י') ושלמה בהם עין הרעה ונשתברו הלוחות כמה שכתב וישבר אותם תחת ההר (טס ל"ז י"ט). לא עשה לו) אלא כיון שכאו (ועסה) [ועשו] את המשכן נתן להם הקדוש ברוך הוא את הברכות תחילה כדי שלא תשלום בהם עין רעה לפיכך כתב תחילה יברכך ה' ואחר כך ויהי ביום: דבר אחר למה כתב תחילה יברכך ואחר כך ויהי אמר רבי אבהו ק) אין מידותיו של הקדוש ברוך הוא כמדת בשר ודם מלך בשר ודם נכנס למדינה משבני המדינה מקלסין אותו ומשכחין ומכבדין אותו ואחר כך עושה להם כל צורכיהם בונה להם דימוסיא קא) עושה להם נחת רוח כמדינה אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא עד שלא עשו ישראל המשכן נתן להם הברכות תחילה כמה שכתב יברכך ה' ואחר כך ויהי ביום כלות קנ):

דבר אחר ויהי ביום כלות משה א"ר יהודה ברבי שלום בשם רבי לוי אין רובע בארץ שאין בו תשעה קבין מוסיקין קג). אמר רבי יוחנן כשהוקם המשכן כלו המזיקים מן העולם דכתיב לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך (תהלים ל"א י') כשהוקם המשכן. אמר ריש לקיש מה לי ולספר תילים דבר תורה הוא יברכך ה' וישמרך מן המזיקים קד) אימתי ויהי ביום כלות משה. דבר אחר ויהי ביום ה' קים משה אין כתב כאן אלא ביום כלות יום שכלו המזיקים מן העולם קה):

דבר אחר ויהי ביום כלות משה פותח בו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה (טה"ט ג' י"ח) (ומפרסמו) [ומפרנסו] קו) כשם שהוא אומר בשיר השירים קז): דבר אחר ויהי ביום כלות משה זה שאמר הכתוב אשמעה מה ידבר האלהים

מאיר מגן דוד עין

וקיטעו הדברים. לו) השיטה הזו היא צת:חומא שיטה ו' וזרצה נחחזרה לחת עם הפתיחה אפריון עשה לו המלך שלמה שהוא טס צשיטה ג'. לו) זרצה ג' צס ר' לוי. לח) צתחומא עמד המלך וכו' וכן הגיה צז"ח. וזרצה כס צח המלך וכו'. לו) עיין לעיל אות פ"ח וצתחומא ליתא וזרצה ג' ל"ח ע"ה כ"ג. ק) זרצה ג' ח"ר חזין וכו'. קא) זרצה ד' י"ח ו"ח ו"ח וכן כתבו צז"ח ופירש מרחץ וח"ל חלל עיקר הנוסחא דימוסיא פי' צנין ללרכי העם עיין צערוך ערך דומס. קצ) עיי' זרצה צראשית פ"ח צד"ה ר"י צסם עקילס. ח"ח ח"ט שיטה זו הועתקה מכאן זרצה וצתחומא חלל צערו צה דברים אחרים עיי"ש. קג) עיי' זרכות ו' ע"ח. קד) ספרי צמדנר פ"ח מ'. קה) צתחומא שיטה י"ז ויהי ציום כלות ח"ר יוחנן מהו ציום כלות לשון כלה ציום שהוקם המשכן נתכלו המזיקין מן העולם וכו' והאריך טס צדרוש על מזמור יושב צספר ומסיים חרצ"ל מה לי ללמוד וכו'. וזרצה שיטה ג' פותח צה הה"ד יושב צספר עליון ומאריך צו צדרשות הרצה ומסיים צה צדריי ורצ"ל עיי"ש וטס ג' יברכך ה' וישמרך מן המזיקין אימתי ויהי ציום כלות משה מהו ציום כלות שכלו המזיקין מן העולם וכן כל הענין צמדנר תהלים ל"א חלל שהוא משובש טס עיי"ש. חבל צפסיקתא ג' (והעתיקה כן הילקוט צפ' כשא) ר' אלעזר ור' יוחנן ר"ח ציום כלת משה ציום שכלו המזיקין מן העולם ומ"ט לא תאונה אליך רעה וגו' מצעה שכלו המזיקים מן העולם ור"ח ח"ה לי ללמד ממקום אחר ללמד ממקומו יברכך ה' וישמרך מן המזיקין. ח"ח ח"ט ח"ט צלי ספק שהרצה והצתחומא העתיקו מהפסיקתא שלפנינו חלל שהאריכו צדרשות והצתחומא קיעע צהן קלת. חמנס נוסחת הפסיקתא הוא מצוצסת חדא שכל הספרים מעידיס כנגדה ועוד דלח מצתצר דריי ישיב כן על ר' אלעזר תלמידו ועוד צקגמון זה נמלא לרצ"ל חף לקמן. קו) ככ"ל להגיה ועיי' לעיל פיס' ח' אות ז' וצז"ח הגיה ו"ח פ"ח. קז) קי"ט המעתיק חת כל המדרש ורמז צו שהיתה כאן פתיחה צזה המקרא והוא כצר מידרש צסה"ט. וצתחומא ליתא לזו השיטה וזרצה ליתא צשיטה ו' והיא צסה"ט רצה והיא ג"כ צפסיקתא

פסיקתא ויהי ביום כלות משה רבתי ה

לי ולספר תהילים דבר תורה [היא] ישא ה' פניו אליך וישם לך
 שלום אימתי ויהי ביום כלות משה להקים את המושכן (ק"ז):
 דבר אחר ויהי ביום כלות משה אמר רבי יהושע בן לוי ברמז אמר הקדוש
 ברוך הוא לישראל כשיעשו את המשכן שהוא גותן להם את הברכות מניין הוא
 שכתב מזבח אדמה תעשה לי [וגו'] בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך
 וברכתך (עמות כ' כ"ח) ק"ח לפיכך כשעשו המשכן נתן להם הקדוש ברוך הוא את
 הברכות יברכך ה' וישמרך אימתי ויהי ביום כלות משה ק"ט):
 ודבר אחר ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן (ק"ב) אמר רבי סימון בשעה
 שאמר הקב"ה לישראל להקים את המשכן רמז שהוקם המשכן למטה הוקם המשכן למעלה
 שנאמר ויהי ביום כלות משה [וגו'] להקים המשכן אין כתיב כאן אלא את המשכן זה
 המשכן של מעלה (ויהי ציוס כלות משה להקים את המשכן). אמר הקב"ה בעולם הזה כשעמד
 המשכן צויתי את אהרן ובניו שיהיו מברכים אתכם אבל לעתיד לבא אני בכבודי מברך
 אתכם שכן כתב יברכך ה' מציון עושה שמים וארץ (תהלים קל"ד ג') קכ"א):

פ"ו

ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך
שלמה בית ה' וגו' (ב"מ א' ז' ג"א) ה'

ילמדנו רבינו גר של חנוכה שהותיר שמן מהו צריך לעשות לו. למדונו רבותינו

מאיר מגן דוד עין

היתה איצה וקנאה ותחרות ומלחמה ומחלוקת בעולם אזל משהוקם המשכן נתנה אהבה וחבה
 וריעות ולדק ושלום בעולם ומ"ט אשמעה וגו' ורעצ"ל אמר וכו'. ויראה שעיקרה לר' יוחנן ורעצ"ל
 כשהשיב לר"י השיב והדר איתאמר צ"ס ר' אלעזר תלמידו. ור"י צר קימון הרחיב את הדרוש
 ועציד מיניה פתיחה לוייה ציוס כלות. ונראה עוד שסמכו על המקראות דלהלן חסד ולחמת נפגשו
 וגו' אלל שהשמיטום המעתיקים. ק"ז) צ"ח הגיה ד צ ר י תורה ה ו א ו אולי ל"ל ד צ ר ה תורה
 וצ"ח הגי' ד צ ר תורה היא אפי' צמקומה אינה חסירה כלום ראה מה כתיב וישם לך שלום
 אימתי וכו' ובעין זו היא צמקומה ובפסיקתא הנוסחה רעצ"ל אמר מה ל י ל ל מ ד מ מ ק ו ס
 א ח ר כ ל מ ד מ מ ק ו מ ו ו כו'. א מ א ש מראים הדברים שהרצה והתחומה העתיקו מהפסיקתא
 שלפנינו אלל שמוקד התחומה קיטע הדברים וקילר צהם ומקד הרצה האריך צו והרחיב ענינו
 והשמיט מה שאין לורך לו אל גוף הדרוש. ק"ח) צמקרא כחוצ צבל ה מ ק ו ס. ק"ט) צרצה שיטה
 צ' הרחיבו זה הענין ופתחו צה האנוש וחלה י ל ד ק ו ר' צרכיה הכהן הוא דדריש לה צשיטתיה
 דריצ"ל עי"ש. וצמקומה צשיטה האחרונה כצ' שינו הענין ויחסו כולל לר' צרכיה עי"ש.
 קכ) כ"ל ונשתרצב למטה וצרצה שיטה י"א ג' ד"ח להקים את המשכן אר"ס וכו' וכן צמקומה
 שיטה ז' מתחיל ויהי ציוס כלות וגו' אר"ס וכו'. קכ"א) צמקומה שם הרחיבו את הענין קלת
 עי"ש וצ"ח הגיה עפ"י התחומה רמז ל מ א ל א כ י ה ש ר ת ש י ע ש ו א ה ה ס מ ש כ ב ן
 ו צ ע ת ש ה ו ק ס המשכן למטה וכו' וח"כ. וצרצה הרחיבו את הענין יותר ואמרו שם והוא משכן
 הנער ששמו מטטרון שצו מקריב נפשותיהם של לדיקים וכו' עי"ש. ועי' צמכילתא חס' דשירתא
 פ"י וצמ"ע אות י"א וסוף מנחות וצמקמות ש"ס. א מ א ש צמקומה ליתא אלל ד' שיטות והם
 ח' צאחי לגבי צ' אפריון עשה לו (ושיטה זו ליתא לפנינו והוא צרצה צהרצח ענין ודברים יותר
 אלל צמקומה ליתא). ג' לחינה ורחינה. ד' מי עלה שמים. וח"כ הוצא הדרש ציוס עבלו
 המזיקין והדרש שמשקוקם המשכן נתנה אהבה וכו' בעולם. והורצו חלו הענינים לפנינו לשיטות.
 וח"כ היא הולכת ודורשת הכתובים מן וימשה אותו וגו' ולהלן. ואלו הדרשות מקלחן צמפרי שם
 ומקלחן צרצה שם וצמאר מקומות כמו שליין עליהם החכם מוהר"ש צאצער. וצרצה הוסיפו עוד
 שיטה נולד חלנה וגו' והיא ג"כ צמקומה. ועוד שיטה שהמשכן שקול כנגד כל העולם. ועוד
 שיטה מה עוצו אהליך והיא ג"כ צמקומה. ועי"ש צרצה שמתה הדרשות עפ"י לשון הכחוצ
 מקלחן על ו י ס י ומקלחן על צ י ו ס ב ל ו ת וכן על מ ש ה על ל ה ק י ס על א ת ועל
 ס מ ש ב ן. וצמקומה מתחיל צילמדנו כמה דברים קדמו למעשה צראשית ומוקיף שם עוד שיטה
 הטיבה צלונך את ליון עי"ש. וכצ' רמזתי על מה שהעתיקו מהפסיקתא רצתי:
 פ"ו א) עי"י לעיל פ"ד אות א' והוצרכה הפטרה זו צמק' קופרים פ"כ ס"י ויראה דהיינו

פסיקתא ותשלם כל המלאכה רבתי ו בנ

נר של חנוכה שהותיר שטן כו' כדלעיל עד אסור להשתמש (נו) הימנו (ז) : את מוצא זאת החנוכה שאנו עושים זכר לחנוכה בית השמונאי על שעשו מלחמה ונצחו לבני יוון ואנו עכשיו מדליקין ג). וכן בשעה שנגמרה מלאכת המשכן עשו חנוכה כמו שכתב זאת חנוכה המזבח (צמדנר ז' ס"ד). ואף בית המקדש בשעה שנבנה עשו לו חנוכה כמה שכתב ויחנכו את הבית וגו' (מלכים א' ח' ס"ג) ד) אימתי חנכו בשעה שנגמרה כל מלאכתו מניין ממה שקראו בנכיא ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית ה' :

[ותשלם כל המלאכה וגו'] כך פתח ר' תנחומא בי רבי זה הוא שאמרה רוח הקדש על ידי שלמה חזית איש טהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב כל יתיצב לפני חשוכים (משלי כ"ז כ"ט). חזית איש טהיר במלאכתו זה יוסף ויהי בהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו (צרחית ל"ט י"א). רבי יהודה אומר יום זבול גילוס היה והכל יצאו לזיבול גילוס והוא נכנס לעשות מלאכתו ה) רבי נחמיה אומר יום תיאמרון וקורקסיו ו). אמר לו הקדוש ברוך הוא נזדרזת במלאכתך חייך לפני מלכים יתיצב ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים (סס מ"א מ"ו) וכל יתיצב לפני חשוכים יתיצב לפני פרעה החשוק ז) : דבר אחר חזית איש טהיר במלאכתו זה משה מנהיג את הצאן אחר המדבר מזדרז במלאכתו. כן (צמזים) [ברועים] עשה שלום ביניהם (וכן) [ובין] בנותיו של יתרו שדלה והשקה לצאנם של אילו ודלה והשקה לצאנם של אילו [שנאמר] וגם דלה דלה ה). אמר רבי יהודה אמר לו הקדוש ברוך הוא נזדרזת במלאכתך חייך לפני מלכים יתיצב השכם בבקר והתיצב לפני פרעה (שמות ח' ט"ז) [בל יתיצב לפני חשוכים זה יתרו] אמר לו רבי נחמיה עשית את הקודש חול לא כשם שדרשת לפני פרעה אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא נזדרזת במלאכתך לפני פרעה בא ועשה סרסור ביני ובין בניי שנקראים מלכות שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו' (סס י"ט י')

מאיר מגן דוד עין
נרות דשלמה שהזכרו צמגילה ל"א ע"א והיו מקיימין צומשלם כל המלאכה. ונקיט סוף ההפטרות ולא תחלתה ויעש חירוס כונו דנקט בהפטרות שבת ור"ח נוקרח והיה מדי חודש צחדשו עיי' לעיל פ"א וה"כ דרשו צקוף מה שהשלים צנצ"א. (ז) לעיל פ"ג עיי"ש ומלות צו זה יונו כו שתי נוסחאות הן שנתערצו. וקיעעו הסופר לפי שכבר הזכיר. ג) עיי' לעיל ריש פ"ב. ד) צוקרח בתוצאת צית ה' ועיי' לעיל סס דמנה ז' חנוכות. ה) צצ"ר פפ"ז ג' ויהי כהיום וגו' ואין חיש מלאכי הצית וגו' אפשר ציתו של אותו חיש משתייר צלל חיש ר"י ור"ג ר"ח יום צוול של גילוס היה והלכו הכל לרחות והוא לא הלך וצתקמונול פ' וישצ ג' ור"ח אותו היום יום צוול של גילוס היה וכו' וצריש שה"ש רצה פתחו צוקרח חזית וגו' וסס ג' ר"ח יום צוול וצוול היה יום טיאטרון היה וכו' ושתי נוסחאות הם שנתערצו. ופ"י יוס טיאטרון היה כלו' שיום הצוול היה להם ליום טיאטרון. וצקוטה ל"ו ע"צ ג' אפשר צית גדול וכו' תנח"דצי ר' ישועאל אותו היום יוס חגס היה והלכו כולן לצית ע"ז שלהן והיא חנורה להן חולה היא וכו'. וכי צוול וצוול שתיים לשון גנאי הם ועיי' רש"י ותו' צע"ז י"ח ע"צ ומלת כ"י צוול רחיה לדברי החו' סס. ועיי' צערך ערך כבל. ו) כלו' דללו יום ע"ז היה חלל שמונע יוסף שלל להצטל ממלאכתו וצצ"ר ג' ורנ"ח יום טיאטרון היה והלכו הכל לרחות והוא לא הלך וצשה"ש רצה ג' יוס טיאטרון של כילוס היה וכו' ועיי' צע"ז סס וצערך ערך תטר וצחור אסתר ערך טיאטרות. ושניהם צתי שחוק הס. ז) פ"י מלת פרעה כפי מה שפירשוהו צעלי הלשון היא כמו שמש והוא כנוי כבוד אל העולך. ומלת פוטי פוטי פרע פירשוהו וי שהוא צרעות השמש. והוודרש פתר הוולה פרעה חשוק. וצשה"ש ג' לפני חשכים זה פוטי פרעה שחשוק הקצ"ה חת עייניו ופרסו והגיה כן הרז"ו וצילקוט משלי סס ג' סתם זה פוטי פרע ועפ"ז חגיה צז"א לפני פוטי פרע חשוק. וכל שאין זה צוודרש שה"ש חלל הגהה לפי שכבר נעלם להם ענין פרעה חשוק. ח) כן חגיה צז"א והרז"ו חגיה וכן צנותיו של יתרו צמזים עשה שלום צניהם שדלה. וג' צמות רצה פ"א דלה דליה חמת דלה והשקה חת כל הלשון שהיו סס וכו' שחף לחן פרעו עיסה שקפה וצוקרח רצה פל"ד וצשה"ש רצה פ"ב צד"ה צעלפי השער ג' לה צסס ר'

פסיקתא ותשלם כל המלאכה ובתי ו

ובל יתייצב לפני השוכים זה פרעה החשוך (ט): דבר אחר חזית איש מהיר במלאכתו זה דניאל ואקום ואעשה את מלאכת המלך (דניאל ה' כ"ז) אמר לו (המלך) [הקביה] נודדות במלאכתך לשעבר היית יושב ומשמר שערי בשר ודם ודניאל בתרע מלכא יתיב (סס ז' מ"ט) יא) עכשיו שנודדות במלאכתך בוא והיזקק לבית מקדשי אדין ששבצר דך את איהב אושיא דבית אלהא (עזרא ה' ט"ז) ולמה נקרא שמו ששבצר שבאו שיש צרות בימי צרתו בבור (ז). וצרות חנניה וחביריו בכבשן האש. ודתא נפקת וחכימיא וגו' ובעו דניאל וחברוהי להתקטלה (דניאל ז' י"ג). וגלות יהויכן. וגלות יהויקים. וגלות צדקיה (ג): דבר אחר חזית איש מהיר במלאכתו זה שלמה באיזה מלאכה במלאכת בית המקדש. אתה מוצא כשבנה ביתו הוא בונה אותו לשלש עשרה שנה וכשבנה בית המקדש הוא בנה אותו לשבע שנים ויהי מקץ עשרים שנה וגו' (מלכים א' ט"ז) וכן בשנה האחר עשר לירח בול וגו' (סס ז' ל"ט) ואת ביתו בנה שלמה (וגו') שלש עשרה שנה (סס ז' א'). מי ששומע שבנה ביתו לשלש עשרה שנה וביתו של הקדוש ברוך הוא לשבע שנים סבור שמא ביתו גדול היה משל הקדוש ברוך הוא. לאו. אלא שנתעצל בביתו ובביתו של הקדוש ברוך הוא לא נתעצל. ולא עוד אלא שהקדים כבודו של הקביה לכבודו. לכך נתן אומר לאביו האתה תבנה בית (סמואל ז' ה') טו) וכתב אחר לא אתה תבנה (דניאל י"ד) אמר לו אתה הקדמת כבודך לכבודי שמשראית עצמך יושב בבית ארזים תבעת בנין בהמיק ויאמר דוד אל נתן הנה אנכי יושב בבית ארזים וארון אלהים יושב בתוך היריעה (ש"צ ז' ז'. דהיי"א י"א) אבל שלמה מקדים כבודו לכבודו ובשנה האחת עשרה לירח בול כלה הבית לכל דבריו ולכל משפטיו וגו' (מלכים א' ז' ל"ט) ואחר כך ואת ביתו בנה שלמה (סס ז' א'). ולפי (שנודות) [שנודות] במלאכת המקדש זכה להתייחד עם המלכים הצדיקים. ולמה. אמר רבי יהושע בן לוי ראוי היה שלמה להימנות עם שלשה מלכים וארבע הדיוטות שאין להם חלק לעו"הב שנאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו המו את לבבו (סס י"א ד') ועל (שנודות) [שנודות] יס) במקדש לא נתייחס עמהם שימנה עם אילו מלכים החשובים ירבעם ואחאב ומנשה. אלא זכה להתייחס עם מלכים הצדיקים. חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתייצב ובל יתייצב לפני חשוכים בקירי של ירבעם ושל אחאב (ט). ולא עוד אמר ר"ל שנעשה ראש ליחסים אלה תולדות פרץ

מאיר מגן דוד עין

נחמיה דלה לנו ולרועים עיי"ש. ט) צממות רצה פי"א ג' ויאמר ה' אל משה הסכם וגו' הפ"ד חזיה איש מהיר וגו' כדכתיב צפ' ותשלם כל המלאכה (רמז הסופר שקיטע איך שיטות שהם כתובים בפסיקתא רבתי). דבר אחר חזית איש מהיר זה משה שהיה מהיר במלאכת המשכן לפיכך לפני מלכים יתייצב ר' יהודה אומר חזית איש מהיר זה משה שהיה זריז להציא המכות על פרעה לפני מלכים יתייצב ויתלוצץ לפני פרעה צל יתייצב לפני חשוכים זה יתרו ח"ל ר"ל כדצריך עשית הקדש חול חלף לפני מלכים יתייצב לפני משה הקצ"ה יתייצב כד"ח ויהי סס עם ה' ארבעים יום וגו' צל יתייצב לפני חשוכים זה פרעה שהחטיף הקצ"ה לו ולחלו עכ' ויהי חשך חמלה. וכיה צעה"ש רצה פי"א חלף שהוא קטוע עם ומשוע עיי"ש. וצילקוט משלי הוא צפגנון אחר והוא ג"כ קטוע עיי"ש ושם מסיים לפני חשוכים לפני פרעה דכתיב וצתת פכס חשך היום (יחזקאל ל'). ונראה שזה המקרא דיחזקאל עיקר שפרעה שהוא השמש והיום הוא חשוך עיי' לעיל חז"ל י) כ"ה צילקוט עזרא ר' אלף ס"ח וכן הגיה צ"א. יא) במקרא ליתא למלח יתייצב. יב) צגוז האריות. יג) וצילקוט סס סרט המאמר כדרכו וגו' חדין שצצור וגו' זה דניאל ועליו הכתוב אומר חזית וגו' וכו' ושיטה זו ליתא צעה"ש רצה. יד) במקרא כתוב וצנה האחת עשרה צירח וגו'. טו) במקרא כתוב האחת תצנה לי צית. טז) עיי' לעיל פ"צ חז"ל כ"ז. יז) במקרא דסמואל כתוב ויאמר המלך אל נתן הנציח ראה כל אנכי וגו' וארון האלהים וגו' וצדה"י כתוב ויאמר המלך אל נתן כי ציח וגו' צצית הארזים וארון צרית ה' תחת יריעות. יח) כן הגיה צ"א. ופי' ולמה כלו' למה לריך כל כך אחר ריצ"ל וכו'. יט) צ"א השלים המלה

פסיקתא ותשלם כל המלאכה רבתי ו כד

פרץ הוליד את הצרון [וגו'] עדוי שי הוליד את דוד (כוחד' י"ח עד כ"ג) ודוד הוליד את שלמה כן היה צריך לומר ואינו אומר אלא ובן שלמה רחבעם [וגו'] (דה"א ג' י"ב) כי גרם לו לכך על ידי שנודרו במלאכת המקדש ומלאכת המקדש היא פירשה שלום עליו כמה שכתב ותשלם כל המלאכה ותהי שלום כל המלאכה (כח):

דבר אחר ותשלם כל המלאכה זה שאמר הכתוב מה (רצו) [גדלו] מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך (תהלים ל"ז ו') (כז). בא וראה נפלאותיו של הקדוש ברוך הוא בורא עולמות לתוך עולמות ברא עולמות וכרא לתוכו בני אדם (כג). ברא עולמו ברא בו בני אדם והמזיקין [מזיקין רואין בני אדם ואין בני אדם רואין אותן]. ברא מזיקין [ומלאכי השרת ומלאכי השרת רואין את המזיקים והמזיקים אינם רואין למלאכי השרת]. ברא מלאכי השרת והמזיקים ובני אדם [הוא] רואה את הכל ואין כל בריות רואים אותו [הוי מאד עמקו מחשבותיך: דבר אחר] (כד) מה גדלו מעשיך ה' [וגו'] מהו מאד עמקו מחשבותיך אמר רבי חגיגא בעשרים וחמשה בכספיו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן. שהקימו משה אחד בניסן כמה שכתב וביום החודש הראשון באחד לחדש תקים משכן אהל מעד (שמות מ' ז') (כה). וכל

מאיר מגן דוד עין

צקירי וכו' ופי' ענינו הוא מנין וחשבון ואח"כ כתב שאפשר שיש ע"ס ול"ל צקירי רטסיס והוא ענין שער ורמוז על הערוך ערך קרטס עיי"ש. והר"ז"ו כתב צקירו לשון מחילה. ואפשר להגיה צקורכס שהוא ענין גורל עיין בערוך ערך קרטס וצירושלמי דפנהדרין פ' חלק איתא שם הרי הוא נמנה צפטייה של מלכים וכו' עיי"ש וענינו עיי' בערוך ערך אפיטיא ואח"כ אפשר שכן ל"ל כאן. (כ) כלי' כשצא ליחס מלכי יהודה היה לו להכתוב ליחס מיהודה ולהלן כשם שיחס את דוד ולח עשה הכתוב כן לחל יחסם צדה"י משלמה ולהלן ועשה את שלמה ראש ליוחסין. (כח) ופי' וסת שלם שעשה שלום. וטיענה זו היא צשה"ש רבה שם צטיכויס רבים מונה שהיא כאן. ושם ג' א"ר יהודה צרטיס וכו' ולא עוד לחל שצטייחס ראש לצלשלת יוחסין (ומלת לשלשלת שם ט"ס כמו שהעירו המפורשים). וצדריצ"ל ג' שם שילתה צת קול ואמרה אל תגעו צמטיחי. ועיי' צירושלמי דחלק סוף ה"צ דמייחי לה צסס ר' חנניה וריצ"ל צטיכוי. וצצצלי סנהדרין ק"ד ע"צ דמייחי לה צסס אר"י אמר רב והרמיצו שם הדבר צמליכה כלוחה. וע"ע צמדדש מצלי צפ' חזית איש מהיר ושם נדרש ג"כ צטיכוי. (כז) צמקרא כתוב מה גדלו וגו' וצ"ל הגיה כאן מה רבו מעשיך ה' וגו' (תהלים ק"ד) וכן הולאו חומר מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך וכתבייב מהילקוט שהעתיק זה המאמר צתהלים ק"ד ומה דמטייס שם צילקוט הוי מחד עמקו מחשבותיך עמקו וגו' כתב נראה שהוא ע"ס ול"ל כמ"ש כאן לו הוי מה רבו מעשיך עכ"ל. והעיקר כ"ל שהנוסחא המשובשת שלפנינו כזמנה ג"כ לפני צעל הילקוט ואטעיתיה ולכך סדרו צתהלים ק"ד ומחי דמטייס הוי מחד עמקו וגו' היא עיקר ועיי' צתמחומא סוף פ' פקודי ותמלח רחיה לדבר ולקמן אות כ"ז העתקתיו. (כג) שהאדם דומה לעולם והוא עולם כמו שהאריכו צאדר"י פל"א על זה וצתמחומא פ' פקודי עיי"ש. (כד) הגהתי עפ"י הילקוט דתהלים ק"ד לחל שהוא שם משוצ קלת צתמלחו דג' צל וראה נפלאותיו של הקצ"ה צרל עולמות צרל צני אדם מזיקין רואין צניא וכו' והוא קטוע. וצ"ל הגיה צורל עולמות לתוך עולמות (ופי' שיש ז' רקיעים וח' ארלות) צרל עולמו וצרל צו צני אדם ומזיקין ומת"ש מ"ז ק"י ומה"ש מ"ז ק"י וכו' צ"ל ואל צניא צניא וכו' ומה"ש רואין וכו' הולאו רואה וכו' הוי מה גדלו מעשיך ה' וכו' וא"כ. ונראה עיקר דל"ל כאן דצרל חר וכמו שהגהתי והיא טיטה אחרת על אותו הכתוב. (כה) צמקרא כתוב ציוס וגו' את משכן וגו'. וכלו' סגמרה הקמתו צא' צניסן כדלקמן צפ' ויהי המקריצ וצרצה צמדצר פי"ג צד"ה ה"ד עורי לפון. ושם ג' לה סתמא לפי שמלכת המשכן נגמרה צכ"ה צכסליו וכו' עיי"ש. וצריצה שמות פל"צ א"ר יוחנן ו' חדשים היה עוסק צמשכן וג' חדשים עשאוהו וג' חדשים קפלוהו אעפ"כ היו מליץ אחריו וכו'. וצתמחומא ס"פ פקודי האריכו צדצר ושם ג' ולכמה חדשים נגמרה מלכת המשכן ר' שמואל צר כח ען אמר צג' חדשים נגמרה מלכת המשכן והיה מונח ומפורק טבת ושצט ואלר והעמידהו צא' צניסן וכו' ר' חכ"י א' אומר צא' צאדר היה נגמרה מלכת המשכן

פסיקתא ותשלם כל המלאכה רבתי ו

זמן שהיה מקופל היו ישראל מלמלאין כו) על משה לומר למה לא הוקם מיר שמא דוסי אידע בו. שחשב לערב שמחת המשכן בחודש שנולד בו יצחק כו). שנניסין נולד יצחק. ומניין אלא כשהמלאכים באים אצל אברהם מהו אומר לוישי ועשי ענות (בראשית י"א ו') כח) שהיה פסח ואמרו לו שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך (ס"ג י') מהו כעת חיה אמר ר' זבדי בן לוי סריטה סרשו לו על כותל כשתבא השמש לכאן כו). לא עשה לו אלא כיון שבא ניסן והוקם המשכן עוד לא לימלם אדם אחר משה לו). ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה מלאכה בו. לאו. מהו ותשלם אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם לו לו). מה שילם לו הקדוש ברוך הוא חנוכת בית השמנאי. אף שלמה גמר מלאכת המקדש בחודש מרחשון ובשנה אחת עשרה בירח בול כלה הבית (מלכים א' ו' ל"ח לג). מהו בירח בול שהביא הקדוש ברוך הוא את המבול לד). ונעשה נעול שנים עשר חודש לה). והיו הכל מלמלאין על שלמה לומר לא בנה של בת שבע הוא היאך הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו לתוך מעשה ידיו (צ"ח המקדש) לו. והאלהים שחשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם לו) בירח האתנים (ס"ג מ' ג') זה חודש תשרי. ולמה הוא קורא ירח האתנים החודש שנולד בו אברהם שנאמר משכיל לאיתן האזרחי (תהלים פ"ט ח) ולמה וכל אותם שנים עשר חודש שנעשה נעול אף על פי שהיתה כל מלאכת המקדש גמורה הואיל והיה נעול כמי שלא עשה בה כלום. כיון שנפתח בחודש המועדות והקריב הקרבנות ירדה האש אמר הקדוש ברוך הוא עכשיו שלמה המלאכה

פאור מגן דוד עין

וכו' עי"ש. כו) צ"ח בחדש מלמלאין כו) ונלה זו לח מלאתיה צערכים וענינה מליזין ומחלונכים וצרנה שמות עם איתח היו מליזין וצתנחומא עם והיו ללני הדור מרכינין ומרסירין. כו) צילקוט מלכים ר' קפ"ד ג' והקציה חש צלע רצ שמחת המשכן וכו' ועי"ש פסירס לח הענינים כדרכו. צ"ח הגיה וקצ' וקצ' חש צלע רצ וכו' וח"ל וצרנה עם וקצ' חש כח כו) וכו' וצתנחומא עם ג' ולא היו יודעים מחשבתו ועלתו של הקצ"ה וע"ז אמר לוד המלך כי שמחתי וגו' כי שמחתי ה' צפעליך זה אהל מועד צמעשה ידיך חרמן זה צין צית המהדש שיצנה צ"ח מה גדלו וגו' ואלד עמקו מחשבותיך שהיית חושב לערב שמחה צתמחה יוסם שכולד ילח קלצינו. ועי"ש צרנה דג' והיו לילני ישראל אומרים חש רס חש כרס כרס צורה ע"י צן עמרס וכו'. כח) צצ"ר פתיח לוישי ועשי עוגות הדל אחרת פרק הפסח היה. כט) עי' צסדר עולם רצה פ"ה וצתנחומא פ' חל צד"ה ויקעו צנ"י וצמכילתח חס' דפסחא מ"ד וצמ"ע עם חות מ' וצרה י"ח ע"א וצתו' עם ד"ה חלל. ומכאן הציחו עם זה המחמיר שטרע לו פריטה עי"ש וצפדר"א פכ"ט וצצ"ח פ"ו ע"ב. ועכ"פ חל דג' וצתנחומא שהעתקתי לעיל חות כ"ז יוס שנולד ילחק היא ע"ס ול"ל חד ע' וכו'. וע"ע צרנה וצתנחומא פ' וחל צפ' חכני מחניר כעת נחר דררש צדי צן לוי נוני הכי. חל ח"ל שפשוטו של מקרא כעת חיה הוא תקופת ניסן שצתקופת חשרי העת מותה וצתקופת ניסן היא חיה וחזרו לע"ד חשו צו צל יך כעת סיה פשוטו היא כמו שחרגמו יונתן לזמן חג איתוב לוחך וזה נעם חזרו ויהפך לח הערים וגו' ולמות חל חד מה ללמדך שכצר הלמיסה האדמה וכחמס צצ"ר קפ"ג דצט"ז צניסן נהפכה קדום. ולפי דרכו חנו לחיו וירח חליו וגו' כח חס חיוס ללמדך חל צחיזה זמן היה המחורע שכצר חלף הלך לו הגשם והיוס חס. לו) כל' לח הספיק הדצד ובצר פירשתי זה. וכ"ה צרנה לא עשה חלל כשהגיע חותו החדש וכו'. לח) צ"ח כתב חמ' חשה ומעשה וכו' וח"כ. לג) וחל ע"י דלל כתב וחת עם גצי מלככת המשכן נקיע לה הכל צחאי ליכח לפי שדרשו כן להלן גצי שלמה ואשגירת ליכח הוא. וצילקוט מלכים ר' קפ"ד השמיטו וג' ומעשה הפסיד כסליו שנגמרה צו המחלכה אמר הקצ"ה עלי לשלם מה שלם לו וכו' ועי"ש פסירס הוחמרים וקיעט חוסס כדרכו. לג) צמקרא כחוצ חל חת עשרה צירח צול חיה חל חד חש חש חיו כ' כלה וגו'. לד) עי' צילקוט מלכים עם וצתנחומא פ' חל צד"ה חל חל מן הצנה וצד"ה י"ח ע"ב. לה) צילקוט עם ג' נעשה י"צ חדש. לו) וכן השמיטו צ"ח וכן צילקוט ליחל. לו) כל' וכחלמיס הוא שחצו וכו'. וצילקוט ג' והקצ"ה חש צלעכז וכו' וצ"ח הגיה והחלמיס חש צ. לח) ודרשוהו על הצרנה צצ"ח ע"ו ע"א וכן צודרש תהלים מזמור ח' חנה הצרנה צהדי י' זקנים ועי' ר"ה

פסיקתא ותשלם כל המלאכה רבתי ו בה

ו ת ש ל מ כ ל ה מ ל א כ ה ל ט). והפסיד מרחשון. לאו. אמר הקב"ה עלי לשלם לו
ו ת ש ל מ כ ל ה מ ל א כ ה מ):

ד"א ותשלם כל המלאכה ה מ ל א כ ה אין כתיב כאן אלא כ ל ה מ ל א כ ה
מלאכת ששת ימי בראשית. מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות (בראשית ז' ג')
עשה אין כתיב כאן אלא לעשות עדיין יש מלאכה אחרת. כיון שבא שלמה
ובנה בית המקדש אמר הקדוש ברוך הוא עבשיו שלמה מלאכת השמים וארץ
ו ת ש ל מ כ ל ה מ ל א כ ה. לכך נקרא ש ל מ ה שהשלים הקדוש ברוך הוא
מלאכת ששת ימי בראשית לתוך מעשי ידיו מה):

דבר אחר ותשלם ו ת ה י ש ל ו ס. כל האומנים שהיו בונים לא מת אחד
מהם ולא חלה אחד מהם. לא [נשבר] מגרופות ולא קורדום. לא חש עינו. ולא נפסקה
(חזקי מנעלו) [איזורו ומנעלו] (מז) ולא נפסק כלי (המלחמה) [המלאכה]. ולא כלו ולא
נשבר אחד מהם (מג). (לא כך) [לכך] (מד) ו ת ה י ש ל ו ס כ ל ה מ ל א כ ה. ואם
תמיה את מה) אמר רבי אלעזר לכבודו של בשר ודם כך נעשה כל מצרים (שעלה)
[שעלו] עם יעקב (לקצרתן עלה) [לקבורתו. עלו] עם יוסף ויעל יוסף וגו' (בראשית
כ ז') (מו) לא נפסק של אחד מהם (מז) ועל בנין של הקדוש ברוך הוא את תמיה
שנעשה כן מה):

דבר אחר ותשלם כל המלאכה כיון שהשלימו האומנים את המלאכה שלמה
נפשם (מט). עבשיו דרשת שלא חלה אחד מהם ולא חש בעיניו ועבשיו אתה אומר
כיון ששלמה המלאכה מהם מתו (כ). אמר הקדוש ברוך הוא שלא יטלו אותם אומות
העולם ויבנו עמהם בניינים ויהיו אומרים אילו הן שבנו עם שלמה בניין האלהים (נח)
ומהו ו ת ש ל מ אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם להן מתן שכר (ותשלם) (כז):

דבר אחר ותשלם כל המלאכה מהו כ ל ה מ ל א כ ה סאליה הייתה נבנת
ופורחת ועולה וה בית כ ש ה י ה נ ב נ ה אין כתיב כאן אלא ו ה ב י ת
ב ה ב נ ו ת ו (מלכים א' ו ז'). אבן שלמה [מסע] נבנה (סס) מהו מ ס ע
נ ב נ ה אמר רבי ברכיה האבן נוסעה עצמה ועולה ונבנית מעצמה. הוא ששלמה
אמר בשירתו בנה בניתי בית זכול לך (סס ה' י"ג). אינו אומר כן (נג) אלא ב נ ה
ב נ י ת י. בניין הייתי בונה והאבנים היו פורחות ועולות מעצמם (נד). ואם תמיה אתה
לצדיק אחד עשה הקדוש ברוך הוא כן והיית אבן חרא ושמת על פס גבא (דניאל

עין

מגן דוד

מאיר

י"ח ע"א. לט) צילקוט מקיים וע"ז כאלמר ע מ ק ו מ ח ש צ ו ת י ק. מ) עי"ז צילקוט מקיים
המלאכה וקיים וכן מרחשון עמיד הקציה לשלם לו. ח מ א"ש הרצה והתחומא סוף פ' פקודי
אף שהרחיצו ודרשו שם צפנים אחרים עיקרם הם לקוחים מהפסיקתא רצחי שלפנינו. מה) צילקוט
שם ר' קפ"ו ועי"ז בתחומא ריש פקודי וברצה צמדצר פ"ב צ"ד ד"ח חת המשבך ובמדרש תהלים
מזמור כ"ו. מז) כ"כ להגיה וצילקוט שם ג' ו ל א כ ש צ ר מגרופת ולא קורדום לא חש ע י כ י ו
ו ל א כ פ ס ק כ ל י ה מ ל א כ ה וכו' וקטוע היא והז"ח הגיה עפ"י לשון המקרא ו ל א
כ פ ת ח א י ז ו ר ו ו ל א כ י ח ק ש ר ו ד מ כ ע ל ו. מג) כ"ל וכ"ח צילקוט וכן הגיה הז"ח והרז"ו
ופ"י ו ל א כ ל ו מלשון בליון וצילקוט ליחא וצ"ח השמיטנו. מד) הז"ח הגיה ל פ י כ ק והרז"ו
כך וצילקוט ליחא לכולא. מה) צילקוט ואם תמיה אתה על ה ד צ ר. מו) וכן הגיה הז"ח חלל
שהשמיט מלח על ו וצילקוט ג' כל מ ל ר י שעלה עם יעקב ל ק ו צ ר ו ל א כ פ ס ק א ח ד
מ ה ס. מז) כל"ו לא נפסק ד צ ר ש"ח מהם ולישנא קטועה היא והז"ח הגיה לא נפסק חזר לו
מנעלו של א' מהם ודריש וישב יוסף וגו' וכל העולים אמו לקבור וגו' שלח חסר א' מהם.
מח) צילקוט ב' ועל צנין ציהמ"ק וכו'. מט) כל"ו שמתו. נ) הז"ח הגיה מיד מתו וגו' היצקוט
שלח חלה א' מהם ועבשיו אתה אומר ש ע ל מ ס. כ) ג' היצקוט אמר הקצ"ה שלח
י כ ח ד ו ס חו"ה ויצנו עמהם צנינות וכו' והוא ע"ס ו"ל שלח י כ ר י ח ו ס. כז) הז"ח הגיה
ה ו י ותשלם וא"כ וצילקוט ליחא. וחולי ל"ל מתן שכרם מ ל ס. כג) פ"י כן כמו כ אן והז"ח
והרז"ו השמיטנו מלח צ ל ה ו א"כ. נד) כל"ו כצר היה צנין מה שהייתי צונה והז"ח הגיה צנין צ כ ו י

פסיקתא ותשלם כל המלאכה רבתי ו כו

תסבריות צבורין כסף וזהב מה שהיה מתקן לבניין בית המקדש (א). והיה צריך להוציאו להחיות את הנפשות. ולא עשה כן. אמר לו האלהים בניי מתים ברעב ואתה צובר ממון לכנות בו בניין. לא היית צריך אלא להחיות בו נפשות (ב). לא עשית כן חייך אין שלמה נצרך ליטול הימנו כלום ויבא [שלמה וגו' נתן באצרות בית ה'] שלמה המלאכה ולא היה צריך שלמה ותשלם כל המלאכה (ג):

דבר אחר ותשלם כל המלאכה את מוצא כשנעשה המשכן שני שבטים היו שותפין במלאכתן א"ר לוי בשם ר' חמא בי ר' חנינא (ד) שכמו של דן ושכמו של יהודה שכמו של יהודה בצלאל שכמו של דן אהליאב בן אחיסמך למטה דן. וכן במלאכת המקדש שני השבטים הללו היו שותפין וישלח המלך שלמה [ויקה את חירם וגו'] (מלכים א' ז' י"ג) בן אלמנה הוא ממטה דן (ה) ושלמה בן דוד שהיה כשכמו של יהודה. א"ר לוי בשם ר' חמא בי ר' חנינא מכאן שאין אדם צריך להיות מחליף בצירו (ו) והיה שדי בצריך (איוצ כ"ז כ"ה) (ז) אתה הוא אלהינו ובצירנו ואנו עמיך אמר דוד כי הוא אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו היום אם בקולו תשמעו (מלכים ז"ה ו') (ח):

פ"ז

ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה (במדבר ז' י"ב)

ילמדנו רבינו העולה למזבח להיכן הוא הופך פניו. כך שנו רבותינו כל העולים למזבח עולים דרך הימין ומקיפים ויורדים דרך השמאל (זמחים פ"ו מ"ד). שהיה לו כבש (א). א"ר יודימנא בן עבדי בשם ר' יצחק בששים קנטורים של זהב היה עומד לכיג בכל שנה (ב). למה שהמזבח (היה) כפרתם של ישראל הוא (ג). אתה מוצא כשאמר

מאיר מגן דוד עין

וחק והגיה חלו פוחתות וא"ל) וחמיפות היינו זלוטין שצפוחת. (א) תסצרות כנו תקוריות פי' חוליות עיי' צערוך ערך טסצרות וערך תסורת. (ב) כעין זו צירושלמי דסוף פאה וצסקלים קפ"ה ר' חמא צר' חנינא ול' הושעיה הוון מטיילן צאליין כניסתא דלוד ארסצ"ת לר"ה כמה ממון שיקעו אבותי כאן א"ל כמה נפשות שיקעו אבותי כן א"ל חל הזה אית צכי כס דלעיין צאורייתא. אמא"ס סצבל על דורינו סנפלו צו הטעות. ואמרו סס צסקלים ר' אבון עבד חילין תרעייה דסדרא רצה אחא ר' מאמי לגציה ח"ל חמי מה עבדת אמר ליה ויש כח ישר חל חת עושה ויבן הילוח (הושע ח') לא הוה צכי כס דילעין צאורייתא. (ג) כלו' לפי שנשלמה כל המלאכה הציא שלמה קדשי דוד חניו צאלרות ועיי' צרדיק סס שהציא זה הדרש ונראה שנוסחא אחרת היחה לו. (ד) הז"ח הגיה צסס ר"ח וצילקוע מלכים ר' קס"ה ג' צסס ר' חייא צר חנינא. (ה) כמפורש צדהייצ צ' י"ב. (ו) כלו' שאל יהא מחליף לשכתו תרגום הגזרה דיסוקאל מ"ח צלירת ח"י ערוך ערך צלר. ור"ל שלא יעזב שותפו וחליפנו אף אם הוא פחות ממנו. וצדצה שמות סוף פ"ו צללאל משל יהודה ואלהיאצ מדן והוא מזדווג לו א"ר חכיכא הגדול והקטן שוין לעולם א"ל יהא אדס מוכיח צלרו המעשן צצמי שצעים חלו נעשה וכן המקדש שלמה מיהודה וסירס בן אשה אלמנה וגו' אמר הקצ"ה חני הוא צלרכן חל חניחו צלרכן ולא צלרן של אבותיכס וכו' וצתכחומא כי תשא ג' ח"ר חנינא לעולם חל יגוס אדס צכצודו המעשן נעשה צצ' שצעים חלו ואף ציהמ"ק בן זכו' וחולי הוא סס ט"ס ועיי' ערכין ע"ז. (ז) צדצה סס ג' אף חתס חל תנחי אוחו וסיה צלרי צלר עשה אוחו צלרן סיהא עמך וכו' עיי"ס וחולי שהמאמר לפנינו קטוע. (ח) מן סיו סו סו חל אב חן וכו' כשמע צטעות צדפוס שקלחו והשלמתיו עפ"י ד"פ.

פ"ח (א) ליטכא דהעולה קמפרש ומשום דצעי לומר הא דר"י. (ב) כלו' שכל זה היה כיג מוליח עליו צכל שנה לצותו מחדש ודוגמת דצר לקמן פ"ד לענין כצס פרה עיי"ס חות ק"ג ועיי' צז"ח ורז"ו שהחריכו צדצר סלא כמלא דצר זה צכצס של מוצח שהכה"ג היו צונים אוחו משל עלמן. הז"ח הגיה בן עוצדיה. (ג) ולכך היה חשוב להם. וצ' נוסחאות היו כאן.

פסיקתא

ויהי המקריב

רבתי ז

הקב"ה שיעשו משכן מיד נזדרזו בו כמו שכתוב ויעשו כל חכם לב וגו' (שמות ל"ו ח'). וכיון שהוקם המשכן באו הנשיאים לקרב אמרו לו משה מי יקריב תחלה ד'. אמר רשב"י אמר לו הקב"ה מי שקידש (צ"י) [ביים] יקריב תחלה ה' זה היה נחשון ומיד הקריב תחלה מניין ממה שקרינו בענין ויהי המקריב ביום הראשון נחשון בן עמינדב וגו':

[ויהי המקריב וגו'] כך פתח רבי תנחומא בי ר' אבא זשי"ה (רוח הקודש על) [ברוה"ק על ידי שלמה] ו) גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד (משלי כ"ט כ"ג) גאות אדם תשפילנו זה היה אדה"ר שעבר על ציווי של הקב"ה ואכל מן האילן ביקש הקב"ה שיעשה תשובה ופתח לו פתח ולא ביקש אדם. ויאמר ה' אלהים הן היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו וגו' (זרלשית ג' כ"ז) אמר ר' אבא בר כהנא מהו ועתה הלא שאמר לו הקב"ה אפילו עכשיו עשה תשובה ואני מקבלך ואמר אדם אי אפשרי. הקב"ה אומר ועתה ואתה ואתה אומר פן אי אפשרי ז). אמר ר"ש בן לקיש כיון שיצא אדם מן הדין התחיל מחרף ומגדף נאמר כאן כרובים ויגרש את האדם וגו' את הכרובים (ס"ס ס"ס כ"ד) ונאמר בסנהדרין ה' צבאות [אלהי ישראל] יושב הכרובים (ישעיה ל"ז ע"ז) מה כרובים להלן חירופים ונידופים [אף כרובים שנאמר כאן חירופים ונידופים] ח. הוי גאות אדם תשפילנו (מי שנתגאה) [משנתגאה] על הקב"ה מעשות תשובה השפיל אותו (ויחגרש) [ונתגרש] מן ערן ע. ושפל רוח יתמוך כבוד זה אותו האדם הגדול בענקים (יהושע י"ד ע"ו) שהיה גדול מן אדם הראשון שהשפיל עצמו ואמר אנכי עפר ואפר (זרלשית י"ח כ"ז) לפיכך קרא הקב"ה אותו אדם הגדול בענקים י): דיא גאות אדם תשפילנו זה פרעה שנתגאה על משה ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה' ז') ושפל רוח יתמוך כבוד זה משה למתי אעתיר לך (ס"ס ה' ה') כצאתי את העיר אפרוש כפי וגו' (ס"ס ע' כ"ט) יא): [דבר אחר] יב) גאות אדם תשפילנו זה עמלק שנתגאה על הקב"ה בחירופיו ובנידופיו ובזמורה. שהיה נוטל זמורתם (ס"א זכרותם) של ישראל וזרק כלפי מעלה ומחרף ואמר בזו בחרת יג). ושפל

מאיר

מגן דוד

עין

ד) הז"ח הגיה להקריב. כ"ל להגיה אומר משה מי יקריב וכו'. ה) הז"ח הגיה שקידש ציס וכ"ה ז"פ ולכתי לישכח קטועה הוא ואם זלכו להגיה ל"ל מי שקידש אוחי ציס ועיי' לקמן אות ל"ד. ו) כן הגיה הרז"ו והז"ח הגיה צרוה"ק והשמיע מלת על וחולי דב' נוסחאות היו כאן ונתעברו ונסתמשו וכולל שיטה הוא צמדצר רצה פי"ג וס"ג ה' ה' ד' גאות וגו' ח"ר תנחומא בר אבא וכו'. ז) וכ"ה צרצה שם ועיקרו צ"ר פכ"ח וס"ג ארלצ"כ וזלמד שפתח לו הקב"ה פתח של תשובה ועתה חן ועתה חלל תשובה של ועתה ישראל מה ה' אלהיך וגו' והוא אומר פן ואין פן חלל ללו וכו'. וכבר דרשו צמכילתא מס' דסירתא פ"ה ואין עתה חלל תשובה עיי"ש וכ"ה צמדצר סהלים מזמור ק'. ח) וכ"ה צרצה צמדצר שם וכן הגיה הז"ח והרז"ו וכו' מתפלת חזקיהו אתה לומד שהכרובים הם עמודים צפני המחרפים והמגדפים ולכך הזכיר חזקיהו צתפלתו ישב הכרובים ועיקרו צרצה זרלשית פי"ט ובס"ג היא כתבה לי מן העץ וחבל ח"ר חצא צר כהנא וחבלתי חן בחיב כאן חלל וחוכל חבלתי וחוכל חרצ"ל חדה"ר לא נטרד מב"ע עד שחרף וגדף הה"ד ויקו לעשות ענבים ויעש צלושים ועיי' צרש"י ישעיה ס"ס. ט) והז"ח הגיה וגרשו עפ"י לשון הרצה צמדצר ס"ס. י) וכן דרשו ר' לוי צ"ר פי"ד עיי"ש צד"ה חת האדם ור' צון צקהלת רצה פי"ג צד"ה חת הכל יפה עשה צעמו ועיי' צילקוט יהושע שם וצ"ר פ"ג וסוף מס' סופרים ועיי' צילקוט שמואל ר' קי"א שקיטע המאמר כדרבו וס"ג ה' שהיה גדול מאלה"ר צה"ס פל"ו. ח"א ח"ס פשוטו של דבר הוא כיון דחרצע היה חצי הענקים והענקים הם שלשה בניו כמפורש ציהושע שם ט"ו י"ג וי"ד ח"כ האיך אפשר שהכתוב אומר עליו שהוא היה הגדול צין צניו ולכך אמרו שהמקרא קטוע הוא ועל חציהם הוא אומר שהוא היה דר צמדרון צקרית חרצע צין הענקים והוא היה הגדול והחשוב שבהם ועיי' צרש"י ציהושע ס"ס. יא) ונשפל לפני משה חצל צרצה צמדצר ג' והשפילו הקצ"ה ובער פרעה וחי' לו וכו'. יב) וכן הגיה הז"ח וכ"ה צרצה ס"ס. יג) צרצה צמדצר ס"ס ג' ובדופיו שהיה משליח זמורה חלל אפרו והיה כועל זכרותן של ישראל וזרק כלפי מעלה ומחרף ומגדף ואומר צו חפלת ה"ה ד' ויזכצ צך סהכס

פסיקתא

ויהי המקריב

רבתי ז

כז

רוח יתמוך כבוד זה יהושע ואלעזר (יד): ד"א גאות אדם שפילגו זה תבור וכרמל שבאו מסוף העולם מתגאים לוטר שאנו גבוהים ועלינו הקב"ה נותן את התורה (טו). ו ש פ ל ר ו ח י ת מ ו ך כ ב ו ד זה סיני שהשפיל עצמו לוטר שאני נמוך ועיי כן תמך הקב"ה כבוד עליו וניתנה עליו התורה וזכה שירד עליו הקב"ה ועומד עליו שנאמר וירד ה' (עליו) על הר סיני וגו' (שמות י"ט כ') (טז): ד"א גאות אדם תשפילנו שביל גדול הוא אלא נבא (לענוים) [לענין] (יז) זה יהודה שהשפיל עצמו

מאיר

מגן דוד

עין

מכת זכב. ועיי לקמן צפ' זכור אות ל"ה וק"ה וצתכחומא פ' כי תלח וצפסיקתא דפ' זכור זב' עס חותכין מילותיהן של ישראל וחורקין כלפי מעלה וכו' לפי שלא היו ישראל יודעין מה עיבה של זמורה עד שבא עמלק ולמדה להם שני' והנס שולחיס את הזמורה אל אפס וומי למדה מעשו זקנו שני' ויחמר הכי קרא שמו יעקב חיבך זגרונו והוליא את הזמורה ועיי' צצ"ר פס"ז צפ' הכי קרא וגו' ועיי' צערוך ערך זמר וצרש"י ורד"ק ציחזקאל ח' עס. וענינו של דצר כמו שהציח הז"א מפ"י כתי' להראצין על פיוט זכור את אשר עשה וכו' לשבת זכור שאמר עס זכור זמורה עשה עליך למעלה וז"ל פי' שחתך ערלתם ונקרחת המילה זמורה לשון כריחה כמו לא תזמור וי"מ שהוא דומה לזמורה כעין עקב וכו'. ופי' האחרון עיקר. ואמרס ח י כ ך צ ג ר ו כ ו ו ה ו ל י א א ת ה ז מ ו ר ה ש נ י ד צ ר י ס ל ע נ י ן א' הס. שכך היה הדרך לצוות לחכך ולרוק צפניו ולגלות קלונו עליו. וכצר פי' אחרוני צעלי הלשון שסם זמורה צגפן הוא על לשון נדנוד ותנועה והוא מחוצר עם עס זמור לחיה ידועה ותרגמו המחרגס ודילא שענינו קפילה. וכינו לאצר המוליד זמורה וכמו שבינו לשאר כלי ההולדה אשך שהוא כרדף עם אשכו ל שהלנו"ד איננה שרשית צו. ושחי הנוסחאות שלפנינו עוצים כלחת. א מ א " ש א ר מ ו ח כאן על דצר צפד"א פכ"ט גרסיקן אמקרא דכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו' (צפ' קדשים) ר' זריקא אומר אין עץ האמור כאן אלא עץ הגפן אס אי כן כורתיך את עץ ערלתו כל המירות שהוא עושה עוללות קטופין ולא עוצים למראה ונפסל יינו מעל גבי המוצח ואס כורתיך עץ ערלתו כל פירות שהוא עושה עוצים למראה וכו' כך אצינו אצרהס עד שלא נימול הפרי שעשה לא היה עוצ וכו' עיי"ש. והעתיקו הילקוט צפ' לך לך ופי' הז"ר דק"ל דאין רצעי טהג אלא צכרס עיי' רפ"ו דצרכות עכ"ל. ועיי' צרש"י סוניה מ"ג ע"צ צדיה קלא אית ליה. וכצר ידוע כי כרס ה' לצחות צית ישראל ויחזקאל אמר מה יהיה עץ הגפן מכל עץ הזמורה אשר היה צעלי היער (יחזקאל ט"ו) וכצר אמרו צצ"ר על התהלך לפני והיה תמיס (פ' לך לך) שהערלה הוא מוס וכן אמרו צכמה מקומות שכל מה שבצרא צשסת ימי צראשית לריך תיקון ואפילו אדם לריך תיקון (צ"ר פי"א ולקמן מכ"ג) וענין הדצר שמעתי מפ"י חכמי הרופאים שהערלה מעכצח צהולדה והזנה הזנו ולא יערלו שהצרט מחפזר עד שתחמעך הערלה ועעתיח מעמד על השמות זמורה ו א ש ך שהזכרתיס וטעם מלות ערלה צפירות שהיא דוגמא והכחוצ אומה ל ה ו ק י ך ל כ ס ת צ ו א ת ו ו א ל ת ח מ ו ה ש ה ר י כ ח ו צ כ ל ע ך מ א כ ל ש ה ו א עס הכחמר צכלל וצפרט כחמרך כוכב לכיכב מיוחד ולשאר הכוכבים וכן תפלה לתפלה מיוחדת ולשאר התפלות וכל עץ מאכל הוא השם צפרט לגפן. ועס אלו השמות שהזכרנוס תלויס המליחות יין גרדלי ויין חרדלי דמס' שבת ס"צ ע"צ ופרש"י והערוך שס רחוקיס. ונראה דחרדלי הוא יין סד וחזק כחרדל וגרדלי הוא לשון נופל על לשון והוא יין דבריך ללצא עיי' צערוך ערך גרד והוא משל. (יד) צרבה צמדצי ג' זה יהושע שהרגו שני' ויסלש יהושע וגו' וצילקוט שמואל ר' קי"א ליחא למלת ואל עזר והוא קיטע המאמר כדרבו והשמיע הז"א מלת ואל עזר ואולי שממר כאן מאמר שלס שדורש המקרא כלפי אלעזר ויהושע וכמו דגרסיקן צפירוצין ס"ג ע"א לענין המורה הלכה צפני רצו שמורידין אותו מגדולתו ומייתי רליה מאלעזר דאייעניש דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמד ולא אשבחן דאילטריך ליה יהושע אלא סכתייחד הדבור ליהושע והוה כתיב ד"א גאות אדם וגו' זה יהושע ואל עזר ונקטעו הדצריס. עו) הז"א הגיה יתן הקצ"ה. עו) צילקוט עס קיטע המאמר וקלרו ועיי' צמכילתא מס' דצחדש פ"ד וצנרמו צמ"ע עס אות ו'. יז) כן הגיהו הז"א והרז"ו ופי' כלו' הרבה יע עוד לדרוש צו אלא נקלר וכצא לענין שאנו צו. ורמו הז"א על התנחומא פ' ויקרא (והעתיק ממנו הילקוט שמואל עס) שדורש זה המקרא צכמה שיעות לענין כל מי שרוף אחר

פסיקתא ויהי המקריב רבתי ז כח

נאה לבוש לבנים כח). כך אע"פ שלא פירש שמותם של נשיאים שחלקו עם קרח והלכו עמו אלא פרסם ברמז נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם (צמדל ע"ז צ) כט) לכך כתיב ויהי ל):

ד"א [ויהי] המקריב [וגו'] וקרבונו [וגו'] וכולם קרבונו למה (וגו') לה). א"ר ברכיה הכהן בי ר' בשביל יהודה שהקריב ראשון אמר הקב"ה שאם בא להתגאות על אחיו ולומר אני מכובד מכם שאני הקרבת תחלה הם משיבים אותו ואומרים לו אתה הוא שהקרבת אחרון לז). ד"א למה הראשון כתיב וקרבונו אמר ר' יודן מפני שכולם (קרבונו) [קרבונו] כאחת לג):

ד"א ויהי המקריב [וגו'] נחשון למה נחשון הקריב ראשון. מפני שקידש שמו של הקדוש ברוך הוא וירד בנחשולו של ים תחלה. שכל השבטים היו עומדים על הים כשנקרע ומכולם בנימין נתן נפשו ליכנס בתוכו ולקדש שמו של הקב"ה שם בנימין צעיר רודם (סהלס סיה כ"ח) אל תהי קורא אלא רד ים כיון שראה אותו יהודה מה עשה התחילו מרגמים אותו שירד ראשון אמר הקב"ה הואיל ויהודה ירד תחלה לים ושמי קידש הוא יקריב ראשון ויהי המקריב ביום הראשון לז):

ד"א ויהי ביום הראשון זה שאמר הכתוב כולך יפה רעייתי [ומום אין כך] (טה"ט ד' ז) מדבר בישראל היאך לה) אלא כשקיבלו ישראל את התורה היו כולם שלימים שלא היה בהם לא היגר ולא סומא ולא אילם ולא חרש כיון שחטאו באותו מעשה לו) מיד נעשו כולם זבין ומצורעים כמה שכתב וירא משה את העם כי פרוע הוא (שמות ל"ב כ"ה) והצרוע אשר בו הנגע כגריו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע וגו' (ויקרא י"ג מ"ה לו): ד"א כולך יפה רעייתי מדבר בשבטים ואם תאמר הרי יעקב אביהן (קומקמת) [בירך לשבטים וקמקנתר] לה) לראובן ושמעון ולוי והיאך אתה אומר. א"ר אליעזר אע"פ שבירך את השבטים האחרונים וקינתר את הראשונים אלא חזר וברכם לט) כמה שכתב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר (בראשית מ"ט כ"ח). מהו וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם (שם) אמר רבי אלעזר עשה אותם יונקים זה מזה מ) לפיכך אמר רב הונא ורבי לוי שהוא מונה אותם

מאיר מנן דוד עין

הדברים. כח) צרצה צמדל פי"ג הגי' לצן פולו טו מנין וג' צעל המוסף צערוך פוליו מכוון ופי' צל' יוני טר ודיין. וצ' ל' כי הוא צעל המרחץ. כט) הז"ל מחק מלת ח' ל' וצחמת עשמוט מלה זו היא ע"ד אחר ממה שהיא צחלמוד. ל) וצרצה הרחיצ קלח הענין והועתקו חלו הדברים צרצה טס פי"ח וכבר שינו טס סגנון הלשון וג' טס אעפ"י שלא פרסמן הכחוצ נתן סימניהן ומחוק המוקראות חת מצין אותם משל למה"ד לצן טו צ' ס סכמלל גונצ כלים מצית המרחץ וכו' עיי"ש. לה) צד"פ איתח וכו' וכל"ל שהשמיט המעתיק עיקר ציחור התמיה לפי שהוא מפורשת לקמן צטיעה דכולך יפה רעייתי. לז) עיי' לקמן אות מ"ו. לג) צד"פ איתח קרצכו והז"ל הגיה מפיני שהעלה עליהם כחילו כולם הקריצו ונוס' הרצה צמדל ד"ל למה צרחשון וקרצכו ח"ר יודן העלה עליהם הקצ"ה כחילו כולם הקריצו ציוס רלשון וציוס אחרון שאין זה גדול מזה ועיי' לקמן. לד) עיי' לעיל צחלח פי' וצרצה צמדל ג' לה הכי למס נקרא שמו נחשון ע"ש שירד תחלה לנחשול שצ'ס ארצ"י אחר הקצ"ה למטה מי שקידש את שמי צ'ס הוא יקריב תחלה וזה היה נחשון ועיי"ש עוד ספי"צ ועיקר הדרש צענין המוארע הוא לר"מ ור"י צמכילתח דצחלח מס' צ' פ"ה עיי"ש וצחלח צו"ע טס אות י' וע"ע צרצה צמדל פי"ג צד"ה סה"ד נודע ציהודה וצחגדת צחלשית פע"ד. לה) כלו' לחיזה ענין מדבר צישראל. לו) צמעשה העגל. לז) עיקרו צמכילתח מס' דצחדע פ"ט וצחלח טס צו"ע אות ד' וצחלח צמדל ספ"א והועתקה שיטה זו צרצה צמדל פי"ג צהרצחצ הדברים וצח"ש רצה פ"ד ועיי' צוהר ח"צ פ"צ ע"צ דמדמי גחולה ראשונה לגחולה אחרונה דכתיב צה אז ידלג כחיל פסח וגו' (ישעיה ל"ג) ועיי' לקמן פט"ו אות קל"צ. לח) כ"ה צרצה צמדל טס וצז"ל הגיה הו ח' ת ק כ' ה. לט) צרצה ג' ח"ר ח' ל' ע' ז' כ. ושימוס מלת ח' ל' א כצ רמזתי שחינה כפי הרגיל צחלמוד. מ) כלו' דלכך אחר ויצרך אותם איש אשר כצרכתו ציך אותם שהשוק כולם צצרכותיהם וצרכה

פסיקתא

ויהי המקריב

רבתי ז

לעצמן בספר אלה שמות ומייחסן אצל משה ואהרן אלה ראשי בית אבותם בני ראובן [וגו'] ובני שמעון [וגו'] ובני לוי (שמות ו' י"ד) (מא). כך דרש רבי הונא ורבי לוי ולא פירשו ולמה הוא מייחסם אצל משה ואהרן (נב). מה אתה אומר בשביל שקינתרם אביהן ומנה את שלשתן לעצמם הרי יפה (נג). ולמה הוא סומכם למשה ולאהרן וידכד ה' אל משה ואל אהרן וגו' (ספ"ט) אמר רבי בי רבי סימון בשם רבי שמואל ברבי יצחק (נד) לפי שקיבלו תוכחות אביהם זכו להתייחס אצל משה ואהרן לקיים מה שנאמר און שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין (משלי ע"ו ל"א) (מה): ד"א כו"ל ד"א יפה רע יית י בא וראה היאך כל השבטים חביבים לפני הקב"ה. מן קרבנות את יודע היאך כולם חביבים ושונים. יהודה מקריב תחילה והוא אומר וקרבונו ואחיב הוא אומר וקרבונו ולא היה צריך לומר כן אלא שמקריב תחילה יאמר וקרבונו ומי שיקריב אחריו יאמר וקרבונו. ולמה אין כתב כן א"ר ברכיה הכהן בי רבי שאם בא להתגאות אני שקרבתי ראשון אומרין לו אתה הוא אחרון (נו). וכן אתה מוצא בסוף זאת חנוכת המזבח [ב' י' ו' המושח אתו וגו'] (במדבר ז' פ"ד) אחר י המושח אותו אין כתב כאן אלא ב' י' ו' המושח אותו כולדם כאלו קירבו ביום אחד למה כו"ל ד"א יפה רע יית י ו' מ' ו' א"ן ב' ד' (מז): ד"א לפי שירמיה אמר בסוף נטאם קראו להם (ירמיה ו' ז') ויחזקאל קורא אותם סיגים שנאמר היו לי בית ישראל לסיג (יחזקאל כ"ב י"ח) בא זכריה ואמר והנה מנורת זהב כולה (זכריה ד' ז') כולה של זהב היא למה כולך יפה רעית י ו' מ' ו' א"ן ב' ד' (מח):

פ"ח

והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות (צפניה א' י"ב) (ח)

למדנו רבינו מהו שידליק אדם נר שישתמש בו מן הנר של חנוכה. תלמוד. למדנו רבותינו (א"ר אחא בשם רב) (אמר) אסור להדליק נר שישתמש בו מנר של חנוכה אבל נר של חנוכה מותר להדליק מנר של חנוכה (ג). ומאיכא למדו שמותר

סאיר

מגן דוד

עין

במדבר תה"ש הוא מפורש יותר בהרצאה וע"ע בתכונות פ' ויחי זד"ה חלח. (מא) כלו' דמון העצם הזה אמרו ר"ה ור"ל שהוא מוכה שם חלו הג' שבטים. (מב) כלו' שעדיין לא פירשו למה זכו להתייחס עם משה ואהרן ובדמפרש לה. (מג) הז"ל הגיה חזר ומנה. (מד) הז"ל הגיה ח"ר יודן צי ר"ס וצילקוט משלי ר' תתקנ"ג ג' ר' יהודה צר צי סימון צ"ר שמואל צר כ"ס מ"כ וכו' ועיי"ש ששינה קלח הסגנון כדרכו. (מה) צרצה במדבר ושה"ש נוסחא אחרונה וחריכות ענינים בכל זה המאמר עיי"ש. (מו) צרצה במדבר ושה"ש תני לה צ"ס ר' חלצו עיי"ש. (מז) צרצה במדבר פ"ג שם ופי"ד צד"ה זאת חנוכה הוא בהרצאה דברים עיי"ש. (מח) עיי"ש צרצה שה"ש ובמדבר פ"ג שם. ח"מ ח"ש יארכו הדברים להעתיק כל שינויי הנוסחא שצ"ש רצה ובמדבר רצה ומה שהיא לפניו והדברים מראים שמסדר שה"ש רצה ומסדר הפסיקתא נוסחאות שונות הוה להו אית דתני לה הכי ואית דתני לה הכי. ומסדר במדבר רצה הלך אחרי שניהם ובמקומות שפותרות זו אחת זו תפס לו לעיקר נוסחת שה"ש רצה.

פ"ח (ח) עיי' לעיל פ"ד אות א' ופ"ו אות א' ובאין מוכה שהיתה הפטרה בלפניה וכמו שמקיים מ"כ י' מ' מה ש' ל' ס' ז' כ' ז' א' וכו'. ובתצ' הז"ל ולאפשר שיש מקומות שמפטרין בזה חבל חלו אין מושגין להפטר בזה עכ"ל. אמנם עיקר התמיה הוא דלתא הפטרות למה לן ואין לישב בדברי הז"ל שמקומות מקומות הן שכל חלו הג' הפטרות הוא אומר צהן כך פ"ח ר' ת' ח' ו' ח' וכו' ח"כ משמע דצ"ח ח"ה ד' תנחומא היו מפטרין צכולם. ורחוק הדבר לומר שלא היה להם סדר קבוע כלל בהפטרות. ע"כ נראה שאחת מן חלו הפטרות היתה לר"ח טבת שחל להיות בשנת. ומסתברא ומה ששאל צ"פ ויקח אליהו ילמדנו רבינו ר"ח שחל בחנוכה וכו' שזו היתה לר"ח טבת שחל להיות בשנת והפוסקים לא הזכירו דבר זה ולא דברו צה רק לענין חס קורין השמים בסאי או צרות דזכריה. (צ) הז"ל השמיט חלו הג' חלות וא"כ. והוסיפו צכאן מלת ח' ו' ד' לפי שאינו לא משנה ולא צרייתא חלל מיימר ר' דאמוראי. (ג) עיי' שנת כ"ב ע"א

פסיקתא והיה בעת ההיא רבתי ה כט

להדליק מנר של חנוכה (ד). א"ר יעקב בן אבא מן המנורה שהיתה בבית קדשי הקדשים למדו. ששנו רבותינו מצאם שכבו מדשנם ומדליקין מן הדולקין (ממיי פיג) ה). מה אם המנורה שהיתה לפני ולפנים אם מצאו נר שכבה היה מדליקין מן חבירו כ"ש נר של חנוכה מותר להדליק מנר של חנוכה. אמר הקב"ה כשם שבעולם הזה היו הנרות דולקות בבית קדשי הקדשים כך עתיד אני לעשות כשאבנה את ירושלים מניין ממה שמשלים כנביא אחש בירושלים בנרות:

[והיה בעת ההיא וגו'] כך פתח ר' תנחומא בר ר' (ו) נר אלקים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן (משלי כ' כ"ז). א"ר אחא בשם (שמלכי) [שלמלכי] ב"ר יש קיריוסיהם מודיעים למלך כל דבר ודבר (ז) כך יש לפני הקב"ה קיריוסיהם. ומגידים כל דבר ודבר שאדם עושה במטמוניות בחשך בגלוי. ואלו הן הקיריוסין של הקב"ה זו הנפש שמגדת למלאך ומלאך לכרוב והכרוב להקב"ה מניין שכן הוא שלמה אומר עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר (קבלת י" כ') (ח). ודיפתראות כתובות לפני הקב"ה [על] כל מה שבני אדם עושין (ט). ולעתיד לבא המקום מוכיח לכל אחד ואחד מעשיו והם עומדים תמיהים. לאחד שהיה נשוי בתו של מלך והוא משכים ושואל שלומו של מלך בכל יום והמלך אומר לו כך וכך עשית בביתך כך וכך כעסת כך הבית עבדיך כך כל דבר ודבר. והיה יוצא ואומר לבני פלמין מי אמר שכך עשיתי מניין הוא יודע. אמרו לו שומה את בתו אתה נשוי ואתה אומר מניין הוא יודע. בתו היא מגדת לו. כך האדם הזה עושה כל מה שמבקש ונפשו מגדת הכל להקדוש ברוך הוא. והקב"ה דן את האדם ואומר לו כך וכך עשית. והוא עומד ותמיה ואומר מי הודיעו שעשיתי כל אילו. והם משיבין אותו ואומרים לו שומה שבעולם בתו את נשוי ורוחו עליך שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב' ז') ואתה אומר מניין הוא יודע. מה שאתה חושב בלבך נפשך מגדת לו כל הדברים נר אלקים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן מחפש כל מה שבמטמוניות ומגדת להקב"ה. אמר דוד אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי (תהלים ע"ז ז') עם לבבי אני אשיח ורוחי ומגיד להגיד להקב"ה (י) ויחפש רוחי נר אלקים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן. לכך והיה בעת ההיא אחפש ירושלים בנרות:

ד"א והיה בעת ההיא [וגו'] בנרות אתה מחפש ולא לאור הלבנה ולא לאור החמה שאינם מבערים את החמץ בפסח לא לאור הלבנה ולא לאור החמה אלא מדליק נרות ומשפשש את החמץ בפסח (יא). כך עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות אינו משפשש את ירושלים אלא בנרות לבער משם עבודה זרה ולעקר יצה"ר. לכך נאמר אחפש ירושלים בנרות. (ד"א והיה ציוס) (יב) אמרו לו ישראל רבנו של עולם

פסוק מן דוד עין

וק"ל לר' אחא דטעמא דרז מצוס צזוי מלוה וכההוא מרצקן טס זכנ כחז הז"ח. (ד) הז"ח הגיה שמותר להדליק כר סכוכה וז"ל. ה) ונצצת טס לז מייחי הך מחכי והארכיכו זזה הנפורקים עיי' צז"ח. (ו) הז"ח הגיה צר ר' אצ"ח. (ז) הז"ח הגיה יס לז ס קיריוסיהם וז"ל. ופי קיריוסין מגידי שמועה וצקהלת רצה צפ' כי עוף השמים וגו' יס קריוסיהם לטובה וכו' ועיי' צערוך ערך קריוסיהם ולעיל פ"ג אות מ"ג. ח) צילקוט משלי ר' תחק"ט קיטע המאמר עיי"ס וצקהלת רצה פ"ג א"ר צון צעעה שחלדס יסן הגוף לומר לנשמה והנשמה לנפש והנפש למלאך והמלאך לומר לכרוב והכרוב לומר לצעל כנפים מי הוא זה הסרף והסרף יוליך דבר ויגיד לפני מי שחמך והיה העולם. ט) צילקוט ג' על מה. ופי' ודיפתראות עורות שכוחצין עליהן והמלה כרדפת עם פקסאות עיי' צערוך ערך דפתר. י) כלו' דנצח זרוחי כצטך חלדעיל עם לצני אשיחה ורוחי שכלצ מודיע לנפש והרות מ"ג יד למלאך וכו' כדי להגיד להקב"ה ורוחי הוא מחפש לצני כי הוא כר חלעים וגו' והז"ח והרז"ו הגיהו עם לצני חכי אשוח ויחפש רוחי ורוחי מחפש להגיד להקב"ה וז"ל. כ) להקב"ה וז"ל. וצילקוט טס קיטע כל הדברים. (יא) כלו' כשם שאתה כשתחפש לא תחפש חלל בנרות וכו' כך הקב"ה וכו' והז"ח הגיה בנרות הוא מחפש וכו' כו' שחיי מצערים וכו' וז"ל וצילקוט לפנייה טס קיטע הלשון ועיי' פסחים ח' ע"א. (יב) וכן צילקוט טס ליהא.

פסיקתא

והיה בעת ההיא

רבתי ח

אימתי אתה עושה כך. אמר להם ונוס שעשה) [משאעשה] יג) מה שכתב למעלה והיה (צנח) [ביום] ההוא [גאם ה' קול צעקה וגו'] (לפניהם י' וי"ח). קול צעקה משער הדגים זז עכו שהיא נתונה בחיקם של דגים. ויללה מן המשה זו לוד שהיתה משנה לירושלים. ושבר גדול מהנהגות זו ציפורי שנתונה בנבעות. היללו יושבי המכתש זו סכריה שעמוקה במכתשת. אמר הקדוש ברוך הוא עשיתי את הרין בארבע מקומות הללו מה שעשו בהם עכו"ם באותד שעח אחפש את ירושלים בנרות יד):

ד"א והיה בעת ההיא אחפש א"ר אחא לא תהא קורא ס"ס"ך אלא שי"ן אחפש את ירושלים. אמר הקב"ה מוצא אני אותה לחירות כשם שהכתבתי בתורה וכי יכה איש את עין עבדו או עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו (שמות כ"א כ"ו) אני הכיתי את שתי עיניהם של בניי שנאמר נסך ה' עליהם רוח תרדימה ויעצם את עיניהם (ישעיה כ"ט י') עו) אינו בדין שיצאו לחפשי הוי אומר אחפש את ירושלים. א"ר ברכיה חכהן בי רבי אחפש את ירושלים מוציא אני אותה לחפשי למה הכתבתי בתורה כי תקנה עבד עברי שיש ישנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי (שמות כ' ז') הוי אחפש ירושלים טו):

ד"א אחפש את ירושלים אמרו לו ישראל רבון העולמים הרי כל הפרוקופי שלנו אחפש את ירושלים בנרות יז) והיכן הוא הבטחת נביאים שהבטחתנו לא יהיה לך השמש לאור זום וגו' והיה ה' לך לאור יומם (ישעיה ס' י"ט) יח) ואומר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח (שם שס א') ואתה אומר אחפש את ירושלים בנרות. אמר להם הקב"ה למה שאתם סבורים אינו כך אלא כשם שהראיתיה לזכריה יט) כמ"ש והנה מנורת זהב כלה (זכריה ד' ז') זו כנסת ישראל כלך יפה רעייתי (שה"ש ד' ז') כ) ראיתי והנה מנורה זהב כולה וגולה על ראשה (זכריה שס) למענכם שלחתי בבלה (ישעיה נ"ג י"ד) כח): וכך הראה למישה ועשית מנורת זהב מהור (שמות כ"ה ל"ח) זו כנסת ישראל מקשה תיעשה המנורה יריכה וקנה נביעה כסתוריה ופרחיה (שם). מהו כך אלא יריכה זה הנשיא. וקנה [זה אב בית דין. גביעיה אלו החכמים. כפתריה] אלו התלמידים. ופרחיה אילו התינוקות הלמדנים בבית הספר. ממנה יהיו כלך יפה רעייתי כז): ד"א וגולה על ראשה ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם (מכא א' י"ג) כג). ושבעה נרות יהיה עליה (זכריה שס) היא זכות השבת שיישראל משמדים אחד לשבעה ימים. ושבעה מוצקות (שם) שבעה כנגד שבעה ימי בראשית חצבה עמודיה שבעה (משלי ע' א') כד) ושבעה כנגד שבעה האבות אברהם יצחק ויעקב קהת עמרם מישה ואהרן כה): ד"א ושבעה נרות יהיה עליה כנגד שבעה מצות האמורות בתורה תרומות ומעשרות שמישות ויובלות והמילה וכבוד אב ואם ותלמוד תורה כנגד כולם כו). הרי של ג"פ

כאיר מגן דוד עין

יג) וכ"ה צילקוט וכן הגיה הז"ח. יד) רש"י ור"ק שם הביאו דברים אלו צטס מדרש אגדה ועיי' מגילה ו' ע"א. עו) צוקרל כתוב על יכס וגו' עיי' כ"ס. עז) צילקוט שם המאמר קטוב. יז) פרוקופי גדולה וכבוד צמוסף הערוך ערך פרוקופי. יח) צוקרל כתוב עזד השמש לאור יומם וגו' לאור עולם. יט) הז"ח הגיה עפ"י הילקוט שם לא כוה שאתם סבורים אלא כשם שהראיתי וח"ל. כ) וכדריש לה לעיל צקוף פ"י. כח) צשה"ש רצה פ"ד צפ' דכולך יפה וגו' וגולה על ראשה חרין אמוראי חד אמר גולה וז"ח גולה מ"ד גולה שגלו לצבל וגלתה שכינה עמהם ולמ"ד גולה הוא פרוקה דכתיב בואלנו ה' לצלות שנו ודרש כאן כמ"ד גולה ועיי' צפמרי צמדצר ס"פ קס"ח וצילקוט שם המאמר קטוב ועיי' צילקוט זכריה ר' תק"ע. כז) כ"ה צילקוט שם וכן הגיה הז"ח. כג) וס"ל כווד גולה בואלה לעיל אות כ"א והז"ח הגיה וגולה על ראשה זה הקצ"ה כמ"ש ויעצר וגו' וא"י וכן צילקוט זכריה ר' תק"ע ליתא וצלות שכן דרך המדרשים דתפסו ליטנא קטיע. כד) ור"י צר אלעאי פתר קריא צצרייתו של עולם ויקרל רצה ריש פ"א. כה) וגו' הילקוט ככגד האצות עד משה וא"כ חשיב לוי צהדיהו ולפנים נוסחתינו ל"ל דלא חשיב לוי נופיה לפי שקללו יעקב. כו) כתב הז"ח

פסיקתא **והיה בעת ההיא** ובתי ח **ל**

יש כאן. שבעה גרותיה עליה שבעה ושבועה טוצקות הרי עשרים ואחד. ושבועה שהם שבועה הרי מ"ט ועשרים ואחד כנגד שבועים הזקנים כו). ושנים זתים עליה (סס פס ג') אילו שני המשיחים אחד משוח מלחמה ואחד משוח למלך על ישראל כו). אמר הקב"ה שלא תהא מעוטה בפניהם הרי בדברים הללו אני אחפש ירושלים והיה בעת ההוא אחפש ירושלים בנרות:

ד"א והיה בעת [וגו'] ופקדתי עליה האנשים הקופאים על שומריהן (לפניהם (סס) כט) ושיה והיה ביום ההוא לא יהיה [אור] יקרות וקפאון (זכריה י"ד ו'). אלא מה. והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה (סס פס ז') לא יום לרשעים ולא לילה לצדיקים. אלא מה. והיה לעת ערב יהיה אור (סס) ה' אורי וישעי ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד (תהלים כ"ז ח') ל):

ד"א ה' אורי וישעי כך פתח ר' תנחומא בי ר' נר לרגלי דברוך ואור לנתיבתי (תהלים קי"ט ק"ה) ל). נר (לרגלי) [לעיני] דברוך כך היה צריך לומר (ולומר) ואינו אומר כן אלא נר לרגלי דברוך לנ). ולמה. הרשעים דומים לאדם המהלך באפילה הגיע באבן ונכשל בה הגיע לגומץ ונפל בה הוא שכתב דרך רשעים באפילה ולא ידעו במה יכשלו (משלי ד' י"ב) ל). אבל צדיקים דומים לאדם המהלך ונר לפניו הגיע לגומץ מיסר הימנו שלא יפול בה ל). הגיע לאבן משמר עצמו שלא יכשול בה. כך אמר דוד באתי לחלל את השבת והאירה התורה ושמרתם את השבת [וגו'] מחלליה מות יומת (שמות ל"ח י"ד). באתי לנאוף האירה לי התורה ושמרתם [וגו'] מות יומת הנואף והנואסת (ויקרא כ' ח' עד יו"ד) למה שהתורה נר לפני הדא היא נר לרגלי דברוך ואור וגו' ל). ד"א [אם] נר למה אור ואם אור למה נר אמר דוד כשאני מתחיל בדברי תורה כמעט אני מתחיל בהם לו) וכשאני נכנס לתוכה שערים הרבה נפתחים לי לכך אומר נר תחילה ואחר כך אור נר לרגלי ואור [לנתיבתי]:

מאי **מגן דוד** עין

ל"ע מה נשתנו חלו המלות משחר מלות האמורות בתורה. וכ"ל שהד' הראשונות הם חילו המלות שקיומם של ישראל תלוים בהם צארץ והג' האחרונות הם המלות שקיומם של ישראל תלוים בהם צה"ל ועיי' צריש פאה דקחשיב ד' מלות שאלם אוכל פירותיהן צעוה"ז והקדן קימת לו לעוה"צ כיצוד אבז ואם וג"ה והבאת שלום צין אדם לחצירו ות"ת כנגד כולם ויליק להו צירושלמי מקרא כי לא דבר רק היא מכס כי היא חייבם וגו' ושהם כנגד ד' דברים שהן נפרעין מן האדם וכו' וחלו הן ע"ז ג"ע וט"ד ולשון הרע כנגד כולם. ויראה שהפסיקתא חולקת ע"ז ואפיק ג"ח והבאת שלום ועייל מילה. כו) כלו' עג' פעמים הוזכר עלת ש צ ע ה (והז"ח הגיה הרי ש ל ע ה פעמים וכו'. וכשתחשוב ז' פעמים ז'. ששצעת נרות הן ולכל נר שצעת מולקות הרי מ"ט. וכשתכלול כ"ח עם מ"ט הם ע"י. כח) דהיינו כהן ומלך. כט) צוקרא כחוצ על האנשים. לו) וכלו' שיצא הזמן שלא יהי אור יקרות כלו' אור צהיר ויקר הולך וכן לא יהיה ק פ א ון שיהיו קפאים על שמריהם ואז לא יהי יום לרשעים ולילה לצדיקים ואז ה' לצדו יהי אורם וישעם. לז) א מ ר מ א י ר א י ש ש ל ו ס מסגנון לשון המדרש וקידורו צרור טבל חלו המאמרים מכאן ולהלן אינם שייכים לפי דוהיה צעת ההיא אחפש חלל חוספות מעתיק מאוחר הם דניחא ליה לדרוש זה המזמור צ ח כ ז כ ה לפי שעיני המזמור דומה היה לו לעיני המאורע וכיון שהפ' דוהיה צעת ההיא אחפש מקיימת צוקרא ה' אורי הוסיפם כאן. אמנם עיקר חלו המדרשים הם פתיחה חל צ ז ח ת יצא אהרן לפ' דיוה"כ. חבל כצר היו נמלאים לפני צעל הילקוט שהזכירם צתהלים ר' תתע"ח. וחולי שהיו סדורים לפניו להלן צפ' דלחרי מות והרז"ו כחצ שצכת"י ליתא עד למה הרשעים וכו' וא"כ. לז) כנ"ל להגיה והז"ח הגיה נר לי דברוך וכו' למה הרשעים וא"כ. וצמדש תהלים מזמור כ"ז ג' לה סתמא זש"ה נר לרגלי דברוך למה הרשעים דומים וכו' וכן העתיק הילקוט ר' תתע"ח פס. לב) צוקרא כחוצ כא פ לה. לד) גי' הילקוט סר מ מ כ ה. לה) והועתק זה המאמר צמירש תהלים פס וצקנון אחר הוא פס מזמור קי"ט וצמירשצת ענין הוא צמנות רצה פל"ו. והז"ח הגיה וכן לשאר העצירות הוי נר לרגלי וגו' והשמייע מלות למה שהתורה כר לפני והוא עפ"י הילקוט דתהלים פס וא"כ שדרך הילקוט לשמור הענין ולא לשמור המלות והסדר. לו) הז"ח והרז"ו הגיהו ד"ח נר לרגלי חס כאמר נר למה כאמר אור ואם כאמר אור למה כאמר נר וכו' מעט חני מתחיל וכו' והוא עפ"י

ד"א גר לרגלי [וגו'] ואור [וגו'] אימתי אמר הפסוק הזה כשהלך לעמק רפאים אע"פ שלא היה הולך למלחמה עד שהיה נשאל באורים ותומים (לז). בשעה שהלך שמואל לטווח את דוד היו מלאכי השרת מקטרגים לפני הקב"ה אמרו לו למה אתה נוטל את המלכות ונותנה לדוד (לח). אמר להם הקב"ה אומר לכם מה בין שואל לדוד שואל עומד ונשאל לאורים ותומים והפלשתים באים עליו והניח את האורים ואת התומים שהיה עומד ונשאל בהם וברח. לא עשה אלא זמן אחד היה עומד ונשאל באורים ובתומים (לט) באו הפלשתים עליו אמר לכהן אסוף יד יך כמה שכתב ויהי עד דבר (ה') שואל אל הכהן וגו' [ויאמר שואל אל הכהן אסוף את ידיך] (שמואל א' י"ד י"ט) ולא המתין עד שיגמור. ודוד עליו הפלשתים (מ) התחיל שואל (מא). באותה שעה היה עומד בעמק רפאים אמר לו הקב"ה אל תעלה אלא מאחריהם ואין לך רשות לפשוט יד בהם אפילו (קוראים) [קורבים] לך עד שתראה ראשי הבכאים מנענעים (מב) כמה שכתוב ויוסיפו פלשתים ויחנו בעמק רפאים וישאל דוד בה' ויאמר לו וגו' ממול הבכאים (שמואל ב' ה' כ"ג כ"ג) (מג). ולמה נתן לו סימן להראות מראשיהם ולא באחריהם א"ר ברכיה בי רבי שכולם מליאים קוצים מראשיהם כלומר הואיל שאתם בצרה אף אני עמכם יקר אני ואענהו עמו אגבי בצרה (תהלים ל"א ע"ו). ויהי בשמעך את קול הצעדה בראשי הבכאים אז תחרץ (שמואל ב' כ"ד) (מד) דבר התוך כמיש אם חרוצים ימיו וגו' (איז י"ד ד'). כיון שיצא היו הפלשתים קרובים ובאים וישראל רואים אותם שלא היו רחוקים מהם אלא ד' אמות (מה). אמרו לו ישראל דוד מה אנו עומדים. אמר להם מצווה אני מן האלהים שלא לפשוט עד שאראה ראשי אילנות מנענעים. אמר להם אם פושטים אנו יד [בהם] אנו מתים ואם אין אנו פושטים יד בהם אנו מתים. מוטב לנו נמות צדיקים ולא נמות רשעים (מו). אמר להם אני ואתם נתלה עינינו בהקב"ה. מיד כיון שתלו עיניהם מיד נענענו האילנות ומיד פשטו יד כמיש ויעש דוד כאשר צוה אלהים וגו' (שמואל ב' כ"ה) (מז). אמר הקב"ה למלאכי השרת ראו מה בין דוד לשאול מי גרם לדוד להינצל הוא וישראל הדיבר שהאיר להם גר לרגלי דבר יך (מח):

ד"א ה' אורי וישעי כנגד מי אמרו דוד. ר' אלעזר בן סדת אמר כנגד מלחמת

עין

מגן דוד

מאיר

הינקוט שם וא"ל וצמדרש תהלים שם ג' מעט חני מתחיל צהם וזהם כו צעיס וצילקוט שם כ"ז ליתא. לז) כלו' דשני פעמים עלו עליו פלשתים וינטשו צעמק רפאים ונשני פעמים שאל דוד באורים ותומים ולא סתך צפעם הב' שכבר נשאל צראשונה והשיצוהו עלה כי נתן חן וגו' ובעפ"י שאל הלך ומחלה חלל עפ"י אורים ותומים חעפ"י שאל צהם. וצמדרש תהלים ג' כשהיה מהלך לעמק רפאים חעפ"י כן לא הלך למלחמה עד שנשאל וכו'. והכוונה אחת היא והז"ח מדחק. וצילקוט תהלים ר' חצ"ו קיטע כל המחמר כדרכו ועי"ש צמדרש תהלים שהדצרים מעוררצים שם עם הדרוש דלקמן שכנגד עמלקים נחמר. לח) חגז ענינא מייחי לה והז"ח הגיה ו צ ע ה ו א"ל. וצמדרש תהלים שם ג' ו כן א ח ת מ ו ל א צ ע ה ו כו' עי"ש. לט) כלו' לא הספיק הדבר עד שהיה נשאל וכו'. (מ) כלו' כבר נחו עליו הפלשתים ולישנא דקרא הוא פלשתים עליך ששון (סופטים ע"ז) והז"ח הגיה עלו עליו וכו'. וצמדרש תהלים ג' חצל דוד צעשה שהפלשתים צאין עליו צעמק רפאים צחותו שעה התחיל לשאול וכו' וכן הגיה הרז"ו. (מח) לישנא דקרא נקט ושאל לו צאלהים (ש"א כ"ב) והז"ח הגיה צחותו שעה היה עומד צעמק רפאים ה ת ח י ל לשאל צה' ח"ל הקצ"ה וכו' וא"ל. מב) כ"ה צד"פ וכן עיקר וכלו' חפ"י הולכים וקרצים לך וצמדרש תהלים ג' חפ"י הם קרוצים חללך והז"ח הגיה חפ"י י ה י ו ק ר ו צ י ס לך. מג) צמקרא כחוצ ויסיפו עוד פלשתים לעלות וינטשו צעמק רפאים וגו' ויחמר לא תעלה וגו'. (מד) צמקרא כחוצ לעדה. מה) צמדרש תהלים ג' שמוכה חמות חצל צילקוט שמואל ר' קמי"צ הנוסחא בכל המחמר כמו שהיא לפנינו. מו) צילקוט המחמר קטוע קלת. מז) צמקרא כחוצ ויעש דוד כן כאשר לוחו ה'. מח) צילקוט שם סירס המחמר כדרכו. חמר מ א י ר א י ש ל ו ס' מסגנון לשון המדרש דתהלים מוכה שהעמיק מפסיקתא שנפנינו חלל שכבר חיקן הלשון והסגנון עי"ש.

פסיקתא והיה בעת ההיא רבתי ח לא

מצרים מט) ור' שמואל בר נחמן אמר כנגד גליות אמרו (ו) ורבתינו אמרו [כנגד ראש השנה ויום הכפורים] (ח) וריב"ל [אמר] כנגד גרוד עמלק אמרו כמיש ויהי בבוא דוד ואנשיו צקלג ביום השלישי ועמלקי פשמו [וגו'] וישבו כל אשר בה וגו' (טמואל א' ל' א' וצ') (כ) וישאל דוד בה' הארדוף אחרי הגדוד הזה (סס סס ח') (כ) וימצאו איש מצרי [וגו'] (סס סס י"ח) ויורידהו והנה נטושים על פני [וגו'] (סס סס ט"ז) ויכס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם (סס סס י"ז). למחרת אין כתיב כאן אלא עד למחרתם שהיה מכה בהם ג' ימים שנאמר ויכס דוד טה נשף ועד הערב הרי אחד עד למחרת הרי שני ימים (כד): לדוד ה' אורי וישעי [וגו'] (כה). ה' אורי (וישעי) כי אתה תאיר גרי [ה' אלהי יגיה חשכי] כי בך ארוץ גדוד (תהלים י"ח כ"ט ו"ל) (נו) וישעי מגיני וקרן ישעי (סס סס ג'). ממי אירא כי בך ארוץ גדוד (סס סס ל'). בקרוב עלי מריעים לאכול בשרי (ח) אלו נשיו שהציל כמיש ודבק באשתו והיו לבשר אחד (גראסית צ' כ"ד) (כח): אמרו לו ישראל (נט) רבש"ע כל מלחמה שתעמוד עלינו אינו מתייראים הימנה למה שעליך אנו בטוחים שאתה מציל אותנו כמיש אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח (תהלים כ"ז ג') (ס):

פ"ט

למנצח על הנגינות לדוד שמעה אלהים

רינתי מקצה הארץ אליך אקרא בעטוף לבי (תהלים ס"א א עד ג') (ח) ילמדנו רבינו אדם מישראל מהו שיהא רשאי לברך על הכוס כשאינו מודח. א"ר אחא בשם ר' יוחנן כוס של ברכה מצוותו שיהא מודח ושיהא עמור ושיהא מלא.

מאיר מגן דוד עין

מט) הוא ר' אלעזר קמחא דפסיקתא פ' אחרי מות דפתר קריא לו ר' ציס עיי"ש וזויקרא רבה ריש פכ"ח וצמדרש תהלים ג' לה קמחא ועיי"ש באריכות הדרוש. (כ) גז"ש צפסיקתא וזויקרא רבה סס וצמדרש תהלים ליתא ועיי"ש באריכות הדרוש. וצילקוט תהלים כ"ז ג' ר' שמעון בר נחמני והוא ט"ס. (ח) זה המאמר קטוע וכונן למאי דגרסינן סס צפסיקתא וזויקרא רבה וצמדרש תהלים דפתרי קראי צר"ה ויוה"כ עיי"ש באריכות הדרוש. (כ) צמקרא כתוב וישנו חת הנשים אשר זה. (כ) צמקרא כתוב לאמר חרדך וגו'. (כד) כל' דמלת עד נחשך גם על לוחרתם וכאילו כתוב מהכשך עד לוחרתו ועד הערב עד לוחרתו וס"ל דנשך למרא הוא שהוא שעת מאלכל לסטים והוא מלחם לובלים ושוחים. ואל"כ הכס באותו היום ולמחרתו ועד הערב ולמחרתו הרי ג' ימים. וצכל המקומות שרומזתי עליהם וכן צפתיחתא רצתי דליכה צפ' דזנדי צן לוי לא האמינו וגו' ג' מהו למחרתם אריצ'ל צ' לילוח ויוס אל ועיי"ש ברכות ג' ע"ב ונראה דנוסחתינו עיקר וכבר רומזתי לעיל אוח ל"ז שצמדרש תהלים זה המאמר מעורבב ומשובש. (כה) השתא חוזר אל המקרא ומפרשו על המאורע דעמלקים. (נו) וצמקומות שרומזתי עליהם אמרו שהאיר לו הקצ"ה צזקים וצזקים ומיימי קרא דכי אתה תאיר וגו' ועיי"ש צמדרש תהלים מוזמור י"ח וצילקוט שמואל ר' קס"א. (כז) צמקרא כתוב חת צשרי. (כח) ודרש ג' ד' על גדוד העמלקים ועיי"ש צמדרש תהלים מוזמור י"ח צד"ה ארדוף אויבי וצפתיחתא דליכה רצתי סס. (נט) הך פיוחא מאמר צפ"ע הוא והז"א השמיט מלת לו ואל"ל. (ס) עיי"ש צמקומות שרומזתי עליהם שדרשו מלת צזחא. חמ"ש יראה שציקר חלו המדרשים הס צפסיקתא דאחרי מות כמ"ש ומשם הועתקו אל ויקרא רבה ומסדר הפסיקתא רצתי קיטע אוחס הענינים שדרשים סס וקילר צהס והוסיף עליהם ענינים אחרים דעייכים יוחר לדרוש דתנוכה ומהפסיקתא רצתי ומאיך הועתק צמדרש תהלים.

פ"י (ח) צמקרא כתוב על כג"כ ת ונו' רצתי הקשי צה חפלת י מקלה וגו'. כתב הז"א והרז"ו ל"ע מה שייכות לפרשה הזאת לכאן כי עד הנה דבר צענין פרשיות של חנוכה ולאמר מפני שדרש על פסוק למנלח על כגינת ומציא ע"ז דרשת רב מודים לחננו לך על שאלו מודים וצחנוכה אומרים הלל כל ח' ימים. ועל דרך האמת שכתב כאן צאמלע

פסיקתא

למנצה על הנגינות

רבתי ט

מניין ולנפתלי אמר שבע רצון ומלא ברכת ה' (דברים ל"ג כ"ג) ז'. אלו ג' ברכות צריך שיהא בכוס של ברכה נ'. אמרו בשם ר' יוחנן וצריך שיהיו עיניו בכוס. ושיהא בידו של ימין. ושיתהא ידו מן המבלא מפה. ושיהא מברך באימה ולא בקלות ראש ד'. א"ר אבא בשם רבי חייא ור' חייא בשם רבי יוחנן עומד ואוכל יושב ומברך. יושב ואוכל מסיב ומברך. מסיב מתעטף ומברך. מהו מתעטף שאם הייתה זרועו גלוי מכסה אותו ומברך. כדי שיהא עושה את המצוה באימה ה'. אין לך שהיה זהיר במצוות וירא שמים כדוד שכן הוא אומר חבר אני לכל אשר יראוך וגו' (תהלים קי"ט ס"ד).

מאיר

מגן דוד

עין

המאמר שנראה הפרטה. כי כל הענין הוא צירושלמי ברכות צקוף פ' ג' שאכלו וכאן הוצא ראש המאמר וסופו ודלב אמלעית המאמר שמדבר בענין חנוכה וז"ל שם ר' זריקן בר חמא דר' זריקן הזכיר של חנוכה צארך (פי' צצרכת הארץ) וקילקו אותה. ולאנ הועתק כאן כל הסוגיא והעיקר חסר כ"ל עכ"ל. ודברים אלו הם רחוקים דעיקר הסוגיא דמייתי הכא הוא צתשובת השאלה. והא דר' זריקן אין לו שום ענין עם מה שלפניו ושל אחריו גם לא הועתקו אלו הדברים מן הירושלמי בדבעינן למימר לקמן. וצתוספותיו כתב הז"ח על וזה דמסיים להלן מ כ י ן מ מ ה ש ק ר א ו צ ע כ י ן וכו' וז"ל לא לחפרש אהיבא קאי דצתנוכה היו אומרים מזמור ס"ד חנוכה כדלעיל פ"ג וכן איתא צמס' סופרים ואפשר שהיו קורין בכל יום מזמור אחר וצתחד מימי חנוכה היו קורין מזמור זה ע"ש הכתוב ש"ל צו כי היית מחסה לי מגדל עוז מפני אויב. וצצרוך ערך לווחכטי משמע דהך פסקא שייך לפ' כי תשא. ואפשר שהיו אומרים אותו צפ' שקלים משום דמסיים ציה לשלם כדרי יום יום ול"ע עכ"ל. ודבריו האחרונים עשות הם צידו שנעלם ממנו שליון הערוך הוא על הפסיקתא (שהדפיסה ופירשה החכם מוהר"ש צאצער) ולא על הפסיקתא רבתי. והחכם מוהר"י לוכץ צקפרו על הדרשות לר' רמ"ח לדר לומר שפסיקתא זו לעשרה צצצת ואין יקוד לדבר. גם כי הוא רחוק שידרשו ציום הצענית צה' כוס של צרכת המזון ומצתצרה שקראו זה המזמור ציום אחרון של חנוכה. צ צמקרא כתוב צ פ ת ל י צצצ וגו'. וגרסינן לה צירושלמי פ' ג' שאכלו קתמא צצס ר' אחא. א"ר אחא ג' דברים נאמרו צכוס של צרכה מלא עטור ומודח ושלשתן צפסקו אחד כפתלי צצצ רבון ומלא צרכת ה' ש צ ע עיטור ר ל ו ן מודח מ ל א כמשמעו א"ר חכיהא חס עשית כן מה כתב צמון ים ודרום ירעה חת זונה לירש העוה"ז והעוה"צ. וצצרכות צצלי כ"ח ע"א גרסינן א"ר זירא א"ר אבהו ואמרי לה צצתניחא ח:א עשרה דברים נאמרו צכיס של צרכה טעון הדחה שטיפה חי ומלא עיטור ועיטור וכו' א"ר יוחנן חמו אין לנו אלא ארבעה צצצד הדחה שטיפה חי ומלא. תנא ה ד ח ה מצפנים ו ש ע י פ ה מצחון וכו'. ולפ"ז ר' יוחנן לית ליה עטור ופסיקתא דילן דחלי לה צר' יוחנן חולקת על הצצלי והירושלמי. ג) כלו' צצצ רבון ומלא וכדלעיל צירושלמי. והז"ח הגיה חלו ג' ד צ ר י ס וצצצ שהדברים נמשכים למטה וזה כעוה. ד) צירושלמי שם קודם המאמר הנזכר. ר' ירמיה צצס ר' יוסקן ראשונים היו שואלין שמאל מהו שחסייע לימין צכוס של צרכה חת שמע מינה חלח חת שמע שהוא צריך לחוספו צימין ולריך שחהא ידו בצוהה מן השלחן כפח ולריך שנותן עיניו צה. וצצצלי שם חנא להו צצצריחא דעשרה דברים אחר שמה דלעיל עד ועיטוף כוטלו צצתי ידיו וכותמו צימין ומגביהו מן הקרקע טפח וכותן עיניו צו וכו'. ושאלת ראשונים גדיס לה חס צצס ר' חייא צר חצא א"ר יוחנן עיי"ש. והא ד ש י ה א מ צ ר ר צ א י מ ה ו ל א צ ק ל ו ת ר א ש ל י ח א שם צדרי' חמס הוא צכלל ע י ט ו ף ד י' דברים ואמרינן עלה צצצלי שם ע י ט ו ף ר' פפא מעטף וית"צ (פרש"י צטליתו) ר' חסי פריס קודרא על רישיה. הז"ח הגיה ושחהא ידו ג צו ה ה מן הטצלא וח"ל. ה) צירושלמי שם ר' צ א צ ר י ה ד ר' ח י י א צ ר א צ א ח ל כ ל מהלך עומד ומצרך. חכל עומד יושב ומצרך. חכל יושב מיסב ומצרך. חכל מיסב ומעטף ומצרך חס עשה כן הרי הוא כחלחכי השרת מ"ט צצתיס יכסה פניו וצצתיס יכסה רגליו. וצצצלי שם צצ"פ צ' א"ר אבהו ואמרי לה צצתניחא חנא האוכל ומהלך מצרך מעומד וכשהוא אוכל מעומד מצרך מיושב וכשהוא מ י ס צ ואוכל יו ס צ ומצרך והלכתא צכולהו יושב ומצרך. ופסיקתא דילן ס"ל צירושלמי חמס פליבא עליה צענין עיטוף דצירושלמי הוא עטיפת פנים ולפסיקתא דילן הוא כסוי הצרוע ואולי שט"ס כאן וז"ל שאם היה ר א ש ו גלוי והוא כר' חסי דפריס קודרא על רישיה. הז"ח הגיה מצצ ו א ו כ ל מתעטף וכו' וח"ל.

סיקתא למנצח על הנגינות רבתי ש לב

ותדע לך אע"פ שישנו רבותינו הבא מן הדרך פטור מן התפלה ו) וכן אם היה במקום סכנה כדרך ז). אבל דוד לא היה עושה כן אלא אפילו בכל מקום שהיה הולך לא היה מונע עצמו מן התפלה. מניין ממה שקראו בענין למנצח על הנגינות לדוד שמעיה אלהים רנתי מקצתה ארץ אליך אקרא מ):

למנצח על הנגינות לדוד שמעיה אלהים רנתי כך פתח ר תנחומא בי ר' תרננה ישפתי כי אזמרה לך ונפשי אשר פדית (שס ע"א כ"ג). אתה מוצא אין לך כל אבר ואבר שלא קילס להקב"ה בו קילוסו בראשו ואומרים כולם כאחד וחוזר ופורט ט). (קילוסה) [קילסו] בראשו דשנת בשמן ראשי (שס כ"ג ה'). קילסו בעיני עיני תמיד אל ה' (שס כ"ה ט"ו) אליך נשאתי עיני (שס קכ"ג א'). קילסו בפיך תהלת ה' ידבר פי (שס קמ"ה כ"ח). קילסו בלשוני תהנה צדקך (שס ל"ה כ"ח). קילסו בשפתיו תרננה ישפתי (שס ע"א כ"ג). קילסו בגרוננו יגעת בקראי נחר גרוני (שס פ"ט ד') יח). קילסו בלבי ובשרי ירננו אל אל חי (שס פ"ד ג'). קילסו בקרבן וכל קרבי את שם קדשו (שס ק"ג א'). קילסו בידיו המלטדי ידי לקרב (שס קמ"ד א'). קילסו ברגלי רגלי עמדה במישור (שס כ"ו י"ג). סוף דבר כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך (שס ל"ה י'). אמר דוד אע"פ שקילסתיו בכל אלה עד עכשיו איני יודע לקלם כמו שכתיב פי יגיד צדקתך כי לא ידעתי ספורות (שס ע"א ט"ו) י"ג). כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך מציל עני מחוק ממנו (שס ל"ה י') אילו ישראל שהם נכנסים בידי או"ה והקב"ה מצילם ואין עני אלא ישראל שנאמר והשארתי בקרבך עם עני ודל וחמו בשם ה' (לפניה ג' י"ג). אמר דוד כבש בין שבעים זאבים מה יכול לעשות. ישראל בין שבעים אומות חזקים מה הם יכולים לעשות

עין

מגן דוד

נאיר

וז לא ידענא היבן אזל כמלח בצבלי עירוצין ס"ה ע"א אר"א הנח מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים ש"ב ואלקבלט וגו' אצוה דשמואל כי אחי באורחא לא נוכלי תלתא יומי. ז) צמשה דצרכות פ"ד כ"ח ע"ג שנותפלל תפלה קלרה. ח) א"מ א"ח"ע נמה שרמזתי על הירושלמי והצבלי מוכיחים הדברים שמקדר הפסיקתא לא העתיק מהם אלח גנרל גמירא ליה הכי נמקום אחר. ט) פי' קילוסו צרחהשו עיקר קילוסו ולשון המקרא הוא ושלא אחו צרחהשו ומעשיתיו יסיף עליו (ויקרא ה') ונפרש שצוחריס כולם בא' וחוזר ופורט וצילקוט תהליס ר' תשכ"ג ג' א"ר תחוס חין לך כל אצר ואצר שלח קלם דוד להקב"ה צו קלסו צרחהשו דשנת וגו' ושינה וקיינע כדרכו והז"ח הגיה קלסו צרחהשו וואצריז כולם בא' וחזר ופרט וכו' והרז"ו נחק המלות קילוסו צרחהשו וגו' וואוונרס וא"כ. י) צוקרא כחוב אח עיני. צילקוט השמיט נקרא קמא. יא) צילקוט ג' צגרו וכו' והדר צטפת יו. יג) צוקרא כתוב פי' ספר לזקתך כל היום חשועתך כי וגו'. א"מ א"ח"ע צילקוט תהליס שם יש באן עוד מאמר ארוך שזכרו צו עניינים רצים שרואים לשם לצ עליהם. וצמשה הרשונה יראה שהם הפסיקתא רצתי וחפר לפנינו. חולם מעיב העניינים שהחברו צו עדותם צמיהם יענו שואוחריס הם. ושמי לצי לדבר ומלחתי צרוקת ה' ויולה ס"י ק"ח שבח צפוח טיב צרכיו סכדי קניס לילדים פ"י צעל צרית צו צו צור ל ה' עכ"ל. ולפיכך צמדה תהליס ליחא אזל הוא צילקוט צמאמר הנזכר. ולמדי מי צמיהל קוט העתיק המאמר תהליס והוא חפר שם לפנינו. וצדקתי צילקוט הולאה עתיקה דפיס סאלוביקו ומלחתי שהיא חלק ונפרד לעלמו ורשום עליו מדרש. ונאלחתי צו עדות נקימות סלן הדברים מהפסיקתא רצתי רק מעדרש ואף שגס צהולאה זא חין הסדר וחוקן לפי שהוא מתחיל מן סוף ד צר וכו' והולך עד ריז"ל חונר זה ילה"ר שרשם עליו צ"ר. וצמחת שחלח לחו הדברים וכן סופס מן מלי עכו' וכו' הם מהפסיקתא. חלח שבעל הילקוט ערבנן דצרי המדרש צחוק דצרי הפסיקתא כדרכו לערבנן מאמריס קרובים צעינן אף חס הם רחוקים זה מזה כרחוק נזרח ממערב. ולעתיק כאן רק דבר א' לדוגמא מזה המאמר. אמר דוד אחי מצדך צכל איצרי ומקיים צהן המלות וכו'. צלו חרי עטיפת צלית וכו'. צחה הליית אחי מסיס כנגד הלצ כל זמן שאני קורא ק"ש שני' הדברים האלה על לצדך. מאחר רי ומלפני השלכתי שני כנפים של טלית כשאני עומד צתפלה וכו'. ופי' צו הז"ר צלו חרי עטיפת צלית לפי שהיה להם צלית כסוד דר שהוא מוכח צצי צהולאה ר. למדנו משה שעטיפתן היחה לקפל הטלית ולשנשנו קני צמיר חלח שצמעת

פסיקתא למנצח על הנגינות רבתי מ לג

המגדול) כה) וסדומיים (ואת אומרת נדעה הוא של מעלן) כו). אבל בימי משה שנוצחתי עשיתי שכר שלא כליתי את ישראל כו). הוי למנצח למי שהוא מבקש להינצח:

ד"א למנצח על נגינות שמעה אלהים [רבתי האזינה] תפלתי אמר לו רבונו של עולם עד אימתי יהיו בניך משועבדים ואין אתה שומע תפלתי ואי חדשה לך לא כבר במצרים קרינו אותך וענית אותנו כמה שכתב ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו (שמות ז' כ"ג) [וכתיב ואת צעקתם שמעתי (שס ג' ז'). וכן על הים] ועד שלא עמדו להתפלל (אומר) [אמר] להם מה אתם צועקים כבר שמעתי (תזלחם) [תפלתכם] כמה שכתב ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי (שס י"ד ט"ו) כה). וכן בעמלק קראו המקום ומיד ענה אותם כמה שכתב וידר ישראל נדר לאמר אם נתון [וגו'] וישמע ה' בקול ישראל (צמדזכ כ"א ז' ג') כט). וכן בימי שמואל כשבאו פלשתים עלינו קראנו אותך וענית אותנו כמה שכתב ויצעק שמואל אל ה' בער ישראל ויענהו ה' (שמואל א' ז' ט') ל). וכן בימי שלמה כשנתפלל לפניך מיד ענית אותו באש כמה שכתב ויהי ככלות שלמה להתפלל (מלכים א' ס' כ"ד). אמר לו דוד רבונו של עולם כשהיו בניך בבית המקדש היו קוראים אותך ואתה עונה להם עכשיו משאנו מסוורים בגולה אתה עונה אותנו כמי ש מקצה הארץ אל יך אקרא לא). רבונו של עולם בנה ביתך ושכנינו בתוכו מקצה הארץ אל יך אקרא מה כתב אחריו אגורה באהלך עולמים (שס):

פ"י

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם (שמות ל' י"ב) ח

ילמדנו רבינו כמה פעמים בשנה תורמין את הלשכה ז). כך שנו רבותינו בשלשה פרקים בשנה [תורמין את הלשכה בפרום הפסח בפרום עצרת בפרום החג]

מאיר מגן דוד עין

להשמידם לולי משה וגו'. כה) ז' כוסחאות הן ונתערבו וצילקוט שם ליתא והז"ח הגיה דוד הפלגה צמדזל ול"כ. כו) צילקוט ליתא וצ"ל שהיא חוספות מגליון ול"ל ז"ח א"ח א"ח א"ח כדעת הז"ח וז"ל ע"ל ה. וכוונת צ"ל הגליון שסיפור מעשה הסדומים צויכוחו של אברהם חזינו עם הקציה יוכיח שהקצ"ה חזק להנלח. והז"ח הגיה וז"ח א"ח א"ח א"ח וכו' ופי' כלו' גם צאילו שייך לומר שהפקדתי כדבר החמור למעלה לענין דוד המצול וכו'. כז) כוון אל מה שמוצא במדרש תהלים העתקיו לעיל אוח כ"ד. כח) כל זה המאמר הוא במדרש תהלים מזמור ק"ח אלף שהוא שם צמנון אחר והכי גריס התם ז"ע רחוק ה' מרשעים ותפלת לדיקים יסמע כל מקום שקראו ישראל להקצ"ה ענה אותם. קראוהו צמלרים ענה אותם שנאמר ואת לעקתם שמעתי. על הים ענה אותם שנאמר מה חלעק אלי וכו' ועפ"י הגהתי. והז"ח הגיה ויזעקו וחת על סועתם ועכ"ח אוח כו"כ מ"ש ואת לעקתם שמעתי קראו עלי הים ועכ"ח אוח כו"כ ועד שלא וכו'. כט) במדרש תהלים שם ג' צמדזכ ענה אותם שג' וישמע ה' בקול ישראל. וכנעני שהזכר שם עמלק היה כדאיתא בתנחומא וצפרטי שם. ל) במקרא כתוב ויזעקו. במדרש תהלים ג' נכנסו לארץ וקראוהו ענה אותם שג' ויזעק שמואל וגו'. לא) הז"ח והרז"ו הגיה כשחזרו מפוזרים בגולה ענה אותם כו. ובמדרש תהלים ג' ולף צימי שלמה שג' ויהי ככלות שלמה ולף עכשיו שגליונו ענה אותם שג' קראתי שמך ה' מצור תחיות קולי שמעתי ולף עכשיו שאנו צקלה הארץ אליך אקרא וכו'.

פ"י ח) גרסינן במשנה דמגילה ב"ט ע"א ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין צפ' שקלים. ובגמרא שם ע"ז מאי פרשת שקלים רב אמר לו את צ"י ואמרת אליהם את קרצני לחמי ושמואל אמר כי תשא. ונסיק שם בגמרא תניא בוותיה דשמואל ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין כי תשא ומפריין ציהוידע הכהן. וסתמא דפסיקתא בשמואל. ונסתברא שהמנהג הקדום היה ברצ כדי להוליח מלצן של לדוקים (ובדאיתא צריש מגלח תענית) ולחחר החורצן נסתברא המנהג לקרות צכי תשא משום דקרי לה פרשת שקלים. והיו המנהגים שונים וע"כ איפלגני רב ושמואל. ז) שיטה זו בתנחומא כי תשא והתם ג' יל"ר כמה חרומות חיו תורמין ישראל בכל שנה.